

Att leva och bo som inflyttad på Åland

Utomnordiska och nordiska erfarenheter av åländskt samhällsliv

De senaste rapporterna från ÅSUB

2017:1	Den framtida kommunindelningen på Åland – en enkätstudie
2017:2	Ålandsprovet i matematik: En mätning av matematikkunskaperna i årskurs 6 hösten 2016
2017:3	Konjunkturläget våren 2017
2017:4	De äldres delaktighet på Åland
2017:5	Arbetsmarknadsbarometern 2017
2017:6	Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2016 Ålands landsbygdsutvecklingsprogram, perioden 2014–2020
2018:1	Ålands gymnasium 2011–2017. Utvärdering för utveckling
2018:2	Konjunkturläget våren 2018
2018:3	Utvärdering av LBU-programmet för Åland 2014–2020. Årsrapport med tematiska fördjupningar 2018
2018:4	Arbetsmarknadsbarometern 2018
2018:5	Tillitsstudie för Åland 2018
2018:6	Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2016
2019:1	Tyck till om ungdomsgårdarna. En enkätundersökning för unga i Mariehamn
2019:2	Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018
2019:3	Konjunkturläget våren 2019
2019:4	Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2018 Ålands landsbygdsutvecklingsprogram, perioden 2014–2020
2019:5	Arbetsmarknadsbarometern 2019
2019:6	Beräkningar av utfallet för ny finansieringsmodell för Ålands självstyrelse
2019:7	Utvärdering av genomförandet av Nordiskt samarbetsprogram för regional utveckling och planering 2017–2020
2019:8	Fiskerinäringens betydelse för samhällsekonomin på Åland
2019:9	Medborgarundersökning: Mariehamn - hösten 2019
2019:10	Tillväxtstudie 2019
2020:1	Konjunkturläget våren 2020 och coronakrisen
2020:2	Utvärdering av Landsbygdsutvecklingsprogrammet för Åland 2014–2020. Årsrapport för 2019, med tematiska fördjupningar

Förord

På Åland finns för närvarande inflyttade från sammanlagt runt 100 olika länder. Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har på uppdrag av landskapsregeringen genomfört en enkätundersökning om hur det är att leva och bo som inflyttad på Åland.

Syftet med undersökningen är att kartlägga samtliga inflyttargrupperns situation samt möjligheter att integreras och delta aktivt i det åländska samhällslivet. Resultaten från undersökningen bör kunna användas som ett viktigt underlag för utvecklingen av integrationspolitiken i landskapet. Studien är den andra av sitt slag, den första genomfördes år 2014. Undersökningen 2014 hade fokus på de utomnordiska inflyttarna.

Undersökningen bygger i allt väsentligt på svaren på en enkät som besvarades av sammanlagt 766 personer som flyttat till Åland. ÅSUB vill därför rikta ett varmt tack till alla dem som tog sig tid att besvara den relativt omfattande enkäten, och även bidrog med värdefulla personliga kommentarer om hur de upplever sin situation och sina möjligheter att aktivt ta del i det åländska samhällslivet. ÅSUB vill även passa på att tacka *Helena Flöjt-Josefsson*, specialsakkunnig i integration vid landskapsregeringens regeringskansli, för värdefulla synpunkter på presentationen av undersökningens resultat.

Inom ÅSUB har forskare *Sanna Roos* varit huvudansvarig för projektet i sin helhet och även ansvarat för författandet av rapporten. Undertecknad har deltagit i planeringen av undersökningens genomförande samt vid insamlingen av enkätsvar.

Mariehamn i maj 2020

Katarina Fellman
Direktör

Innehåll

Förord.....	5
Figurförteckning.....	8
Tabellförteckning	12
Sammanfattning.....	14
1. Utredningens syfte och bakgrund.....	17
1.1 Inflyttning och Åland	17
1.2 Vad ingår i lyckad integration enligt forskningslitteraturen?	19
1.3 Integration i den åländska lagstiftningen och integrationspolitiken	20
1.4 Utredningens material.....	21
1.5 Rapportens disposition.....	22
2. Svarsfrekvens, bortfall och viktning.....	23
2.1 Svarsmaterialet för utomnordisk inflyttning	23
2.2 Svarsmaterialet för nordisk inflyttning.....	26
De finskspråkiga inflyttade	26
De svenskspråkiga inflyttade	27
3. Viktiga aspekter ur inflyttades perspektiv.....	29
3.1 Varannan inflyttad med utomnordiskt modersmål flyttar till Åland för att arbeta ..29	
3.2 Finskspråkiga inflyttade uppskattar den åländska naturen	31
3.2 Inflyttade med svenska som modersmål vill ha trygghet och jobbmöjligheter	33
4. Nycklarna till integration finns i de inflyttades vardag	36
4.1 Arbete	36
Utomnordiska män jobbar inom den privata sektorn och kvinnor inom den offentliga sektorn	36
Var femte finskspråkig inflyttad är pensionär.....	39
Svenskspråkiga inflyttade önskar koordinerad information om företagandet på Åland	41
4.2 Boende och hushållets sammansättning.....	43
Utomnordiska inflyttade är sällan ensamboende	44
Finskspråkiga inflyttade är i regel äldre än utomnordiska inflyttade.....	45
Barnfamiljer dominerar bland svenskspråkiga inflyttade	47
4.3 Utbildning	48
Nästan varannan utomnordisk inflyttad är högutbildad.....	48
Finskspråkiga inflyttade önskar fortsatta studier	50
Var tionde svenskspråkig inflyttad har tagit en examen på Åland	51
4.4 Hälsa och fritid.....	53
Vanligt bland utomnordiska inflyttade att inte delta i organiserade fritidsaktiviteter.....	53
Varannan finskspråkig inflyttad deltar i organiserade fritidsaktiviteter	56

Fler än varannan svenskspråkig inflyttad hör till en idrotts- eller motionsförening.....	59
5. De inflyttades sociala kontakter.....	62
5.1 Sociala broar mellan inflyttade och ålänningar.....	62
Inflyttade med utomnordiskt modersmål lär känna ålänningar genom arbetet	62
För finskspråkiga inflyttade är det lättare att lära känna ålänningar än för utomnordiska inflyttade	65
Svenskspråkiga inflyttade upplever att ålänningar ofta kan vara ganska reserverade	67
5.2 Om sociala bindningar bland inflyttade från samma land och att ha någon att kontakta	70
Relativt starka sociala bindningar bland inflyttade med utomnordiskt modersmål	71
Inte självklart att en finsk inflyttad har någon att kontakta för hjälp	72
Svenskspråkiga män har mer sällan någon att kontakta för hjälp än svenskspråkiga kvinnor	73
5.3 Sociala länkar mellan inflyttade och myndigheter.....	74
Utomnordiska inflyttade har många förslag för förbättrad kundservice	74
Fritidstjänster populära bland inflyttade som har finska som modersmål	80
Även svenskspråkiga inflyttade behöver mer information om Åland	84
6. Språk och trygghet	89
6.1 Kunskaper i språk och kultur	89
Att skriva på svenska är svårast för utomnordiska inflyttade	89
Svenska språket är relativt lätt för finskspråkiga inflyttade.....	98
Majoriteten av svenskspråkiga inflyttade anser att det räcker med kunskaper i svenska	99
6.2 Trygghet och stabilitet.....	104
Utomnordiska män känner sig tryggare på Åland än utomnordiska kvinnor	104
Inflyttade som har finska som modersmål lyfter fram språket som en grund för upplevd diskriminering	107
Svenskspråkiga inflyttade upplever sig sällan som diskriminerade.....	109
7. Medborgerliga rättigheter	111
De flesta utomnordiska inflyttade har inte intresse för politik	111
För finskspråkiga inflyttade kan det kännas olustigt att vänta på rösträtt.....	114
Var femte inflyttad med svenska som modersmål är mycket intresserad av politik.....	116
8. Avslutande kommentarer om lyckad integration	119
Referenser.....	122
Bilaga 1. Enkät: utomnordiska och finskspråkiga inflyttade (på svenska).....	123
Bilaga 2. Enkät: svenskspråkiga inflyttade.....	131
Bilaga 3. Kvalitetsredovisning för undersökningen	139

Figurförteckning

Figur 1. Invandring efter land 1990–2019 (personer).....	18
Figur 2. Komponenterna i lyckad integration	19
Figur 3. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar efter kön (utomnordiska)	29
Figur 4. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (utomnordiska)	30
Figur 5. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar (finskspråkiga).....	31
Figur 6. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (finskspråkiga).....	32
Figur 7. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar (svenskspråkiga).....	33
Figur 8. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (svenskspråkiga).....	34
Figur 9. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (utomnordiska)	37
Figur 10. Om du är anställd, arbetar du... Antal svar och andel (utomnordiska).....	38
Figur 11. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (utomnordiska)	38
Figur 12. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (finskspråkiga).....	39
Figur 13. Om du är anställd, arbetar du... Antal svar och andel (finskspråkiga)	40
Figur 14. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (finskspråkiga).....	41
Figur 15. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	42
Figur 16. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	43
Figur 17. Andel (%) trångbodda hushåll bland alla hushåll och bland hushåll med utlänningar på Åland 2005–2018.....	44
Figur 18. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (utomnordiska)	44
Figur 19. Antal barnfamiljer efter medborgarskap och familjetyp på Åland 2006– 2018	45
Figur 20. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (finskspråkiga)	46
Figur 21. Åldersfördelning bland finskspråkiga och utomnordiska inflyttade i den här undersökningen.....	46
Figur 22. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (svenskspråkiga)	47
Figur 23. Åldersfördelning bland inflyttargrupperna i den här undersökningen.....	47
Figur 24. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (utomnordiska)	48
Figur 25. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (utomnordiska)	49
Figur 26. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (finskspråkiga)	50
Figur 27. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (finskspråkiga)	51
Figur 28. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (svenskspråkiga)	52
Figur 29. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (svenskspråkiga)	53
Figur 30. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (utomnordiska)	54
Figur 31. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet? Antal svar (utomnordiska).....	54
Figur 32. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (utomnordiska).....	55
Figur 33. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (utomnordiska).....	56
Figur 34. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (finskspråkiga).....	56
Figur 35. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet? Antal svar (finskspråkiga)	57

Figur 36. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (finskspråkiga)	58
Figur 37. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (finskspråkiga)	58
Figur 38. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (svenskspråkiga)	59
Figur 39. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet? Antal svar (svenskspråkiga)	60
Figur 40. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	60
Figur 41. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	61
Figur 42. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (utomnordiska)	62
Figur 43. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar efter kön (utomnordiska)	63
Figur 44. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (utomnordiska)	64
Figur 45. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (utomnordiska)	64
Figur 46. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (finskspråkiga)	65
Figur 47. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar (finskspråkiga)	66
Figur 48. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (finskspråkiga)	66
Figur 49. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (finskspråkiga)	67
Figur 50. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	68
Figur 51. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	68
Figur 52. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	69
Figur 53. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (svenskspråkiga)	70
Figur 54. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (utomnordiska)	71
Figur 55. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (utomnordiska)	72
Figur 56. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (finskspråkiga)	72
Figur 57. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (finskspråkiga)	73
Figur 58. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (svenskspråkiga)	73
Figur 59. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (svenskspråkiga)	74
Figur 60. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12 månaderna, antal svar och andel (utomnordiska)	75
Figur 61. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (utomnordiska)	79
Figur 62. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (utomnordiska)	80
Figur 63. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12	

månaderna, antal svar och andel (finskspråkiga)	81
Figur 64. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (finskspråkiga)	83
Figur 65. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (finskspråkiga)	84
Figur 66. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12 månaderna, antal svar och andel (svenskspråkiga)	85
Figur 67. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	87
Figur 68. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	88
Figur 69. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (utomnordiska)	89
Figur 70. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal svar och andel (utomnordiska)	90
Figur 71. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Andel svarande (utomnordiska)	92
Figur 72. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel efter kön (utomnordiska)	92
Figur 73. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)	93
Figur 74. Språkutbildningen var... Antal svar (utomnordiska)	94
Figur 75. Hur länge dröjde det innan du fick tillträde till utbildningen? Antal svar (utomnordiska)	94
Figur 76. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal svar (utomnordiska)	95
Figur 77. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (finskspråkiga)	98
Figur 78. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal svar och andel (finskspråkiga)	99
Figur 79. Upplever du att det räcker med kunskaper i svenska i ditt nuvarande arbete på Åland? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	100
Figur 80. Hur skulle du själv bedöma dina kunskaper i finska språket? Antal och andel svar (svenskspråkiga)	101
Figur 81. Hur skulle du själv bedöma dina kunskaper i finska språket? Antal och andel svar efter födelseland (svenskspråkiga)	101
Figur 82. Hur har eventuella kunskaper i finska inverkat på dina möjligheter att få arbete på Åland? Antal och andel svar 2020 samt andel svarande 2008 (svenskspråkiga)	102
Figur 83. Hur har eventuella kunskaper i finska inverkat på dina möjligheter att få arbete på Åland? Antal och andel svar efter födelseland (svenskspråkiga)	103
Figur 84. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (utomnordiska)	105
Figur 85. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (utomnordiska)	105
Figur 86. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (finskspråkiga)	107
Figur 87. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (finskspråkiga)	108
Figur 88. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (svenskspråkiga)	109
Figur 89. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (svenskspråkiga)	110
Figur 90. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel (utomnordiska)	111
Figur 91. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland? Antal svar och andel (utomnordiska)	113

Figur 92. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel (finskspråkiga).....	115
Figur 93. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland? Antal svar och andel (finskspråkiga)	116
Figur 94. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel efter kön (svenskspråkiga)	117
Figur 95. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland? Antal svar och andel (svenskspråkiga)	118

Tabellförteckning

Tabell 1. Inflyttade och utflyttade 2018 efter flyttningsland och språk	18
Tabell 2. Svarsprocent efter kön och modersmål	24
Tabell 3. Viktning efter kön och modersmål	24
Tabell 4. Oviktat och viktat antal utomnordiska svarande och basmaterialet efter kön, ålder, modersmål, region och tid som personen bott på Åland	25
Tabell 5. Oviktat och viktat antal finskspråkiga svarande och basmaterialet efter kön, ålder, region och tid som personen bott på Åland	26
Tabell 6. Oviktat och viktat antal svenskspråkiga svarande och urvalet efter kön, ålder, region och tid som personen bott på Åland	28
Tabell 7. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (utomnordiska)	76
Tabell 8. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (finskspråkiga)	82
Tabell 9. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (svenskspråkiga)	86
Tabell 10. Hur väl tycker du att du kan svenska? Andel svarande som svarat ”mycket bra” efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)	90
Tabell 11. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Andel svarande som svarat ”mycket bra” efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)	91
Tabell 12. Jag har behövt kunskaper i följande språk. Antal svar (svenskspråkiga)	100
Tabell 13. Valdeltagande i kommunalvalet 2019 efter kön och språk, antal och procent	112
Tabell 14. Valdeltagande i lagtingsvalet 2019 efter kön och språk, antal och procent	112

Sammanfattning

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) har på uppdrag av lanskapsregeringen genomfört en enkätundersökning om hur det är att leva och bo som inflyttad på Åland. På Åland finns inflyttade från sammanlagt cirka 100 olika länder och i den här undersökningen har de svarande fördelats på tre grupper – utomnordiska, finskspråkiga och övriga nordiska inflyttade. De definitioner och teoretiska ramar som används i den här undersökningen har sin grund i integrationsforskningen. Syftet med undersökningen är att skapa underlag för utveckling av insatserna kring integration på ett sätt som bidrar till delaktighet bland inflyttade i ett hållbart åländskt samhälle.

Svarsmaterialet samlades in från november 2019 till april 2020 i två omgångar. Det första utskicket skickades till de inflyttade som har ett annat modersmål än svenska, medan det andra utskicket riktades till de inflyttade som enligt befolkningsregistret är svenskspråkiga. Alla som bjöds in till undersökningen var 18–75 år, födda utanför Åland och hade bott högst cirka tio år på Åland. Svarsmaterialet för inflyttade med annat modersmål än svenska utgör basmaterial (totalundersökning), medan materialet för inflyttade som har svenska som modersmål baserar sig på ett slumpmässigt urval på grund av målgruppens storlek. Samma frågor har ställts för alla inflyttargrupper med undantag för frågor kring kunskaper i svenska som för de svenskspråkiga inflyttade ersättes med språkfrågor inom arbetsmarknaden. Svarsmaterialet omfattar totalt 766 svarande: 316 utomnordiska svarande, 145 finskspråkiga svarande och 305 personer med svenska eller annat nordiskt språk som modersmål.

I enkätfrågorna ingick frågor om bakomliggande orsaker för flytten till Åland. Arbete är en viktig orsak att flytta till Åland i synnerhet bland utomnordiska inflyttade, av vilka varannan svarande (50 %) uppgav arbetet och var fjärde svarande (27 %) anknytningen genom partnern, maken eller maken som orsak till flytten till Åland. Även relativt många finskspråkiga svarande hade flyttat till Åland på grund av arbetet (39 %), medan anknytningen uppgavs mer sällan som orsak (19 %). För flera finskspråkiga inflyttade hade naturen och lugnet varit orsaken bakom flytten till Åland. Var tredje svenskspråkig svarande (35 %) hade flyttat till Åland på grund av anknytningen och nästan lika många på grund av arbetet (32 %).

Arbetets vikt bekräftades i samband med andra enkätfrågor. Hälso- och sjukvård, arbete och trygghet nämndes som de allra viktigaste aspekterna ur inflyttarperspektivet i samtliga inflyttargrupper. Tidigare forskning har visat att dessa aspekter även är nyckelindikatorer för lyckad integration. Att man som inflyttad trivs med sitt jobb och med sin arbetssituation lägger grunden för ett bra liv ur de inflyttades perspektiv. Med tanke på den relativt höga utbildningsnivån bland de svarande i den här undersökningen och de inflyttades önskan om bättre studiemöjligheter, behöver vikten av välfungerande språkutbildning

uppmärksammas på Åland. De utomnordiska inflyttade ska kunna dra nytta av sin expertis och kunnande på Åland, vilket kan möjliggöras med ett välfungerande system och regelverk för ändamålsenlig språkutbildning. De svenskspråkiga inflyttade lyfter dessutom fram svårigheten att komma in på arbetsmarknaden med lika villkor som ålänningar. Med tanke på den framtida kompetensförsörjningen på Åland är det viktigt att arbetsmarknads- och utbildningsfrågor ur inflyttarperspektivet uppmärksammas. Även koordinerad information om företagande efterlyses.

Det vanligaste sättet för de inflyttade att lära känna ålänningar är genom arbetet och många inflyttade önskade att de hade flera åländska bekanta. De flesta inflyttade uppgav dock att de har någon att kontakta i nödsituationer. Eftersom organisationer och föreningar erbjuder sociala kontakter och möjlighet till delaktighet, har de därmed en viktig roll i att integrera inflyttade i det åländska samhället. Lågtröskelverksamhet i föreningar och inbjudande samhällsaktiviteter behövs för att de inflyttade ska känna sig välkomna att delta även utan vänner eller andra kontakter. Särskilt de utomnordiska inflyttade uppger i stor utsträckning att de inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter trots att samhällsaktiviteter kunde bidra till växande sociala nätverk och förstärkta kunskaper i svenska språket. För inflyttade är institutionerna och myndigheterna ofta den första kontakten i ett främmande samhälle och det är därmed viktigt att det finns kunskap och resurser att bemöta inflyttade med olika bakgrund. Bland annat skattebyrån, hälsocentralen, arbetsmarknadsmyndigheten och Folkpensionsanstalten är centrala myndigheter för de inflyttade. Flera svarande föreslår ett infopaket om Åland ska erbjudas till alla inflyttade för att underlätta integrationen.

De utomnordiska inflyttade anser att skriva på svenska är svårare än att prata, läsa eller förstå svenska. De utomnordiska svarande uppgav att de klarar sig sämst med sina svenska språkkunskaper i samband med studier och vid kontakt med myndigheter. Fler än var tredje utomnordisk inflyttad ansåg att språkundervisningen har varit för kort för att kunna motsvara behoven. Resultaten för de finskspråkiga inflyttade visade att svenska språket är relativt lätt för de svarande, medan för de svenskspråkiga inflyttade ställdes frågor om finska språkets betydelse på den åländska arbetsmarknaden. Majoriteten av de svenskspråkiga svarande ansåg att det räcker med kunskaper i svenska på Åland. De vanligaste andra språken som behövs i arbetet på Åland ansågs vara finska och engelska. Det var en stor skillnad i finska kunskaper mellan de svenskspråkiga svarande som är födda i Finland och de som är födda i Sverige.

Trots att Åland upplevs som en trygg plats att leva och bo på, önskades fortsatt arbete kring bekämpning av diskriminering. Orsakerna till diskriminering var enligt de utomnordiska inflyttade den utländska bakgrunden eller nationaliteten och handlade om diskriminering på grund av dålig svenska, hudfärg eller annat utseende. De allra flesta finskspråkiga inflyttade som rapporterade om diskriminering på Åland uppgav finska språket eller finsk etnicitet som orsak. De flesta svenskspråkiga som kommenterade diskrimineringen nämnde sin härkomst,

att man är icke-ålänning eller att man är svensk som orsak. För att minska diskriminering på Åland behövs bra och innovativa exempel som samhället på en bred front kan dra nytta av.

De flesta utomnordiska och finskspråkiga svarande är inte särskilt eller inte alls intresserade av politik, medan de svenskspråkiga inflyttade visade sig vara mer intresserade av politik än de övriga inflyttargrupperna i den här undersökningen. Eftersom de nyinflyttade det första året saknar rösträtt i de allmänna valen, och att det för lagtingsvalet dessutom krävs hembygdsrätt, kan det upplevas som svårt att vara fullt delaktig i det åländska samhället. Mer information behövs om självstyrelsen och dess funktioner som är kopplade till rösträtt. Många bra förslag för utveckling av det åländska samhället presenterades av de svarande i den här undersökningen. Vi tackar alla som deltog i vår undersökning och hoppas att rapporten hjälper att ta fram beslutsunderlag för nya insatser för de inflyttade på Åland.

1. Utredningens syfte och bakgrund

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) fick i uppdrag av Ålands landskapsregering att genomföra en enkätundersökning riktad till inflyttade på Åland. Syftet med undersökningen är att kartlägga samtliga inflyttargruppernas situation och erfarenheter som kunskapsunderlag för utveckling av insatserna inom integration. Förutom att utredningen följer upp resultaten från integrationsundersökningen som ÅSUB genomförde bland utomnordiska inflyttade 2014, utvidgas perspektivet nu att inkludera samtliga inflyttargrupper och deras möjligheter till integration och delaktighet i det åländska samhället. Indelningen av personer på grund av invandrarskap bör endast ske när det är relevant i sammanhanget. I den här undersökningen har vi valt att specificera målgruppen (inflyttade¹) efter modersmål eftersom språket har en nyckelposition för lyckad integration på Åland.

1.1 Inflyttning och Åland

Åldrande befolkning skapar stora utmaningar för samhällen som blir allt mer beroende av inflyttning. Befolkningstillväxten på Åland har sedan 1995 varit större än i Finland och vuxit i takt med Sverige som haft stor inflyttning från olika delar av världen. De senaste åren har Åland haft ett flyttningsöverskott tack vare inflyttningen från Finland, Sverige, Lettland, Rumänien och i viss grad Estland. En sjunkande nettinflyttning till Åland kan dock innebära minskad ekonomisk tillväxt. I en rapport som ÅSUB publicerade 2019 framgår att en större inflyttning från Sverige och Finland men även från utomeuropeiska länder krävs för att bristen på arbetskraft inte ska hämma tillväxten.²

Befolkningsstatistiken³ visar en rekordstor inflyttning till Åland 2018 då totalt 1 080 personer flyttade till Åland. Det var framför allt inflyttade födda i Sverige som ökade i antal, trots att den största inflyttargruppen fortsättningsvis var från Finland. De flesta inflyttade var relativt unga och var fjärde inflyttad var under 20 år. Ser man på språkgrupper så kan man konstatera att de flesta inflyttade var svenskspråkiga (728 personer) och i dessa ingår även återvändande ålänningar (250 personer). Största språkgrupper bestående av andra språk var finskspråkiga (114 personer), rumänska (44 personer), arabiska (37 personer) och lettiska (24 personer). De inflyttade representerade 35 olika språk. *Tabell 1* visar antalet inflyttade och utflyttade 2018 efter flyttningsland och språk.

¹ Begreppet *inflyttade* används i stället för *invandrare* eftersom i målgruppen ingår inflyttade från fastlandet. Inflyttade används också som samlingsbegrepp i *Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2016–2019*.

² ÅSUB Rapport 2019:10.

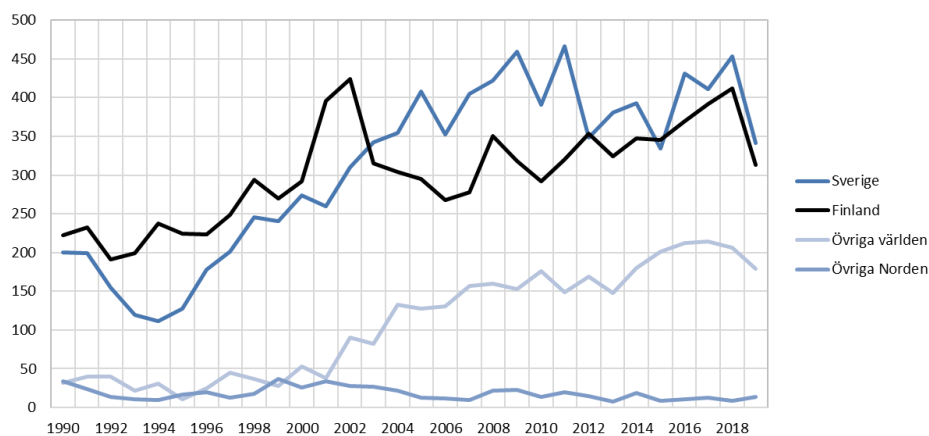
³ ÅSUB Webbpublikationer: *Flyttningsrörelsen 2018* och *Befolkningsrörelsen 2019, slutliga siffror*.

Tabell 1. Inflyttade och utflyttade 2018 efter flyttningsland och språk

Flyttningsriktning Språk	In-/utflyttningsland				
	Totalt	Finland	Sverige	Övr Norden	Utom Norden
Inflyttade till Åland	1 080	412	453	9	206
Svenska	728	282	414	8	24
Finska	114	86	25	-	3
Övriga	238	44	14	1	179
Utflyttade från Åland	789	342	350	16	81
Svenska	582	224	317	10	31
Finska	104	84	14	3	3
Övriga	103	34	19	3	47
Flyttningsnetto	291	70	103	-7	125
Svenska	146	58	97	-2	-7
Finska	10	2	11	-3	-
Övriga	135	10	-5	-2	132
Procent av inflyttade till Åland	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Svenska	67,4	68,4	91,4	88,9	11,7
Finska	10,6	20,9	5,5	0,0	1,5
Övriga	22,0	10,7	3,1	11,1	86,9
Procent av utflyttade från Åland	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Svenska	73,8	65,5	90,6	62,5	38,3
Finska	13,2	24,6	4,0	18,8	3,7
Övriga	13,1	9,9	5,4	18,8	58,0

Källa: ÅSUB Befolkning, Statistikcentralen

Befolkningsstatistiken visar att inflyttningen på Åland har visat en positiv utveckling. Trots att den årliga variationen för bruttointflyttning är relativt stor, visar *Figur 1* den något avsakande inflyttningen från Finland samt den ökande inflyttningen från Sverige och övriga världen.

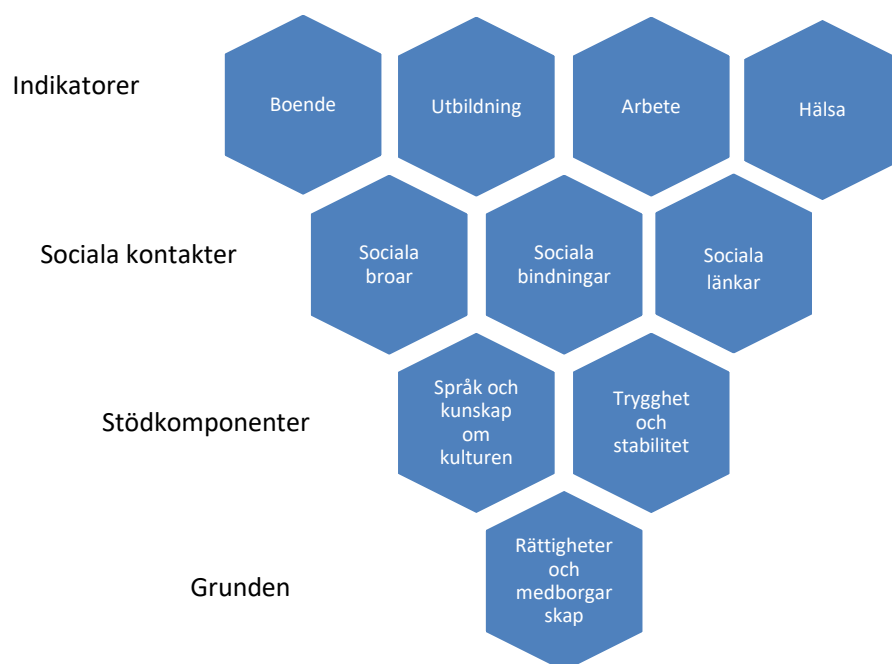
Figur 1. Invandring efter land 1990–2019 (personer)

Källa: ÅSUB Befolkning

1.2 Vad ingår i lyckad integration enligt forskningslitteraturen?

Begreppet integration kan definieras på många olika sätt och i synnerhet myndigheterna borde använda begreppet på ett korrekt och konsekvent sätt⁴. Integrationsforskning har visat att, trots svårigheter med att definiera begreppet integration, finns det vissa komponenter som kan identifieras som grundläggande för lyckad integration. Dessa komponenter kan grupperas efter deras uppgift. *Figur 2* visar de viktigaste komponenterna för lyckad integration enligt forskningen.

Figur 2. Komponenterna i lyckad integration

Källa: Ager & Strang, 2008

Det finns vissa nyckelområden, som boende, utbildning, arbete och hälsa, som fungerar som *indikatorer* för integration. Dessa komponenter hjälper oss att mäta resultatet av integrationsfrämjande åtgärder i ett samhälle och de kan bestå av vissa nyckelområden som arbetsmarknads- och utbildningsfrågor samt hälso- och boendefrågor. Därtill är det viktigt att kartlägga invandrares *sociala kontakter*. Integrationsforskare har identifierat åtminstone tre sociala resurser som förmedlar processerna kring integration. Förhållandet mellan invandrare och lokalbefolkningen kan beskrivas som sociala broar som i bästa fall skapar delaktighet bland inflyttade. Sociala bindningar däremot avspeglar de kontakter som en grupp av individer, till exempel inflyttade från samma land, delar med

⁴ Se t.ex. Ds 2000:43.

varandra. Medan sociala broar beskriver kontakterna mellan olika befolkningsgrupper och sociala bindningar motsvarar kontakterna i en inflyttargrupp, avspeglar sociala länkar de kontakter som individen har med samhällets institutioner. Sociala resurser för integration i sin helhet påverkas av mellanmänsklig tillit (sociala broar och sociala bindningar) och förtroendet som finns för samhällets institutioner (sociala länkar)⁵.

Det är väldokumenterat att språket öppnar dörrar till ökad integration, men även kunskap om kulturen samt trygghet och stabilitet är viktiga *stödkomponenter* för inflyttade. Att ha nödvändiga språkkunskaper och förståelse för lokala vanor ligger i kärnan för lyckad integration samtidigt som de ofta skapar stora utmaningar för den lokala integrationspolitiken. Känsla av trygghet och stabilitet är integrationsaspekter som ofta nämns som viktiga både bland inflyttade och lokalbefolkningen. De mest *grundläggande* komponenterna för integration består av inflyttades medborgarliga rättigheter och medborgarskap. Medborgarskapet medför rättigheter och skyldigheter som kan ha varierande innebörd för individer.

1.3 Integration i den åländska lagstiftningen och integrationspolitiken

Utgångspunkten för den åländska integrationspolitiken är landskapslagen om främjande av integration (2012/74). Ordet integration hänvisar då till "invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds (paragraf 3)". Det är bland annat de åländska myndigheterna som har en viktig uppgift att främja integration i ett samarbete mellan myndigheter för olika förvaltningsgrenar och andra aktörer.

Med en invandrare avses enligt integrationslagen en person som har flyttat till Åland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse. Enligt de nuvarande reglerna för migration behöver personen ansöka om uppehållstillstånd om man vistas i Finland längre än tre månader och inte är medborgare i en EU-stat, Island, Liechtenstein, Norge eller Schweiz. För medborgare i nordiska länder räcker det med att registrera uppehållsrätten vid magistraten. Från *Tillämpningsanvisning till landskapslagen om främjande av integration (ÅFS 2012/74)* framgår dock att integrationslagen även ska tillämpas på den som flyttat till Åland och vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen. Eftersom lagen därmed ska tillämpas även på EU- och nordiska medborgare, är det endast finska medborgare och personer som befinner sig i en process att söka internationellt skydd som inte omfattas av integrationslagen⁶.

⁵ Se även *Tillitsstudie för Åland 2018* (ÅSUB Rapport 2018:5).

⁶ Personer som tidigare flyttat till Finland och integrerats på finska, men ännu inte blivit finsk medborgare, omfattas av den åländska integrationslagen när de flyttar till Åland och kan ha rätt till en ny integrationsutbildning på svenska. I övriga delar av Finland har man rätt att integreras på ett av de officiella språken.

I de åtgärder som främjar invandrarers integration ingår basinformation om det åländska samhället som landskapsregeringen ska ta fram och publicera. Invandrare ska få lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet. Enligt landskapslagen om främjande av integration (2012/74) är det kommunen som är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrarnas integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå (paragraf 24). En inledande kartläggning ska enligt lagen genomföras av kommunen och/eller Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) för att klargöra invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier, språkkunskaper och liknande (paragraf 9 och 10). Utifrån kartläggningen bedömer kommunen/AMS om invandraren har behov av en integrationsplan. Integrationsplanen är en personlig plan som beskriver de åtgärder och tjänster som ska stöda invandraren att kunna delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten (paragraf 11 och 18).

Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2016–2019 har fokus på integrationsindikatorer som arbete, utbildning och hälsa. Målsättningar för sociala kontakter omfattar främjande av delaktighet och goda relationer. Det första fokusområdet i programmet är språket. Svenska språket anses vara en förutsättning för att en inflyttad fullt ut ska kunna delta i det åländska samhället och kulturen. Även förebyggande av främlingsfientlighet och diskriminering nämns bland fokusområdena. Det viktiga med integrationsfrågorna är att öka beredskapen att tackla de utmaningar, bland annat ökat antal flyktingar, som uppstår i en värld som är i konstant förändring.

1.4 Utredningens material

Datainsamlingen för den här undersökningen genomfördes i två omgångar. I den första omgången samlades material in bland inflyttade som har ett annat modersmål än svenska. En postal enkät (se *Bilaga 1*) skickades till deltagarna med möjlighet att fylla i formuläret elektroniskt. Den postala enkäten skickades ut både på svenska och på engelska, medan den motsvarande elektroniska enkäten erbjöds på svenska, engelska, estniska, lettiska och rumänska. Då det visade sig att inga juridiska hinder fanns för översättning av enkäten till finska, och med tanke på undersökningens målsättning om att samla kunskap om integration bland inflyttade, erbjöds en finsk stödöversättning av den elektroniska enkäten⁷.

Enkäten omfattade frågor om de inflyttades möjligheter att aktivt kunna delta i det åländska samhället. Formuläret grundar sig på de invandrarenkäter som användes i ÅSUB:s undersökning *Att leva och bo som inflyttad på Åland – Utomnordiska erfarenheter av åländskt samhällsliv* (2014) samt på andra enkäter som har använts i närregioner. Målsättningen har varit att så långt som möjligt hålla enkätens frågor i ursprungligt format för att kunna jämföra med resultaten i undersökningen från 2014. Vid rapportering av resultaten för inflyttade med utomnordiskt modersmål

⁷ På ÅSUB hade personalen möjlighet att ge stöd till de svarande även på spanska, italienska och tyska.

refereras till den föregående undersökningen i de punkter som det är möjligt.

I den andra omgången samlade vi in material bland inflyttade som har svenska som modersmål. Frågorna gällande svenska språket ersattes med frågor som har fokus på arbetsmarknaden (se *Bilaga 2*). En postal enkät skickades till deltagarna med möjlighet att fylla i formuläret elektroniskt. Även detta formulär omfattade frågor om möjligheter till delaktighet i det åländska samhället. På så vis bevarades möjligheten till jämförelser med övriga inflyttargrupper.

1.5 Rapportens disposition

Rapportens disposition avspeglar språket som en bärande faktor för integration på Åland. I kapitel 2 presenteras svarsmaterialet skilt för de tre svarsgrupperna: utomnordiska, finskspråkiga och svenskspråkiga inflyttade. De inflyttade som talar övriga skandinaviska språk (norska, danska eller isländska) är på grund av det låga antalet respondenter inkluderade i analyserna för svenskspråkiga inflyttade. Trots att de tre målgrupperna valdes med samma premisser i förhållande till antalet år man har bott på Åland, visade materialet relativt stora skillnader bland annat i svarsfrekvenserna. I kapitel 3 presenteras viktiga aspekter ur de inflyttades perspektiv, medan kapitel 4 kartlägger de inflyttades vardag i form av arbete, boende, utbildning samt hälsa och fritid. Inflyttades sociala kontakter till ålänningar, till varandra och till myndigheter kartläggs i kapitel 5. Språkliga frågeställningar och trygghet ur inflyttades perspektiv är teman för kapitel 6. I kapitel 7 ges en sammanfattning om inflyttades syn på sina medborgerliga rättigheter på Åland och slutligen, i kapitel 8, presenteras avslutande kommentarer om resultaten och undersökningen.

I varje kapitel presenteras resultaten skilt för utomnordiska, finskspråkiga och svenskspråkiga⁸ inflyttade. Detta möjliggör att samma teman eller frågeområden kan granskas ur olika synvinklar och på så vis kan läsaren få en bred bild av temats betydelse för en heterogen inflyttargrupp.

⁸ Inkluderat övriga skandinaviska språk.

2. Svarsfrekvens, bortfall och viktning

I detta kapitel presenterar vi svarsfrekvenserna, bortfallet och viktningen i undersökningens målgrupper. Svaramaterialet för inflyttade med annat modersmål än svenska är basmaterial (totalundersökning) och samlades in mellan november 2019 och februari 2020. Materialet för inflyttade med svenska som modersmål baserar sig på ett urval och samlades in under mars–april 2020. Samma frågor har ställts för alla svarsgrupper med undantag för bland annat språkfrågor för svenskspråkiga inflyttade. För svenskspråkiga inflyttade ställdes i stället frågor om bland annat finska språkets betydelse på den åländska arbetsmarknaden.

2.1 Svaramaterialet för utomnordisk inflyttning

Undersökningens resultat för inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål baserar sig på en enkätförfrågan till 1 026 personer⁹. De svarande är i åldern 18–75 år, födda utanför Åland och har ett utomnordiskt modersmål. Samtliga var bosatta på Åland 26.10.2019 enligt befolkningsregistret och inflyttningsdag till Åland var 1.1.2009 eller senare. Detta innebär att enkäten skickades till personer som har bott högst (cirka) tio år på Åland.

Totalt inkom 316 svar, vilket innebär en svarsfrekvens motsvarande 31 procent. Svarsprocenten var relativt låg trots att den elektroniska enkäten erbjöds på svenska, engelska, estniska, lettiska, rumänska, ryska och med en finsk stödöversättning. De största utomnordiska språkgrupperna på Åland (2019) är engelska, estniska, lettiska, rumänska, ryska och thai. En pappersenkät på både engelska och svenska skickades till deltagarna samt två påminnelser till dem som ännu inte hade svarat på enkäten. För att uppmuntra till svarande gjordes en utlottning av en penningssumma bland dem som lämnat in sina svar.

Svarsprocenten var 35 procent bland kvinnorna och 27 procent bland männen. Låg svarsprocent har varit en allmän trend i enkätundersökningar, men svarsprocenten var betydligt lägre bland de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål jämfört med de inflyttade som har finska eller svenska som modersmål (svarsprocenten var 51 respektive 57). *Tabell 2* visar svarsprocenten bland utomnordiska inflyttade efter kön och modersmål.

---

⁹ Det ursprungliga basmaterialet omfattade 1 067 personer, 41 personer hade en felaktig adress eller liknande och var exkluderade från basmaterialet.

Tabell 2. Svarsprocent efter kön och modersmål

	Kvinnor	Män	Totalt
Engelska	36,4	21,2	27,3
Estniska	38,1	18,9	29,1
Lettiska	30,9	21,6	26,9
Rumänska	18,4	20,7	19,2
Ryska	50,0	36,4	45,2
Thai	32,7	18,2	30,0
Annat	41,5	34,7	38,2
Totalt	34,6	26,5	30,8

Källa: ÅSUB

Eftersom svarsprocenten skiljer sig mellan kvinnor och män och mellan olika språkgrupper har svaren viktats så att de blir mer representativa för målgruppen. Svarsmaterialet för de utomnordiska språkgrupperna är viktat enligt kön och modersmål. *Tabell 3* visar hur vikterna fördelar sig i förhållande till kön och modersmål. Vikter över 1 innebär att svaren från den aktuella kategorin tilldelats en kompenserande vikt, och omvänt innebär vikter under 1 att vi reducerat vikten av den aktuella kategorins svar för överrepresentation¹⁰. Svarsfrekvensen för kvinnor och män och svarande med olika modersmålen varierade.

Tabell 3. Viktning efter kön och modersmål

	Kvinnor	Män
Engelska	0,85	1,45
Estniska	0,81	1,63
Lettiska	1,00	1,43
Rumänska	1,67	1,49
Ryska	0,62	0,85
Thai	0,94	1,69
Annat	0,74	0,89

Källa: ÅSUB

Tabell 4 visar antalet svarande efter kön, ålder, modersmål, region och antal år som personen bott på Åland. Totalt 70 procent av de svarande som har ett utomnordiskt modersmål är födda i Europa, medan 30 procent är födda i övriga världen. Det finns signifikanta ålderskillnader bland inflyttade födda i Europa och inflyttade födda i övriga världen. En markant större andel av de äldre inflyttade är födda i Europa, medan majoriteten (66 %) av alla svarande i åldern 25–44 år är födda utanför Europa. Åldersgruppen 25–44 år är den största åldersgruppen bland inflyttade med utomnordiskt modersmål.

Fler än varannan svarande med utomnordiskt modersmål, totalt 55 procent, bor i Mariehamn, vilket är mindre än i den föregående undersökningen 2014 (62 %).

¹⁰ I viktningen användes samma metod som i den föregående undersökningen 2014.

Däremot är andelen inflyttade med utomnordiskt modersmål större på landsbygden (40 %) jämfört med materialet från 2014 (32 %). Ungefär lika stor andel av inflyttade med utomnordiskt modersmål bor i skärgården (5 %) som i den förra undersökningen (6 %).

Tabell 4 visar att de flesta svarande (59 %) har bott på Åland mindre än sex år, vilket motsvarar andelen i basmaterialet (60 %). Ungefär var tredje svarande har bott på Åland 6–10 år (31 % i svars materialet och 34 % i basmaterialet). Var tionde svarande har bott mer än tio år på Åland, vilket är en något större andel än i det basmaterialet (11 % i svars materialet och 6 % i basmaterialet).

Tabell 4. Oviktat och viktat antal utomnordiska svarande och basmaterialet efter kön, ålder, modersmål, region och tid som personen bott på Åland

	Antal svarande, oviktat	Antal svarande, viktat	Basmaterial
Totalt	316	316	1026
Kvinna	186	167	543
Man	127	149	483
Vill inte svara	3		
18-24 år	14	14	86
25-34 år	102	106	349
35-44 år	99	95	317
45-54 år	64	65	183
55-64 år	30	29	69
65+ år	7	7	22
Engelska	15	17	55
Estniska	23	24	79
Lettiska	48	56	182
Rumänska	43	67	219
Ryska	28	19	62
Thai	18	18	60
Annat	141	114	382
Mariehamn	174	167	584
Landsbygden	125	133	362
Skärgården	17	17	92
Mindre än 6 år	185	181	622
6-10 år	98	98	353
Mer än 10 år	33	38	64

Not: Det viktade materialet visar avrundade tal.

Källa: ÅSUB

På grund av det relativt låga antalet observationer i olika språkgrupper har den statistiska signifikansen i vissa gruppjämförelser varit omöjliga att verifiera. Resultaten för köns- och åldersskillnader samt i förhållande till eventuella andra bakgrundsvariabler presenteras endast om den statistiska signifikansen är bekräftad.

2.2 Svarmaterialet för nordisk inflyttning

Svarmaterialet för de nordiska inflyttade består av finskspråkiga och svenskspråkiga svarande. I det svenskspråkiga svarmaterialet ingår även respondenter för övriga skandinaviska språk, det vill säga norska, isländska och danska.

De finskspråkiga inflyttade

Undersökningens resultat för inflyttade med finska som modersmål baserar sig på en enkätförfrågan till 286 personer¹¹. Personerna är i åldern 18–75 år, födda utanför Åland och har finska som modersmål. Likt urvalet för de svarande som har ett utomnordiskt modersmål var samtliga finskspråkiga svarande bosatta på Åland 26.10.2019 enligt befolkningsregistret och inflyttningsdag till Åland var 1.1.2009 eller senare. Enkäten skickades med andra ord till personer som har bott högst (cirka) tio år på Åland.

Tabell 5. Oviktat och viktat antal finskspråkiga svarande och basmaterialet efter kön, ålder, region och tid som personen bott på Åland

		Antal svarande, oviktat	Antal svarande, viktat	Basmaterial
Kön	Totalt	145	145	286
	Kvinna	96	89	175
	Man	47	56	111
	Vill inte svara	2		
Ålder	18-24 år	4	4	13
	25-34 år	29	28	66
	35-44 år	37	37	75
	45-54 år	20	20	48
	55-64 år	36	36	50
	65+ år	18	19	34
Region	Mariehamn	69	68	141
	Landsbygden	44	41	91
	Skärgården	31	31	54
Bott på Åland	Mindre än 6 år	91	88	186
	6-10 år	43	43	88
	Mer än 10 år	10	10	12

Källa: ÅSUB

¹¹ Det ursprungliga basmaterialet omfattade 295 personer, 9 personer hade en felaktig adress eller liknande och var exkluderade från basmaterialet.

Enkäten för de svarande som har finska som modersmål var samma som för de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål. En finsk stödöversättning erbjöds i den elektroniska enkäten. Totalt inkom 145 svar, vilket innebär att svarsfrekvensen är 51 procent. Svarsprocenten var 56 bland kvinnorna och 42 procent bland männen. Svaramaterialet är viktat enligt kön. Vikten för kvinnorna blev 0,91 och för männen 1,20. *Tabell 5* visar antalet svarande efter kön, ålder, region och antalet år som personen bott på Åland.

Totalt 94 procent av de finskspråkiga svarande i den här undersökningen är födda i Finland, medan fem procent är födda i övriga Norden och en procent utanför Norden. Nästan varannan svarande med finska som modersmål, 48 procent, bor i Mariehamn, medan 30 procent bor på landsbygden. En relativt stor andel av de svarande som har finska som modersmål bor i skärgården, totalt 21 procent, jämfört med fem procent bland inflyttade med utomnordiskt modersmål. *Tabell 5* visar att de flesta svarande (63 %) har bott på Åland mindre än sex år, vilket motsvarar andelen i basmaterialet (65 %). Totalt 30 procent av de svarande har bott på Åland 6–10 år (31 % i basmaterialet) och sju procent mer än tio år (4 % i basmaterialet).

Resultaten för köns- och ålderskillnader samt i förhållande till eventuella andra bakgrundsvariabler presenteras endast om den statistiska signifikansen är bekräftad.

De svenskspråkiga inflyttade

Undersökningens resultat för inflyttade med svenska som modersmål baserar sig på en enkätförfrågan till 536 personer¹². Personerna är i åldern 18–75 år, födda utanför Åland och har svenska som modersmål. Likt urvalet för utomnordiska och finskspråkiga svarande var samtliga svenskspråkiga svarande bosatta på Åland 26.10.2019 enligt befolkningsregistret och inflyttningsdag till Åland var 1.1.2009 eller senare. För att uppmuntra till svarande gjordes en utlottning av en penningssumma bland dem som lämnat in sina svar.

Enkäten för de svarande som har svenska som modersmål var i grunden samma som för utomnordiska och finskspråkiga inflyttade. Totalt inkom 305 svar, vilket innebär att svarsfrekvensen är 57 procent. Svarsprocenten var 63 bland kvinnorna och 52 procent bland männen. Svaramaterialet för de svarande som har svenska som modersmål är viktat enligt kön. Vikten för kvinnorna blev 0,91 och för männen 1,10. *Tabell 6* visar antalet svarande efter kön, ålder, region och antalet år som personen bott på Åland.

Ungefär varannan svarande som har svenska som modersmål (52 %) är född i Finland och varannan (45 %) i Sverige. Resultaten indikerade att en markant större andel av de svenskspråkiga kvinnorna är födda i Finland (63 %) och en markant större andel av de svenskspråkiga männen i Sverige (59 %)¹³. Resten av de svarande

¹² Det ursprungliga urvalet omfattade 550 personer, 14 personer hade en felaktig adress eller liknande och var exkluderade från materialet.

¹³ ÅSUB:s befolkningsstatistik för svenskspråkiga på Åland visar att 2 573 kvinnor var födda i Finland och 1 254 i Sverige

(3 %) är födda i övriga Norden eller utanför Norden. Över hälften av de svarande som har svenska som modersmål, 52 procent, bor i Mariehamn, medan 42 procent bor på landsbygden. Endast sju procent bor i skärgården. *Tabell 6* visar att de flesta svarande, 59 procent, har bott på Åland mindre än sex år, 29 procent har bott 6–10 år och 12 procent mer än tio år.

Tabell 6. Oviktat och viktat antal svenskspråkiga svarande och urvalet efter kön, ålder, region och tid som personen bott på Åland

		Antal svarande, oviktat	Antal svarande, viktat	Urvalet
Kön	Totalt	305	305	536
	Kvinna	157	146	255
	Man	145	159	281
	Vill inte svara	3		
Ålder	18-24 år	17	16	48
	25-34 år	111	109	193
	35-44 år	63	64	112
	45-54 år	45	45	86
	55-64 år	44	45	62
	65+ år	25	26	35
Region	Mariehamn	158	159	302
	Landsbygden	127	127	206
	Skärgården	20	19	28
Bott på Åland	Mindre än 6 år	179	179	338
	6-10 år	88	88	158
	Mer än 10 år	38	38	40

Not: I tabellen ingår inte svarande för övriga skandinaviska språk, totalt sju personer.

Källa: ÅSUB

I resultaten för svenskspråkiga inflyttade ingår svarsaterialet från inflyttade med övriga skandinaviska språk. Dessa totalt sju personer har norska, isländska eller danska som modersmål. Resultaten för köns- och ålderskillnader samt i förhållande till eventuella andra bakgrundsvariabler presenteras endast om den statistiska signifikansen är bekräftad.

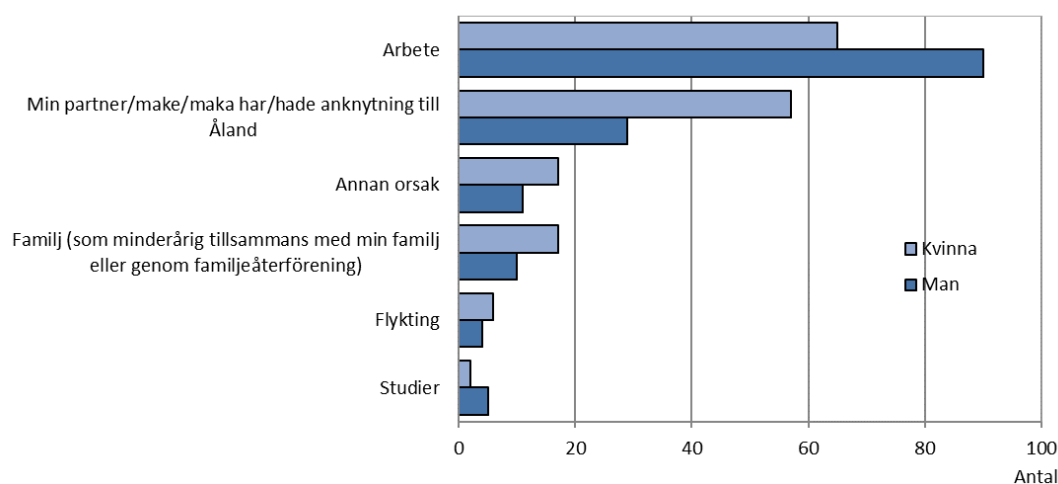
3. Viktiga aspekter ur inflyttades perspektiv

Ur integrationsperspektiv är det viktigt att inflyttade känner sig välkomna som likvärdiga medlemmar i det åländska samhället. Lyckad integration förutsätter bland annat kunskap om de orsaker som bidrar till inflyttning till Åland samt om de aspekter i det åländska samhället som är viktiga för inflyttade.

3.1 Varannan inflyttad med utomnordiskt modersmål flyttar till Åland för att arbeta

Utomnordiska inflyttade uppger arbete som den främsta orsaken till att flytta till Åland. Totalt 50 procent av de svarande rapporterar arbetet och 27 procent anknytningen genom partner, make eller maka som den främsta orsaken till att flytta till Åland. Svarsandelarna var relativt lika i den föregående undersökningen 2014 (49 % respektive 30 %). Resultaten indikerade vissa könsskillnader i orsakerna till att flytta till Åland. Det var markant vanligare för männen att uppge arbete och vanligare för kvinnorna att ha anknytningen som en flyttningssorsak. *Figur 3* visar antalet svar efter kön. I de övriga orsakerna till att flytta till Åland (28 svar) ingick bland annat åländska släktingar, partnerns jobb möjligheter på Åland, möjlighet till hemundervisning, svenska språket och natur eller allmänt intresse av Åland.

Figur 3. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar efter kön (utomnordiska)

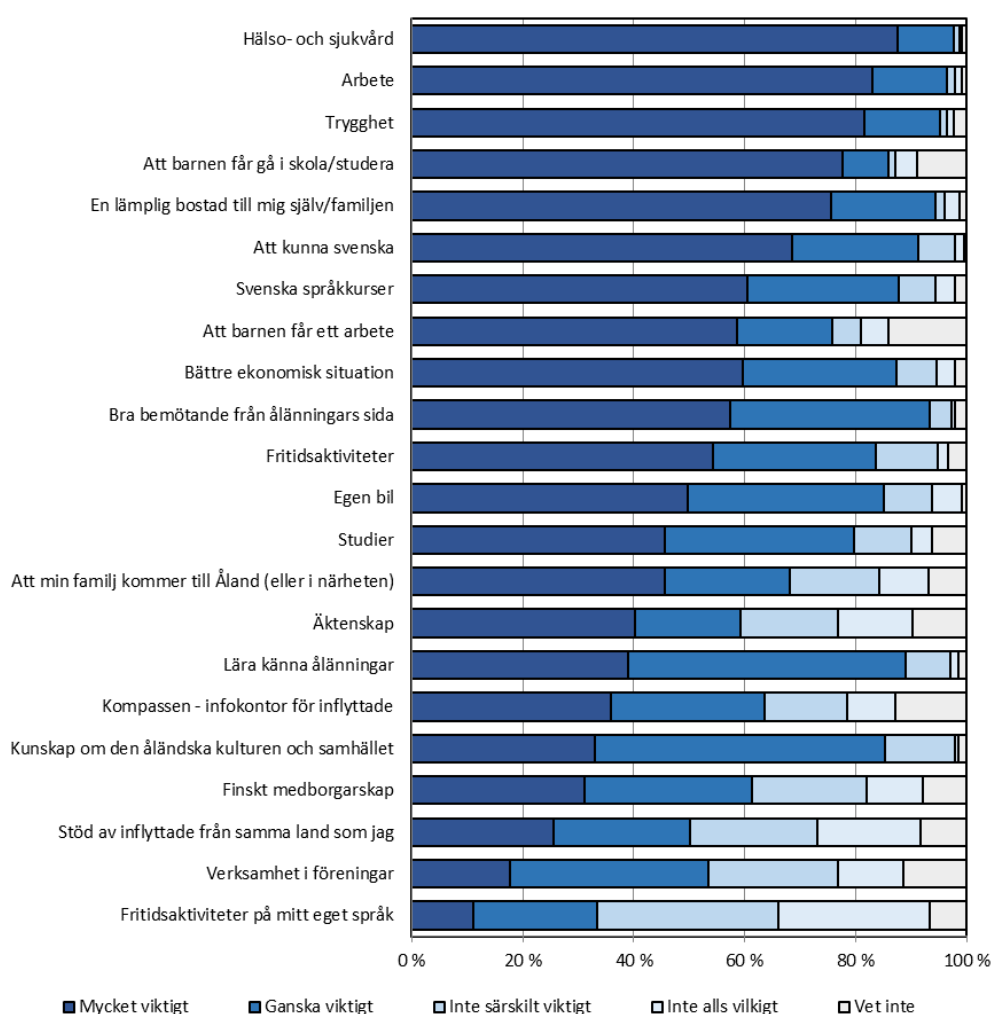

Källa: ÅSUB

Respondenterna fick bedöma vikten av olika aspekter kring integration (*Figur 4*). Dessa aspekter presenterades i en lista som omfattar viktiga faktorer i det åländska samhället ur inflyttades perspektiv. De tre viktigaste samhällsaspekterna som utomnordiska inflyttade rapporterade var hälso- och sjukvård, arbete och trygghet. Tätt efter dessa kom möjligheter för barnen att gå i skola eller studera, en lämplig bostad till själv eller familjen och svenska språkkunskaper. Arbete, hälso- och sjukvård och att barnen får gå i skola var de tre viktigaste aspekterna ur de inflyttades perspektiv även i den föregående undersökningen 2014.

De aspekter som enligt de utomnordiska inflyttade har minst vikt ur inflyttarperspektivet var fritidsaktiviteter på eget språk, verksamhet i föreningar och stöd av inflyttade från samma land. Aktiviteter på eget språk och föreningsverksamhet var bland de minst viktiga aspekterna även i den förra undersökningen (2014). I den här undersökningen hade vi lagt till en ny aspekt som omfattade Kompassen, informationskontoret för inflyttade från utomnordiska länder. Totalt 64 procent av de svarande ansåg att verksamheten vid Kompassen är ganska eller mycket viktig.

Figur 4. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Vid analys av utvärderingen med en skala 1–4 konstaterades flera signifikanta skillnader¹⁴. För vikten av språkkunskaper (att kunna svenska och svenska språkkurser), att barnen får ett arbete och för Kompassen fanns signifikanta könsskillnader. Kvinnorna upplevde dessa aspekter som markant viktigare än

¹⁴ Svartalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

männen. Resultaten indikerade även vissa ålderskillnader då arbete och studier upplevdes som viktigare bland de yngre svarande än bland de äldre svarande.

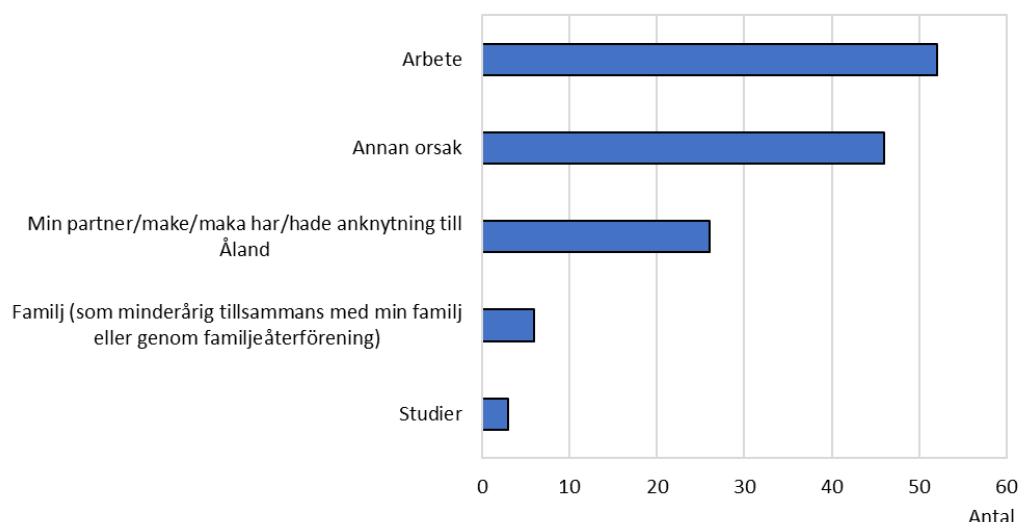
Annat som i en öppen fråga nämndes som viktigt ur inflyttades perspektiv (27 svar) var bemötande på jobbet samt möjlighet till delaktighet i och kunskap om samhället. De utomnordiska inflyttade önskade samma rätt som alla andra, som till exempel möjligheter till sjukförsäkring (FPA-kort), samhällsstöd och samhällsaktiviteter i olika format. Att ha möjligheter till arbete som motsvarar egna kvalifikationer är viktigt. En svarande sammanfattar om viktiga aspekter ur inflyttarperspektivet: *"Medarbetare med bra attityd som har ett genuint intresse av att kommunicera och bygga relationer utanför arbetet. En rättvis och öppen inställning från samhället till invandrare."*

3.2 Finskspråkiga inflyttade uppskattar den åländska naturen

Figur 5 visar att den vanligaste orsaken för finskspråkiga att flytta till Åland är arbete (39 %), men många rapporterade även om andra orsaker (34 %).

Anknytningen genom partner, make eller maka uppgavs som orsak av totalt 19 procent av de svarande som har finska som modersmål. I andra orsaker (48 svar) ingick den åländska naturen och skärgården. Flera finskspråkiga inflyttade hade även släktingar som barn och barnbarn på Åland. Att ha möjlighet till ett lugnare eller annorlunda liv var likaså viktigt för flera svarande. Bland de övriga orsakerna fanns även pensionering, återflyttning till Finland/Åland, kompisar och utbildningsfrågor.

Figur 5. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar (finskspråkiga)

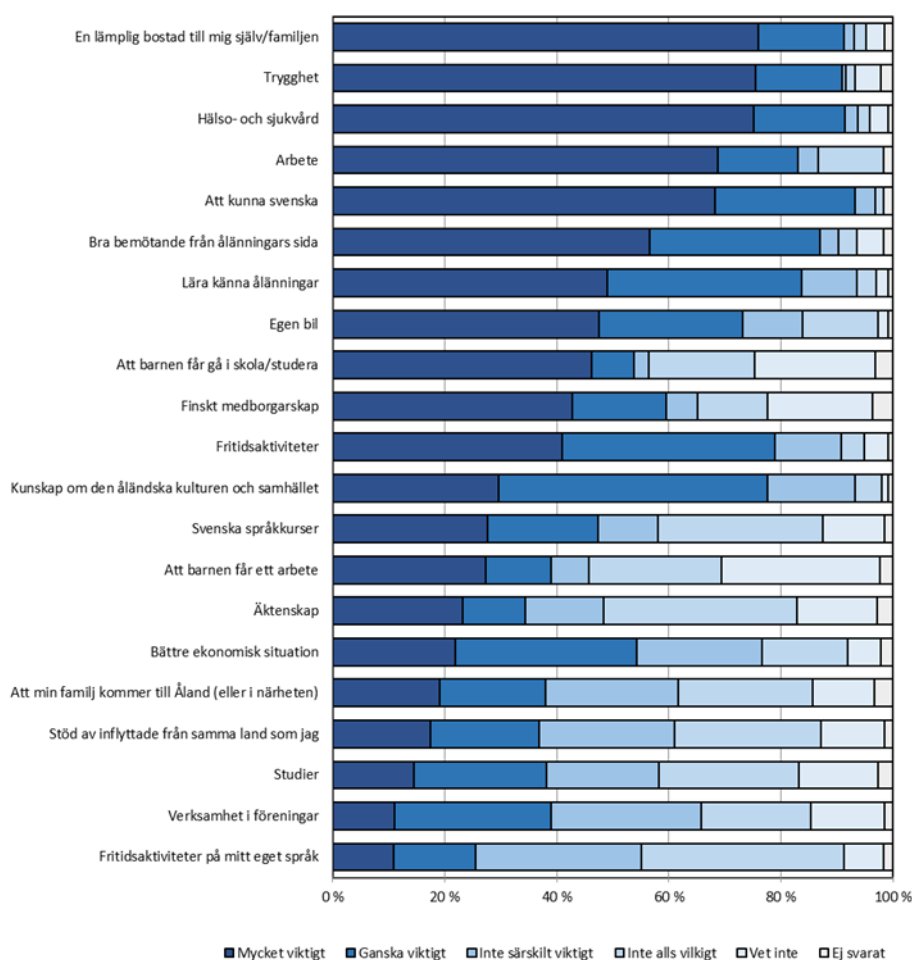

Källa: ÅSUB

Allt som allt är orsakerna till flytten mer varierande bland de finskspråkiga inflyttade jämfört med de svarande som har ett utomnordiskt modersmål.

I listan av aspekter som är viktiga för integration uppgav de finskspråkiga svarande en lämplig bostad, trygghet och hälso- och sjukvård som de allra viktigaste (Figur 6). Dessa var även bland de fem viktigaste aspekterna som de utomnordiska inflyttade rapporterade. De minst viktiga aspekterna för de finskspråkiga inflyttade var fritidsaktiviteter på eget språk och verksamhet i föreningar. Även dessa var samma som rapporterades bland de utomnordiska inflyttade.

Figur 6. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Analyserna av de svarandes rapportering med en skala 1–4 visade signifikanta könsskillnader¹⁵. Resultaten indikerade att svenska språkkurser, kunskap om den åländska kulturen och samhället, att barnen får ett arbete, fritidsaktiviteter, stöd av inflyttade från samma land och en lämplig bostad var viktigare för kvinnor än för män.

Viktiga aspekter som de finskspråkiga inflyttade nämnde utanför listan (22 svar) var bland annat bra bemötande på arbetsplatsen, delaktighet i samhället och

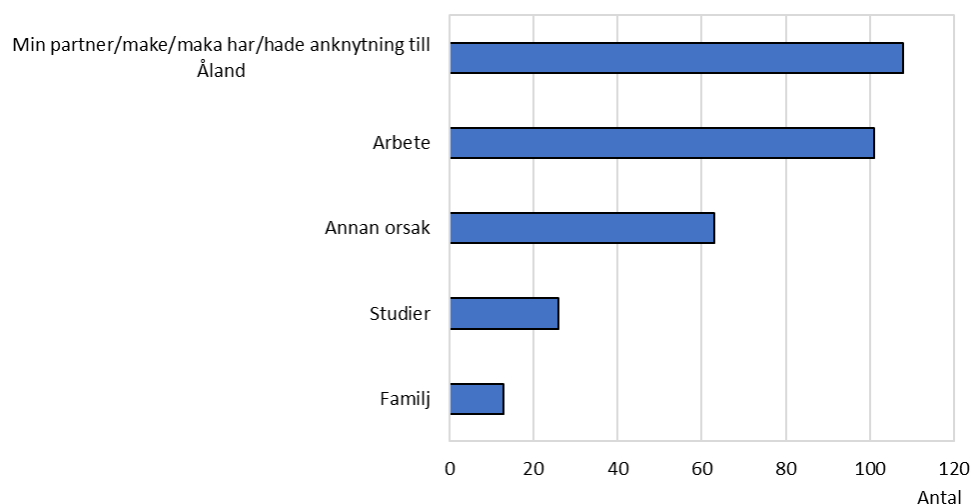
¹⁵ Svartalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

vänner. En svarande sammanfattar: *"Jätte viktigt med bra bemötande på jobbet och mycket viktigt att vara delaktig i samhället."* Ett par svarande önskade dessutom myndighetsservice på finska samt åländska rättigheter att äga, fiska och rösta i allmänna valen. *"Skulle [behöva] modernisera reglerna: [kunna] köpa tomt och bygga hem, men du kan inte äga tomten (större än 3 999 m²) förrän efter 5 år, om du får lov att äga från landskapet. Du har inte lov att fiska på stranden. Du kan inte rösta i lagtingsval."* Även bra handikappservice är en viktig aspekt för de inflyttade.

3.2 Inflyttade med svenska som modersmål vill ha trygghet och jobbmöjligheter

De vanligaste orsakerna för de svenskspråkiga svarande att flytta till Åland är på grund av partners/makens/makans anknytning till Åland (35 %) och arbete (32 %; se Figur 7). De som rapporterades under svarsalternativet andra orsaker (21 %, 63 svar) handlade först och främst om andra anknytningar till Åland. För många handlade flytten även om önskan om miljöbyte samt att kunna erbjuda barnen skolgång i en trygg och bra skola eller i hemskola. Trygg uppväxtmiljö för barnen och bättre livskvalitet för vuxna och pensionärer låg bakom många flytt till Åland. Enskilda orsaker handlade om språket, naturen eller att en närstående har fått jobb på Åland.

Figur 7. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland? Antal svar (svenskspråkiga)

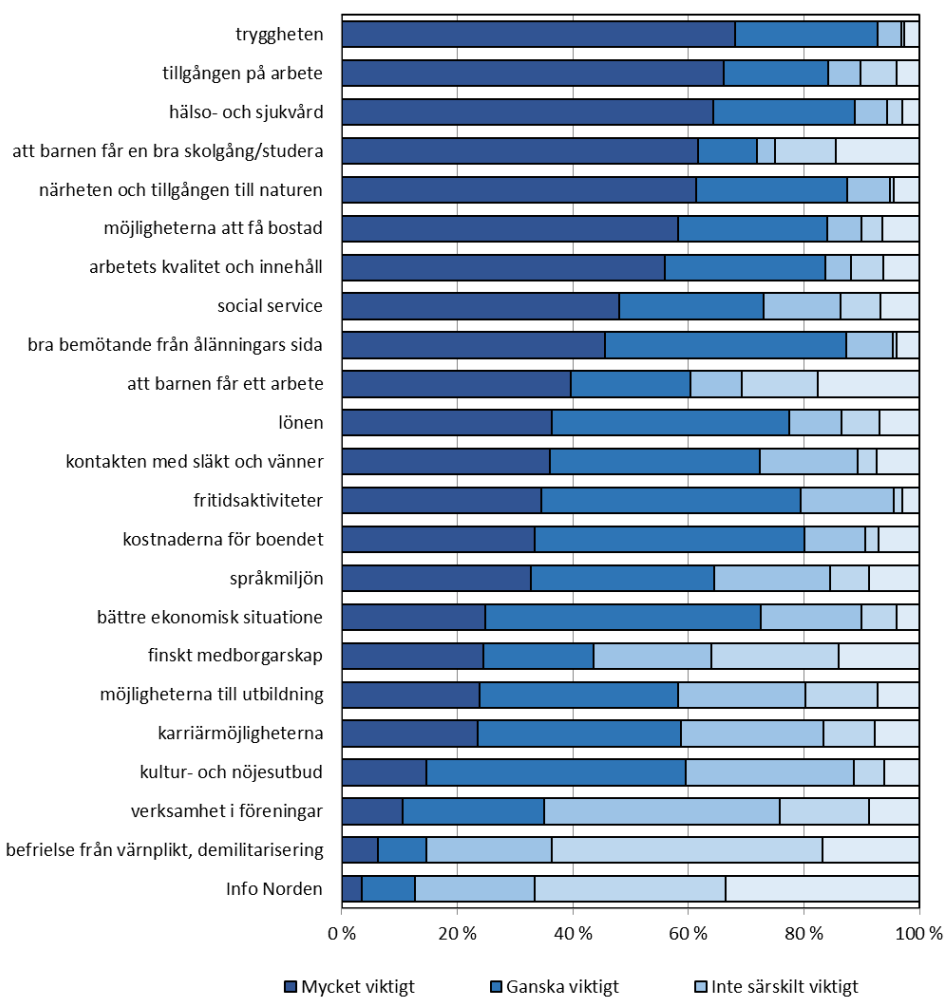
Källa: ÅSUB

Listan av integrationsaspekter som ingick i enkäten för svenskspråkiga var delvis samma som listan som presenterades för de utomnordiska och finskspråkiga inflyttade. Inflyttade med svenska som modersmål upplevde tryggheten, tillgången på arbete samt hälso- och sjukvården som ytterst viktiga ur inflyttarperspektivet (se Figur 8), vilket även framkom i resultaten i undersökningen om den åländska flyttningsrörelsen som ÅSUB genomförde 2008¹⁶. Faktorer som tillgången på arbete

¹⁶ ÅSUB Rapport 2008:8.

samt arbetets kvalitet och innehåll har en stor inverkan på benägenheten att flytta till Åland. Tryggheten, tillgången på arbete samt hälso- och sjukvården är aspekter som alla inflyttade oberoende av modersmålet eller bakgrund värderar mycket högt. De minst viktiga aspekterna enligt de svenskspråkiga svarande är Info Norden, befrielse från värnplikt eller demilitarisering samt verksamhet i föreningar. Verksamheten i föreningar upplevdes som en mindre viktig aspekt även bland de övriga inflyttargrupperna i den här undersökningen.

Figur 8. Hur viktiga är följande för dig ur inflyttarperspektivet? Andel svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Analys av de svarandes rapportering på en skala 1–4 visade signifikanta könsskillnader¹⁷. Att barnen får ett arbete, kontakten med släkt och vänner, fritidsaktiviteter, bra bemötande från ålänningarnas sida, finskt medborgarskap och verksamhet i föreningar var markant viktigare aspekter för kvinnorna än för männen.

¹⁷ Svartalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

De aspekter som fanns utanför den angivna listan och som de svenskspråkiga inflyttade oftast nämnde som viktiga (42 svar) var bra bemötande i samhället och på arbetsplatsen samt möjligheter till delaktighet bland annat inom politiken och kulturen. Att vara delaktig på Åland upplevdes som svårt på grund av misstänksamheten som finns mot inflyttade. Enligt de svarande är det viktigt med en välfungerande demokrati och med invånarnas rösträtt samt att det finns tolerans bland annat för HBTQ-personer (homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner). Vikten av bra hälso- och sjukvård på Åland nämndes flera gånger samt bra kommunikationer till Sverige. Det som upplevs som bra på Åland var småskaligheten, att det är lätt att uträtta ärenden och att allt går snabbt på Åland. Slutligen är även samhällsutveckling viktig för de svenskspråkiga inflyttade, en av de svarande sammanfattar: *"Viktigt att känna delaktighet i vad som sker och kunna hjälpa till för att förbättra villkoren för invånarna."*

4. Nycklarna till integration finns i de inflyttades vardag

Inflyttades vardag består till en stor del av praktiska lösningar kring arbete, boende, utbildning och hälsa. Resultaten i kapitel 3 visar att hälso- och sjukvård, arbete, trygghet, barnens skolgång och bostad finns på listan för de allra viktigaste aspekterna för integration i samtliga inflyttargrupper i den här undersökningen. Forskningen har visat att dessa aspekter är nyckelindikatorer för integration. I följande kapitel redogör vi för resultaten för arbete, boende, utbildning samt hälsa och fritid.

4.1 Arbete

Arbete är eventuellt den mest undersökta faktorn inom integrationsforskningen och en källa för ekonomiskt oberoende bland inflyttade. Genom arbete kan de inflyttade skapa kontakter med lokalbefolkningen samtidigt som de språkliga färdigheterna förstärks. Det är relativt vanligt med en lägre sysselsättningsgrad bland inflyttade jämfört med resten av befolkningen. Statistiken¹⁸ om de inflyttades (16–64 år) sysselsättning på Åland år 2017 visar ett högt sysselsättningstal för personer som har svenska som modersmål (81,8), följt av de personer som har finska som modersmål (77,6). Sysselsättningstalet för personer som har annat modersmål än svenska eller finska var lägre jämfört med de övriga grupperna (67,7). Även arbetslöshet var lägst bland personer med svenska som modersmål, följt av personer med finska som modersmål och till sist av personer med annat modersmål än svenska eller finska (arbetslöshetstalen var 2,9, 6,0 och 11,3 år 2017).¹⁹

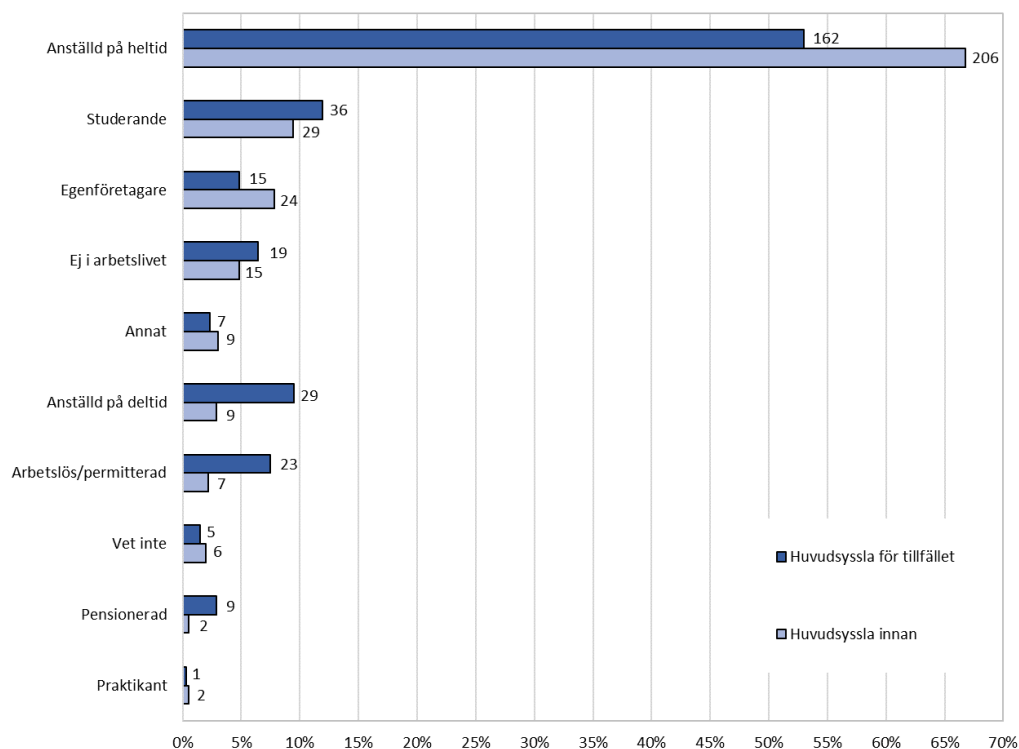
Utomnordiska män jobbar inom den privata sektorn och kvinnor inom den offentliga sektorn

I den här undersökningen ställde vi frågor om de svarandes huvudsyssla innan de flyttade till Åland och för tillfället (*Figur 9*). Majoriteten av de svarande (67 %) hade arbetat som anställda på heltid innan flyttet och detta var även den vanligaste (53 %) huvudsysslan för tillfället. Däremot att jobba som en deltidsanställd var vanligare för tillfället (10 %) än innan flytten (3 %). Något färre av de utomnordiska inflyttade har jobbat som egenföretagare efter flytten till Åland än innan. Det var vanligare att studera eller att vara utanför arbetslivet jämfört med innan flytten till Åland. I svarsalternativet annat (7 svar) ingick blandade svar. Ett par svarande kommenterade att de ännu inte har möjlighet att arbeta på Åland bland annat på grund av att man saknar tillstånd eller inte kan språket tillräckligt bra. Några svarande hjälper till i familjen eller jobbar med tillfälliga arbetsuppgifter.

¹⁸ ÅSUB Arbetsmarknad 2019:11.

¹⁹ Se ÅSUB:s årliga publikation *Sysselsatt arbetskraft* för flera uppgifter.

Figur 9. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (utomnordiska)

Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent.

Källa: ÅSUB

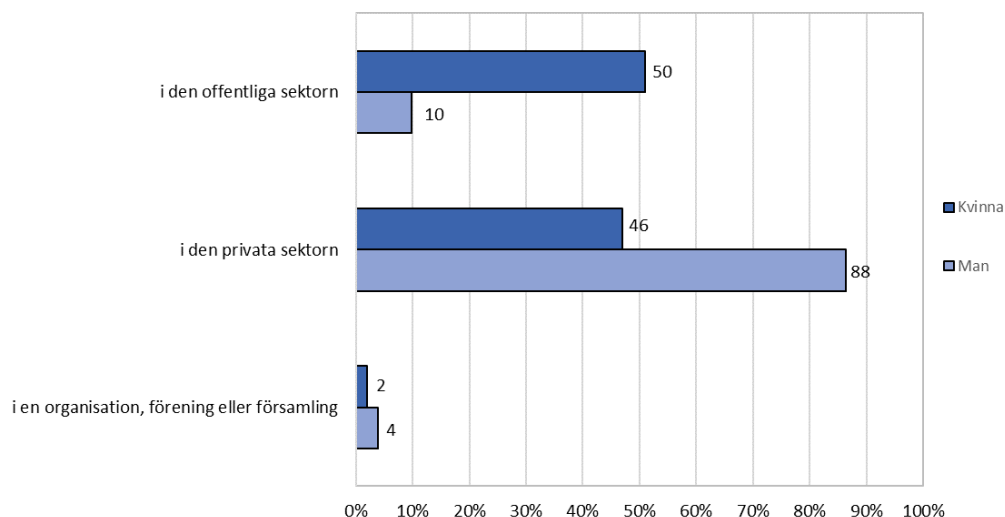
De totalt 200 utomnordiska anställda arbetar främst inom den privata sektorn (67 %; se Figur 10). Ungefär var tredje utomnordisk anställd (30 %) jobbar inom den offentliga sektorn och tre procent i en organisation, förening eller församling. Resultaten indikerade att kvinnorna i större utsträckning jobbar inom den offentliga sektorn än männen, medan det var vanligare för männen att jobba inom den privata sektorn jämfört med kvinnorna.

En möjlig väg till sysselsättning för de inflyttade på Åland är att bli egenföretagare. Totalt 15 inflyttade med utomnordiskt modersmål (fem kvinnor och tio män) uppgav att de har sin huvudsyssla som egenföretagare. Den vanligaste orsaken till att vara egenföretagare var önskan att få vara sin egen chef (9 svar). Flera svarande uppgav även som orsak att de har en bra affärsidé (4 svar). Det var möjligt för de svarande att välja flera svarsalternativ.

Egenföretagarna tillfrågades om de fått tillräckligt med stöd och råd för att starta eget. Totalt fem personer rapporterade att de har fått för lite stöd, medan fyra personer hade fått tillräckligt med stöd och lika många uppgav att de inte alls hade fått stöd. Trots att frågan om stödet var riktad till egenföretagare fanns det även bland de övriga svarande personer som önskade rapportera att de inte fått tillräckligt stöd och råd för att starta eget. Som en källa till stöd och råd nämndes bland annat Business Lab Åland, Företagarna på Åland och Ålands Näringsliv.

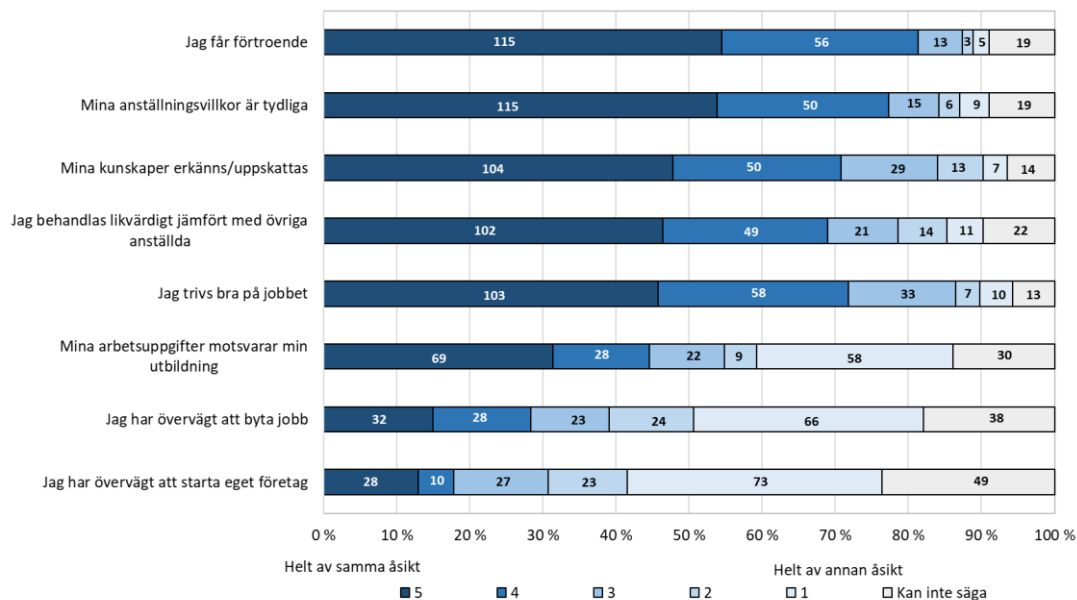
Även ett uppstartsbidrag och allmän information om att starta eget hade hjälpt de svarande som var egenföretagare som huvudsysslare.

Figur 10. Om du är anställd, arbetar du... Antal svar och andel (utomnordiska)

Not: I den offentliga sektorn ingår kommunen, Ålands landskapsregering och staten. I den privata sektorn ingår företag.
Källa: ÅSUB

Figur 11. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

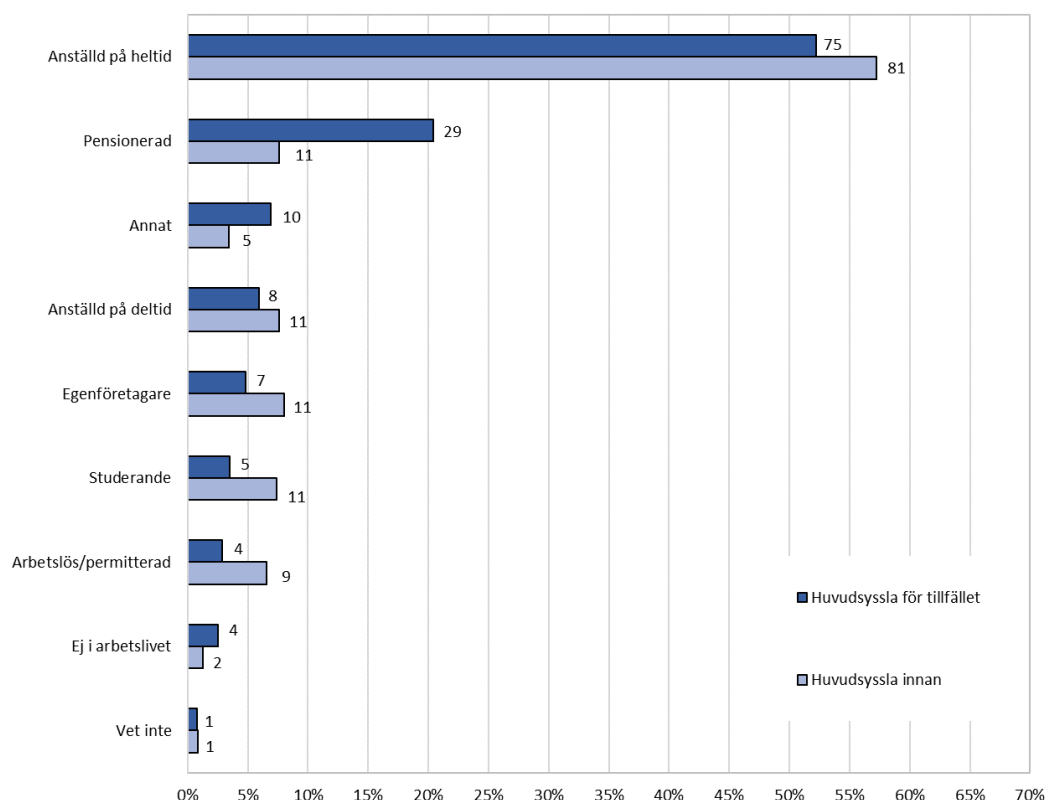
Respondenterna med utomnordiskt modersmål fick bedöma sitt yrkesliv med hjälp av påståenden som utvärderades med en skala från 1 (helt av annan åsikt) till 5 (helt av samma åsikt; se Figur 11). Majoriteten av de svarande instämde helt med att de får förtroende (55 %) och att deras anställningsvillkor är tydliga (54 %). Nästan varannan svarande höll helt med att deras kunskaper erkänns eller uppskattas

(48 %), att de trivs bra på jobbet (46 %) och att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda (46 %). Trots detta instämde endast var tredje svarande helt om att arbetsuppgifterna motsvarar utbildningen (31 %). Ändå hade relativt få övervägt att byta jobb (15 %) eller starta eget företag (13 %).

Var femte finskspråkig inflyttad är pensionär

Likt inflyttade med ett utomnordiskt modersmål, uppgav majoriteten av de finskspråkiga svarande att de hade arbetat som anställda på heltid innan flytten till Åland (57 %) och att de för tillfället har en anställning på heltid (52 %; se *Figur 12*). Jämfört med de utomnordiska inflyttade är det mycket vanligare bland de finskspråkiga inflyttade att vara pensionärer (20 % respektive 3 %). I svarsalternativet annat ingick främst korta arbetsförhållanden och freelance-arbete på Åland. Några svarande var föräldralediga eller sjukskrivna.

Figur 12. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (finskspråkiga)

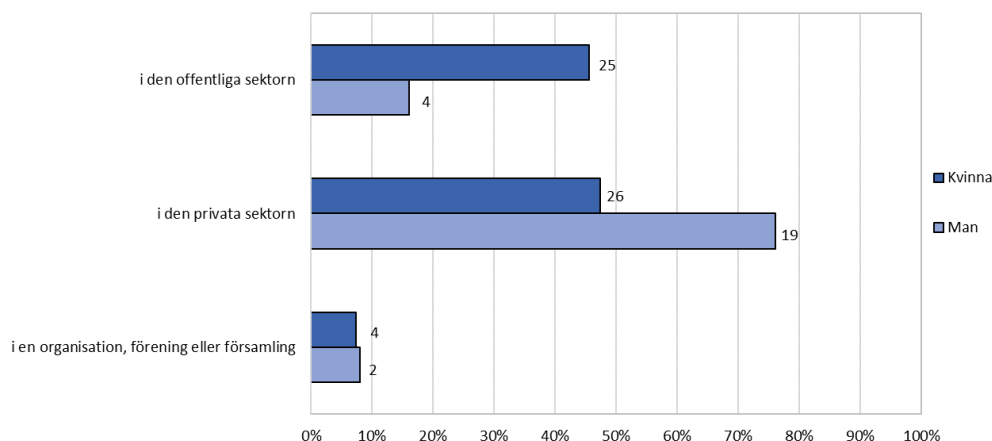
Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent. Inget svar fanns för svarsalternativet praktikanter.

Källa: ÅSUB

De finskspråkiga inflyttade som var anställda, totalt 80 personer, arbetar främst inom den privata sektorn (56 %, se *Figur 13*). Fler än var tredje svarande rapporterade att de jobbar inom den offentliga sektorn (36 %) och åtta procent i organisationer, föreningar eller församlingar. I likhet med de utomnordiska inflyttade indikerar resultaten bland de finskspråkiga inflyttade att kvinnorna i

större utsträckning jobbar inom den offentliga sektorn och männen inom den privata sektorn.

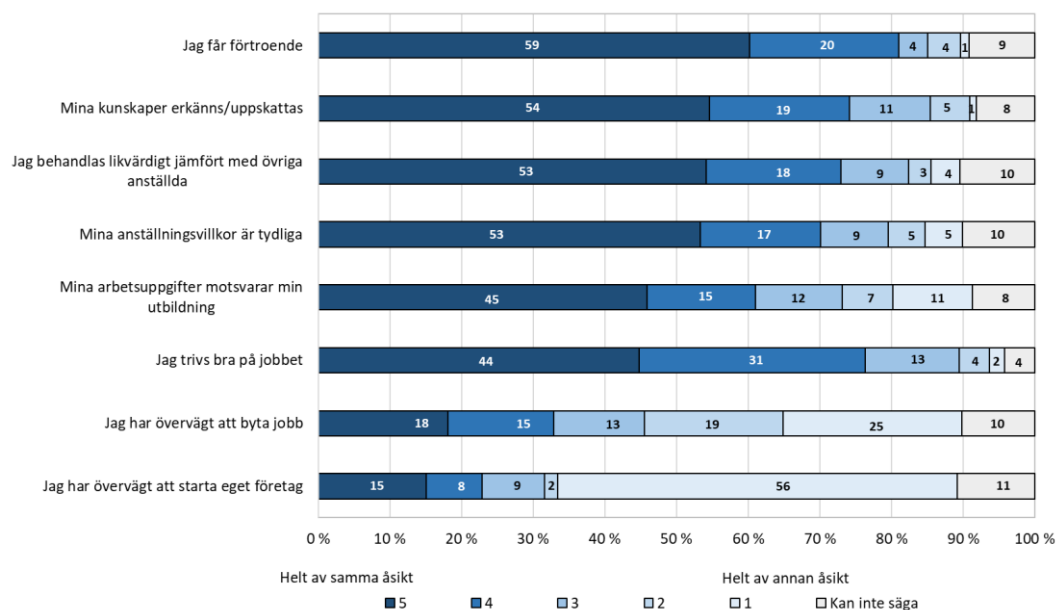
Figur 13. Om du är anställd, arbetar du... Antal svar och andel (finskspråkiga)

Not: I den offentliga sektorn ingår kommunen, Ålands landskapsregering och staten. I den privata sektorn ingår företag.
Källa: ÅSUB

Totalt sju personer (fem kvinnor och två män) uppgav att de som huvudsyssla är egenföretagare. De vanligaste orsakerna till att vara egenföretagare var att man har en bra affärsidé (4 svar) och att man vill vara sin egen chef (3 svar). Andra orsaker var att man vill tjäna extra eller vill ha flexibilitet i arbetstider eller -platser. Det var möjligt för de svarande att välja flera svarsalternativ. Egenföretagarna tillfrågades om de fått tillräckligt med stöd och råd för att starta företag. De två svarande som hade svarat på frågan hade fått för lite eller inte alls stöd. De finskspråkiga inflyttade hade sökt information bland annat hos Ålands näringsliv, Ålands företagarföreningen, landskapsregeringen, AMS, skattebyrån och Folkhögskolan.

De finskspråkiga respondenterna fick bedöma sitt yrkesliv med hjälp av påståenden som utvärderades på en skala från 1 (helt av annan åsikt) till 5 (helt av samma åsikt; se Figur 14). Majoriteten av de svarande instämde helt med att de får förtroende (60 %), att deras kunskaper erkänns eller uppskattas (55 %), att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda (54 %) och att deras anställningsvillkor är tydliga (53 %). Ungefär varannan svarande höll helt med att arbetsuppgifterna motsvarar utbildningen (46 %) och att de trivs bra på jobbet (45 %). Något större andel svarande med finska som modersmål hade övervägt att byta jobb (18 %) eller starta eget företag (15 %) jämfört med de svarande som har ett utomnordiskt modersmål (15 % respektive 13 %).

Figur 14. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

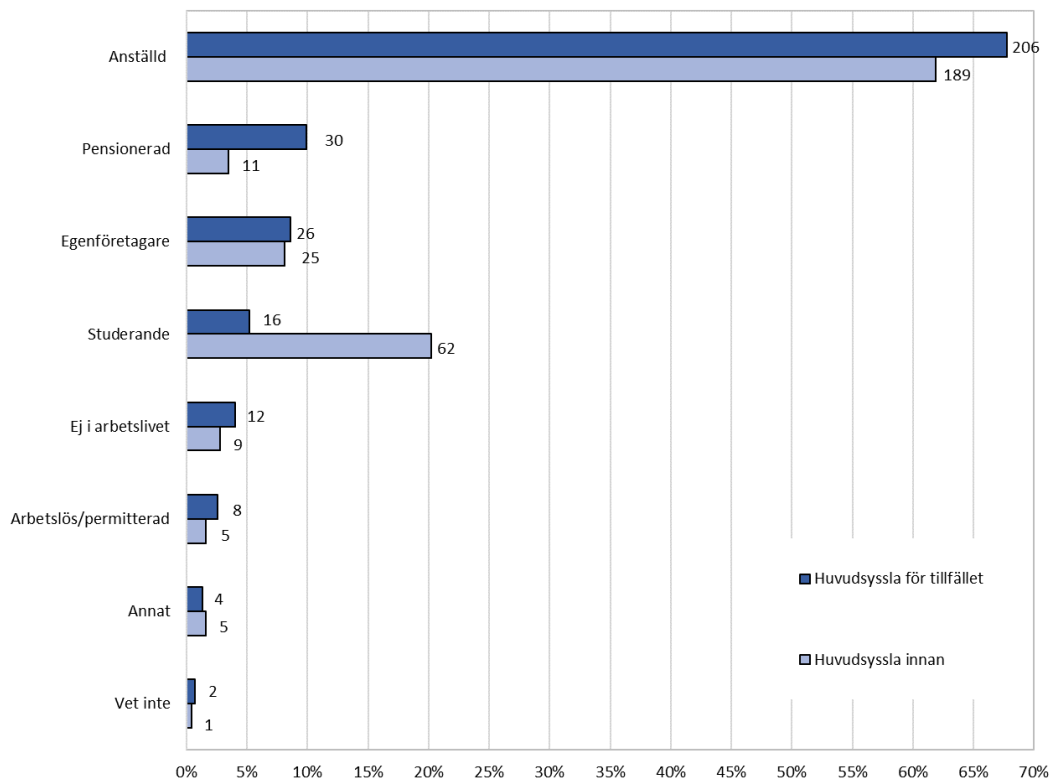
Svenskspråkiga inflyttade önskar koordinerad information om företagandet på Åland

Majoriteten av de svenskspråkiga svarande rapporterade att de hade arbetat som anställda innan de flyttade till Åland (61 %) och att de även för tillfället har en anställning (68 %; se Figur 15). Det var mindre vanligt för en svenskspråkig inflyttad att vara pensionär jämfört med de finskspråkiga inflyttade (10 % respektive 20 %). Däremot var det vanligare för de svenskspråkiga inflyttade att vara pensionär jämfört med de utomnordiska inflyttade (10 % respektive 3 %). I svarsalternativet annat (4 svar) ingick främst olika arbetsformer hemma. Några hade varit föräldralediga och ett par svarande hade jobbat på ett annat sätt (odefinierat).

De svenskspråkiga inflyttade som var anställda, totalt 206 personer, var relativt jämnt fördelade mellan den offentliga och privata sektorn (50 % respektive 46 %)²⁰. Cirka fyra procent av de svarande rapporterade att de jobbar både inom den offentliga och privata sektorn. Vanligaste arbetsområden inom den offentliga sektorn var hälso- och sjukvård (22 % av svaren) samt skola och utbildning (20 % av svaren). Inom den privata sektorn var de vanligaste branscherna transport och kommunikation (inkluderat sjöfart, 28 % av svaren) samt bank- och försäkring (17 %). I övriga tjänster (19 % av svaren) ingick IT och annan service.

²⁰ I motsats till resultaten för utomnordiska och finska inflyttade fanns inga signifikanta könsskillnader i materialet.

Figur 15. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland och för tillfället? Antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent. Inget svar fanns för svarsalternativet praktikanter.

Källa: ÅSUB

Totalt 26 personer (14 kvinnor och 12 män) uppgav att deras huvudsyssla är egenföretagare. De vanligaste orsakerna till att vara egenföretagare var att man vill vara sin egen chef (17 svar) och att man har en bra affärsidé (10 svar)²¹. De flesta svenskspråkiga egenföretagare hade fått tillräckligt med stöd (15 svar, 58 %), men det fanns även de som inte hade fått något stöd alls (5 svar, 19 %). Stödet hade handlat om planering, ekonomi, utbildning och information och det hade givits från Ålands näringsliv, Företagsbyrån och Ålandsbanken. Egenföretagare hade även fått praktiska råd av andra företag eller bekanta. En av de svarande skriver:

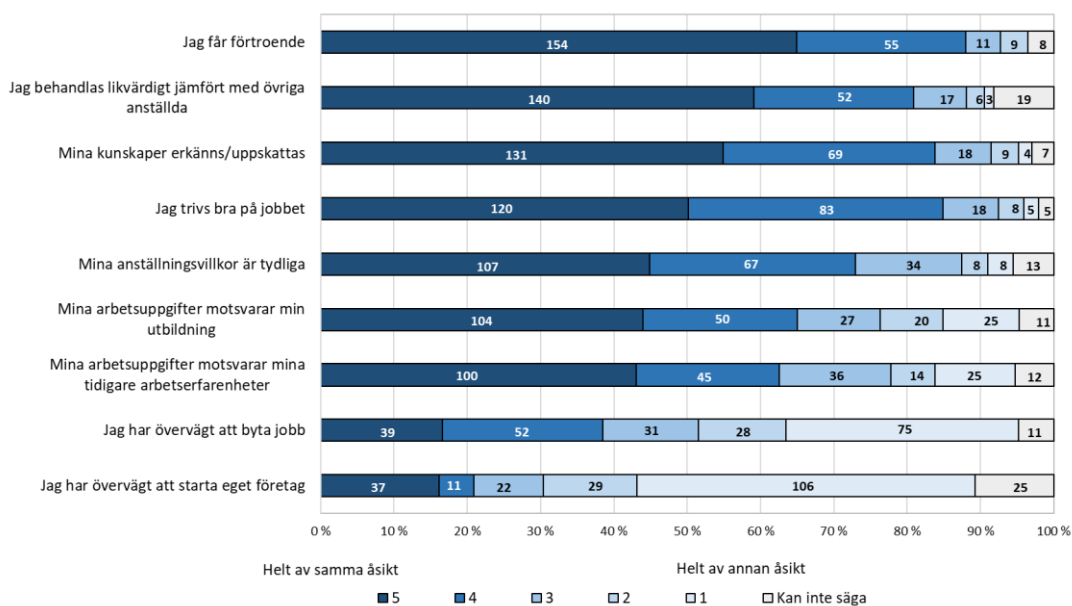
”När jag var nyinflyttad hörde jag mig för hos AMS om hjälp att starta företag. Eftersom jag inte varit arbetslös en längre tid, hade de ingen form av stöd. Rådgivningen från skattemyndigheten var mycket bristfällig och direkt felaktig. För den som kommer från Sverige, där skattemyndigheten har en mycket hög servicenivå, är det en chock att hamna hos den finländska! Det hade varit oerhört värdefullt att som blivande företagare få en kort rådgivning från en kunnig person som kunnat hjälpa till med det som är specifikt för Åland och Finland, med saker som lagstadgade försäkringar, företagshälsovård och liknande! Det finländska systemet för företagshälsovård skiljer sig från Sverige, och det tog flera år innan

²¹ Det var möjligt för de svarande att välja flera svarsalternativ.

jag förstod att jag borde skriva avtal med företagshälsan.”

Respondenterna fick bedöma sitt yrkesliv med hjälp av utvalda påståenden (se *Figur 16*). Majoriteten av de svenskspråkiga svarande instämde helt med att de får förtroende (65 %), att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda (59 %), att deras kunskaper erkänns eller uppskattas (55 %) och att de trivs bra på jobbet (51 %). Färre än varannan svarande höll helt med att deras anställningsvillkor är tydliga (45 %) eller att arbetsuppgifterna motsvarar utbildningen (44 %) alternativt tidigare arbetserfarenheter (43 %). Relativt få av de svarande hade övervägt att byta jobb (17 %) eller starta eget företag (15 %).

Figur 16. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv? Antal svar och andel (svenskspråkiga)

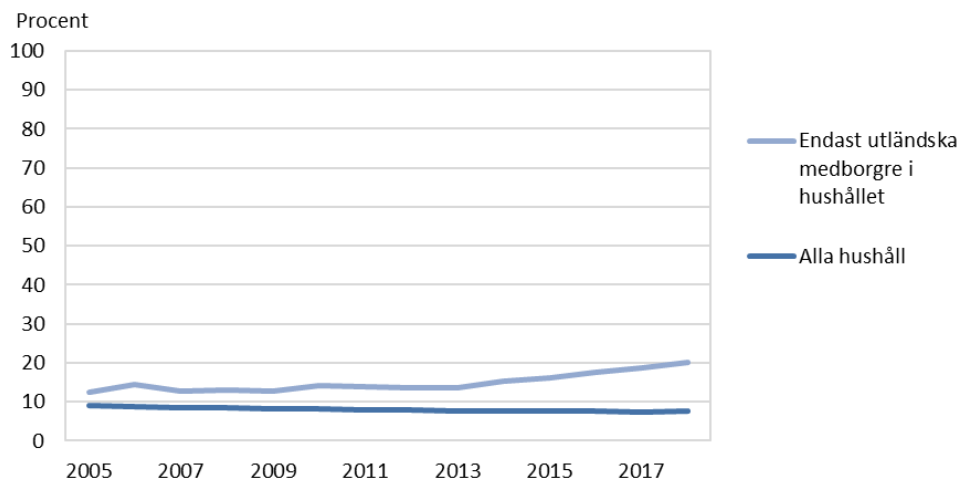

Källa: ÅSUB

4.2 Boende och hushållets sammansättning

Boende är en indikator som kan beaktas med hjälp av boendestatistiken. *Figur 17* visar utvecklingen av andelen trångbodda hushåll på Åland. Av figuren framgår att medan andelen trångbodda hushåll har totalt sett minskat, har andelen trångbodda hushåll bestående av enbart utlänningar ökat. Var femte hushåll (20 %) bestående av enbart utländska medborgare bodde trångt 2018, vilket motsvarar 774 personer. Totalt 14 procent av hushållen i hyresbostäder (562 hushåll) består av hushåll med endast utländska medborgare.

Figur 17. Andel (%) trångbodda hushåll bland alla hushåll och bland hushåll med utlänningar på Åland 2005–2018

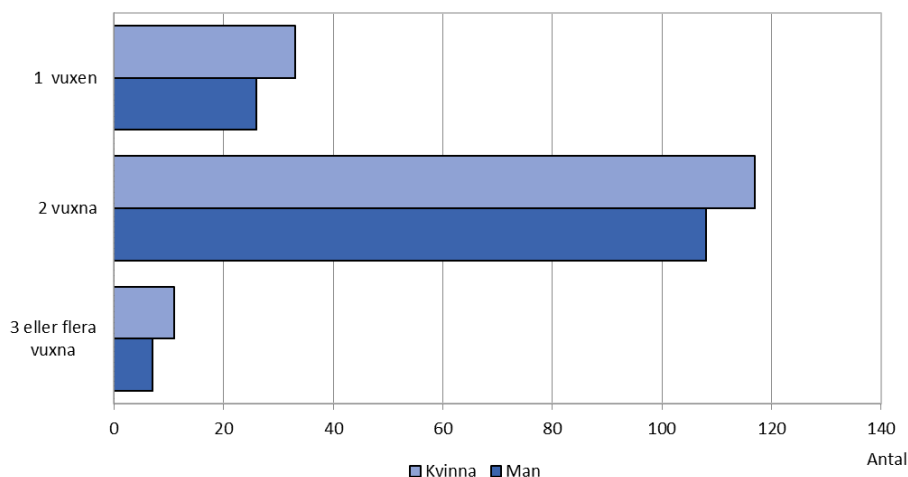
Not: Trångbodda hushåll = Fler än en person per rum, då köket inte räknas som ett separat rum.

Källa: Arbets- och näringsministeriets databas på integration.fi (Statistikcentralen), ÅSUB

Utomnordiska inflyttade är sällan ensamboende

Respondenterna tillfrågades om sin boendesituation. De allra flesta inflyttade med utomnordiskt modersmål (75 %) bor i ett hushåll som omfattar två vuxna. Var femte svarande (20 %) var ensamboende och resten (5 %) bor i ett hushåll med flera vuxna²². *Figur 18* visar antalet vuxna i samma hushåll som de inflyttade efter kön.

Figur 18. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (utomnordiska)

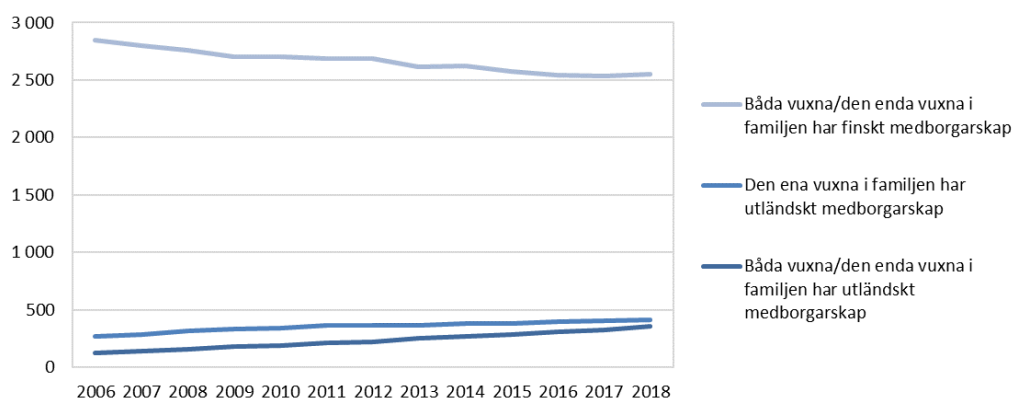
Källa: ÅSUB

²² Boende som hade fyllt 18 år räknades som vuxna.

Det var även vanligt att de inflyttade som har utomnordiskt modersmål rapporterade att de bor i samma hushåll med åtminstone ett barn. Totalt 29 procent av de svarande bor med ett barn och 15 procent med två barn i samma hushåll.

Integrationsstatistiken i *Figur 19* visar att andelen familjer där båda föräldrar är utlänningar har ökat och andelen ensamförsörjande utlänningar minskat. År 2018 hade 67 procent av utländska familjer två utländska föräldrar medan 33 procent var ensamförsörjarfamiljer. Motsvarande andelar i den totala befolkningen var 79 procent för familjer bestående av två föräldrar och 21 bland ensamförsörjande.

Figur 19. Antal barnfamiljer efter medborgarskap och familjetyp på Åland 2006–2018

Not: Observera att i de utländska föräldrar ingår även nordiska medborgare.

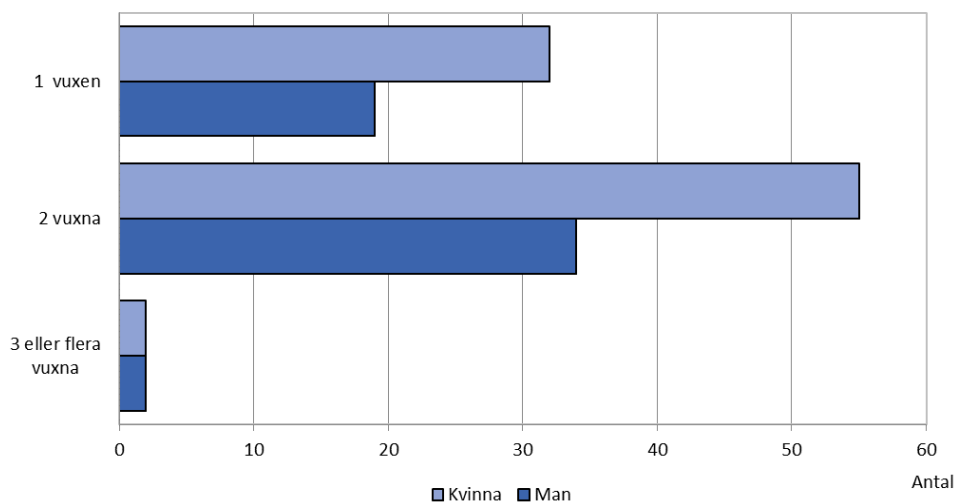
Källa: Arbets- och näringsministeriets databas på integration.fi (Statistikcentralen), ÅSUB befolkningsstatistik

Finskspråkiga inflyttade är i regel äldre än utomnordiska inflyttade

Cirka två av tre (62 %) inflyttade med finska som modersmål bor i ett hushåll med två vuxna, vilket är mindre än bland de utomnordiska inflyttade (74 %). Relativt stor andel av de finskspråkiga inflyttade är ensamboende (35 %) och resten (3 %) bor i ett hushåll med flera vuxna²³. *Figur 20* visar antalet vuxna i samma hushåll som de inflyttade efter kön.

²³ Boende som hade fyllt 18 år räknades som vuxna.

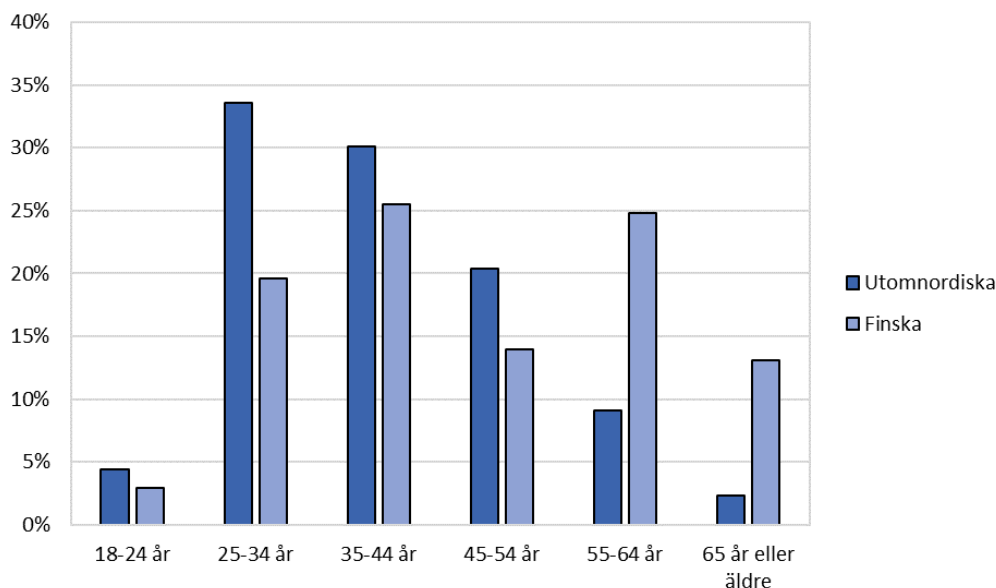
Figur 20. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Endast sex procent av de finskspråkiga inflyttade bor med ett barn och elva procent med två barn i samma hushåll. *Figur 21* visar åldersstrukturen bland de utomnordiska och finskspråkiga inflyttade. Av figuren framgår relativt tydligt att de inflyttade som har finska som modersmål i regel är äldre än de inflyttade som har utomnordiskt modersmål.

Figur 21. Åldersfördelning bland finskspråkiga och utomnordiska inflyttade i den här undersökningen

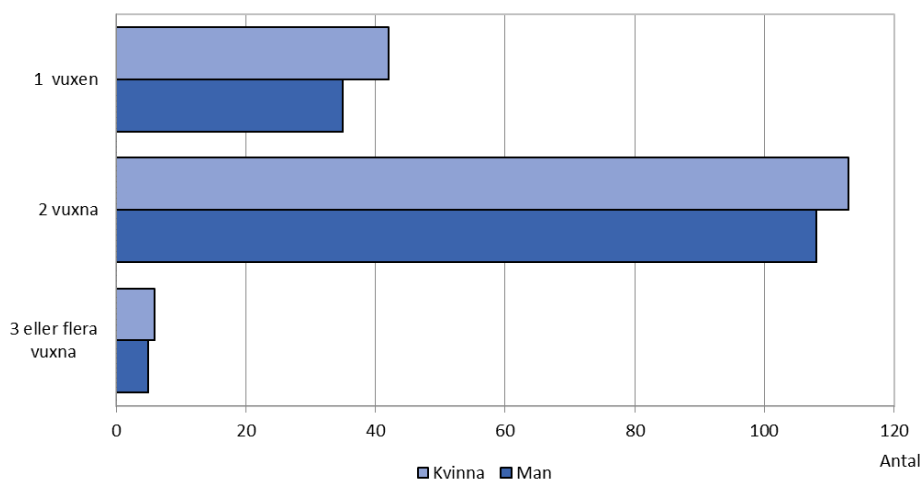
Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent.

Källa: ÅSUB

Barnfamiljer dominerar bland svenskspråkiga inflyttade

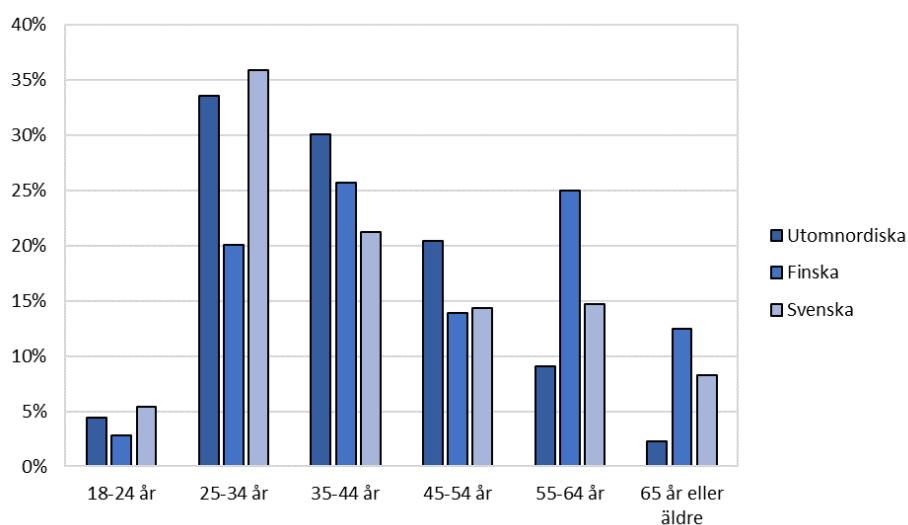
Totalt 72 procent av de inflyttade som har svenska som modersmål bor i ett hushåll med två vuxna (74 % bland utomnordiska och 62 % bland finskspråkiga inflyttade). Var fjärde inflyttad (25 %) med svenska som modersmål bor ensam och resten (4 %) bor i ett hushåll med flera vuxna²⁴. Figur 22 visar antalet vuxna i samma hushåll som de inflyttade efter kön.

Figur 22. Hur många vuxna bor i ditt hushåll? Antal svar efter kön (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Figur 23. Åldersfördelning bland inflyttargrupperna i den här undersökningen

Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent.

Källa: ÅSUB

²⁴ Boende som hade fyllt 18 år räknades som vuxna.

Det finns många barnfamiljer bland svenskspråkiga inflyttade. Totalt 43 procent av de svenskspråkiga inflyttade bor med ett barn och 37 procent med två barn i samma hushåll (52 % respektive 28 % bland utomnordiska inflyttade och 15 % respektive 25 % bland finskspråkiga inflyttade). *Figur 23* visar åldersstrukturen i inflyttargrupperna i den här undersökningen. Av figuren framgår att majoriteten av de inflyttade som har svenska som modersmål och som har flyttat till Åland under de senaste (cirka) tio åren är i åldern 25–44 år.

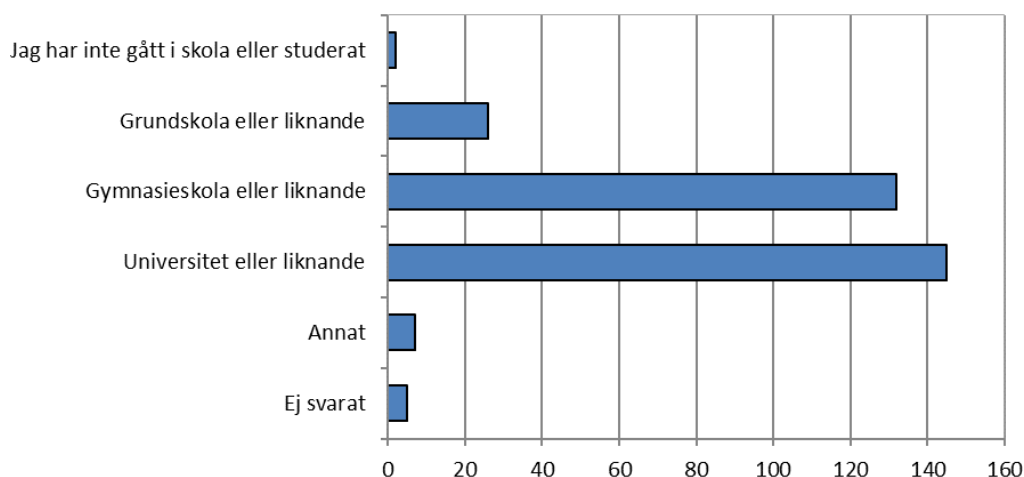
4.3 Utbildning

Utbildning är en nyckelfaktor för integration och för tillträde till arbetsmarknaden. Livslångt lärande skapar möjligheter och även ansvar att utvecklas under hela livet. Ur det åländska samhällets perspektiv är det dessutom viktigt med framtida kompetensförsörjning genom bra utbildningsmöjligheter.

Nästan varannan utomnordisk inflyttad är högutbildad

Utbildningsnivån bland de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål är relativt hög. Nästan varannan svarande (47 %) har sin högsta avslutade utbildning från ett universitet eller liknande. Många har även sin utbildning från gymnasieskola eller liknande (42 %). I kategorin annat (7 svar) rapporterades om följande utbildningar: teknisk eller musikskola eller att man fortfarande går i skolan. I *Figur 24* beskrivs den högsta avslutade utbildning bland utomnordiska respondenter.

Figur 24. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (utomnordiska)

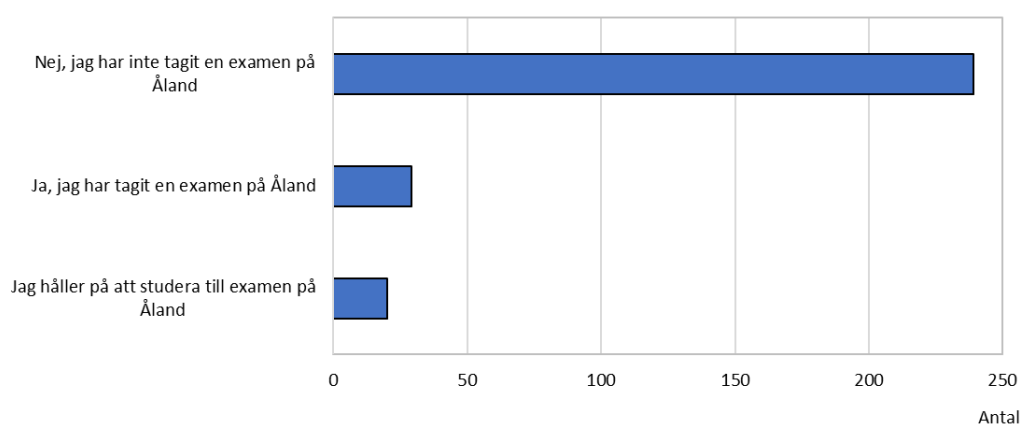

Källa: ÅSUB

De svarande fick ange om deras yrkeskvalifikationer och eller yrkeserfarenheter från hemlandet har bedömts (validerats). Totalt 52 procent svarade nej och 30 procent svarade ja. År 2014 hade 29 procent av de svarande fått sina

yrkeshkvalifikationer/erfarenheter validerade. En relativt stor andel av de svarande (18 %) visste inte eller kunde inte svara på frågan om deras kvalifikationer har blivit validerade.

Figur 25. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Att stötta livslångt lärande är en bärande tanke i landskapets framtidsvisioner. Vi frågade de svarande om de har tagit en examen på Åland och om de har önskemål gällande studier eller studiemöjligheter för de inflyttade på Åland (se *Figur 25*). Totalt 83 procent av de som svarade på frågan hade inte tagit en examen på Åland. Tio procent hade tagit examen och sju procent håller på att studera till examen på Åland. De som hade tagit examen på Åland eller gör det vid tillfället (49 svar) rapporterade Ålands yrkesgymnasium (hotell och restaurang, vårdlinje), lyceet, Sjöfartsgymnasiet, Högskolan på Åland eller Folkhögskolan som sin utbildningsanordnare. Studielinjerna varierade bland annat från ekonomi, hospitality management, elektronik och pedagogik till hotell och restaurang samt vård. Även Medis uppgavs som en utbildningsanordnare.

Det fanns många önskemål (18 svar) bland utomnordiska inflyttade gällande möjligheter att studera på Åland. De svarande var tydligt medvetna om att dåliga kunskaper i svenska är ett hinder för att kunna studera vidare på Åland. Vikten av att ha tillgång till svenska språkkurser, som SFI (Svenska För Inflyttade) på Medis, ansågs av de utomnordiska inflyttade vara en nyckel till framtida studier och integration på Åland. Likaså önskades mer flexibla lösningar till studier. De som har ett jobb har svårt att få tid till studier, medan de som studerar har svårt att kombinera det med arbetsliv. Att kunna studera online, göra vissa kurser på engelska eller att få ersättande poäng från tidigare studier och arbetserfarenheter kunde fungera som lösningar till problemet.

Många svarande önskade att de kunde studera i de befintliga skolorna på Åland, till exempel i yrkesgymnasiet. Den mest efterfrågade studielinjen var IT. Flera önskade även att kunna ta mastersexamen på Åland till exempel genom ett samarbete mellan Högskolan på Åland och universitetet i Åbo. Andra studielinjer som önskades var utbildning till frisör, studier inom hälsoämnen, anstaltsvård eller

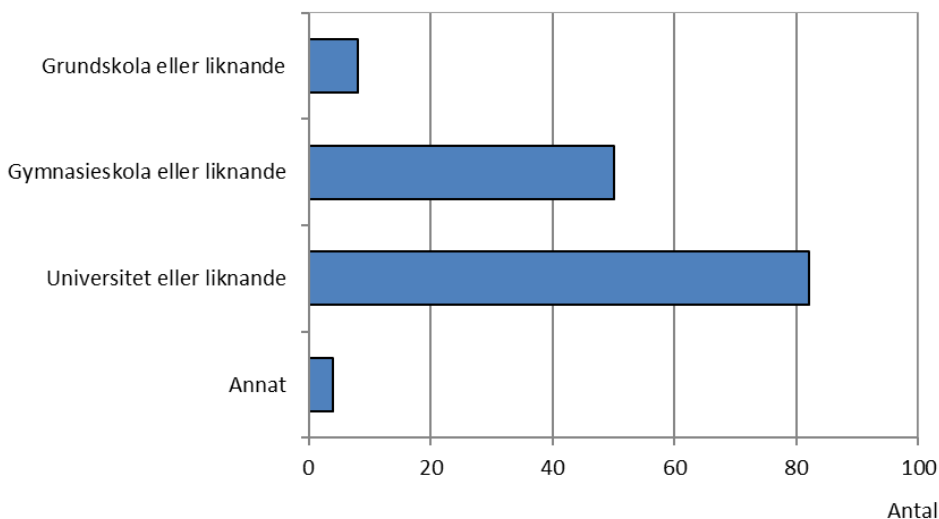
konditori samt vuxenutbildning till merkonom.

Det fanns många önskemål gällande studier bland de utomnordiska inflyttade men som en av de svarande konstaterar: *"Man skulle gärna studera men kan inte komma in eller så finns det så få alternativ."* Mera information behövs bland de inflyttade om studiemöjligheter och hur man kan validera sina studier på Åland. Under de senaste åren har försöksprojektet Visa vägen²⁵ startat med karriärvägledning för vuxna och inom ramarna av utbildningen Svenska i Arbete (SIA)²⁶ kan de inflyttade som är i arbete kostnadsfritt utveckla sina kunskaper i svenska. Även en distansundervisning i svenska har startats via Medis för att komplettera heldags- eller kvällsundervisningen. Information om möjligheter att delta och finansiera i olika verksamheter som är riktade till inflyttade behöver spridas effektivt för att nå målgruppen.

Finskspråkiga inflyttade önskar fortsatta studier

Utbildningsnivån bland finskspråkiga inflyttade är hög (se Figur 26). Totalt 58 procent av de svarande har sin högsta avslutade utbildning från ett universitet eller liknande. Var tredje svarande har sin utbildning från gymnasieskola eller liknande (34 %). I annat ingick bland annat utbildning i ett yrkesinstitut eller yrkesexamen efter gymnasiet. Totalt 45 procent av de svarade ansåg att de fått sina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter validerade, medan 28 procent svarade nekande och 27 procent visste inte om de har fått en sådan bedömning.

Figur 26. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

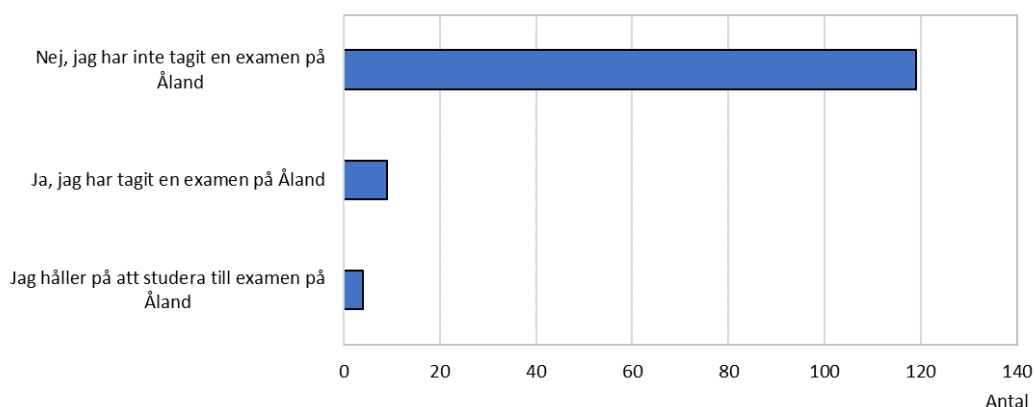
Totalt 90 procent av de som svarade på frågan om en eventuell åländsk examen hade inte tagit en examen på Åland (se Figur 27). Sju procent hade tagit examen och

²⁵ <https://www.visavagen.ax/>

²⁶ <https://www.ams.ax/dokument/sia-svenska-arbete-pdf>

tre procent håller på att studera till examen på Åland. De som hade tagit examen på Åland eller gör det vid tillfället rapporterade Ålands yrkesgymnasium, Sjömansskolan, Högskolan på Åland eller Folkhögskolan som sin utbildningsanordnare. Studielinjerna varierade från ekonomi, hospitality management, IT, elektronik och bygg till hotell och restaurang samt vård. Flera svarande studerar även på distans.

Figur 27. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Medan möjligheterna till språkstudier i svenska hade en nyckelposition bland de utomnordiska inflyttade, önskade finskspråkiga inflyttade bättre möjligheter att studera vidare på Åland. De ämnen som efterfrågades varierade från pedagogik och IT till litteratur och grafisk design. En svarande önskade mera samarbete med universiteten i Finland och en annan efterfrågade bättre möjligheter till distansstudier. De finskspråkiga svarande var dock nöjda med studier som Öppna Högskolan och Medis erbjuder på Åland.

Det önskades även bättre möjligheter att studera vid sidan om arbetet. Enligt de svarande är åländska villkoren för vuxenstudiestöd sämre jämfört med det fastländska systemet och skillnaden mellan det åländska och det fastländska vuxenstudiestödet som betalas ut kan bli stor. Dessutom måste man ha fyllt 30 år för att få vuxenstudiestöd på Åland, medan det motsvarande stödet i fastlandet räknas enligt de svarande på arbetserfarenhet.²⁷

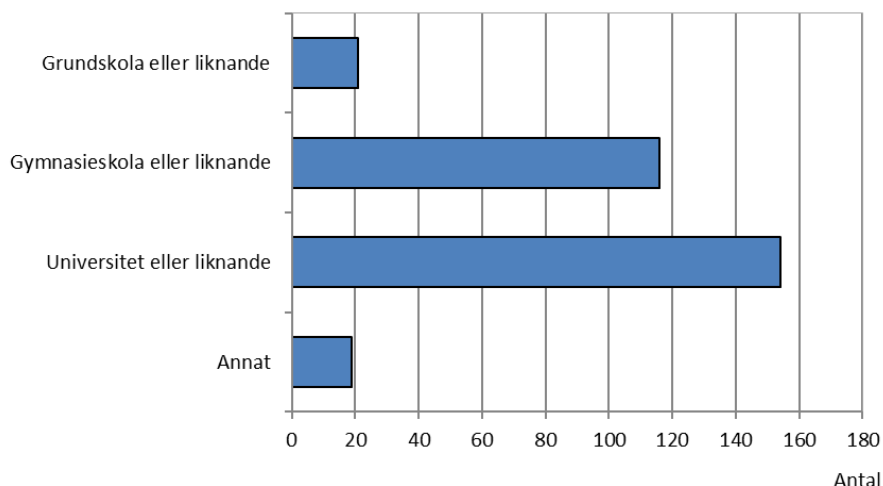
Var tionde svenskspråkig inflyttad har tagit en examen på Åland

Varannan inflyttad med svenska som modersmål (50 %) har sin högsta avslutade utbildning från ett universitet eller liknande (se Figur 28). Fler än var tredje svarande har sin utbildning från gymnasieskola eller liknande (37 %). I annan utbildning ingick bland annat enskilda kurser eller kortare kurshelheter. De vanligaste områdena för utbildning bland svenskspråkiga inflyttade var

²⁷ För uppgifter om det åländska studiestödet, se <https://www.ams.ax/studerande/studiestod>

samhälleliga och ekonomiska ämnen²⁸ (19 %) samt hälso- och sjukvård²⁹ (15 %). Fördelningen mellan de övriga ämnesgrupperna var relativt jämn (se enkätfråga 9b, Bilaga 2). Totalt 35 procent av de svarade hade fått sina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter validerade, medan 42 procent svarade nekande och 23 procent visste inte om de fått en sådan bedömning.

Figur 28. Vad är din högsta avslutade utbildning? Antal svar (svenskspråkiga)

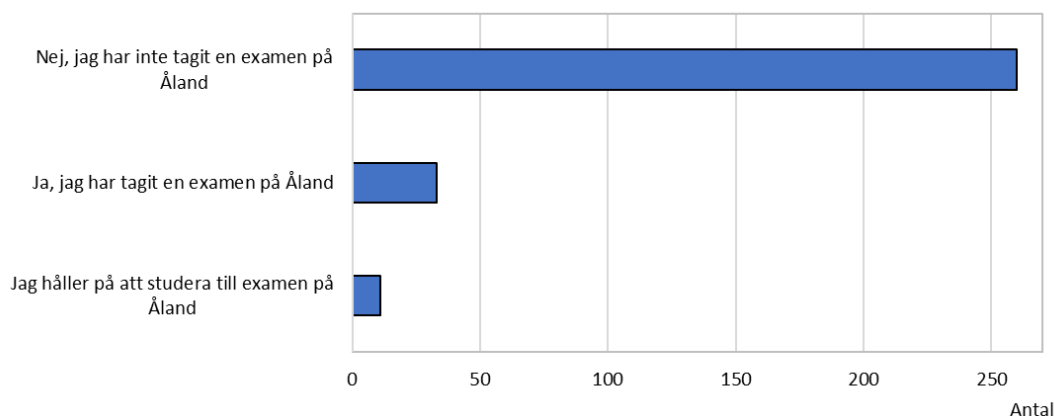

Källa: ÅSUB

Det var vanligare att de svenskspråkiga inflyttade hade studerat på Åland jämfört med andra inflyttargrupper (se Figur 29). Totalt 11 procent av de svenskspråkiga svarande rapporterade att de hade tagit en examen på Åland (10 % bland utomnordiska och 7 % bland finskspråkiga inflyttade). Totalt fyra procent av de svarande håller på att studera till en examen på Åland (7 % bland utomnordiska och 3 % bland finskspråkiga inflyttade). De vanligaste skolorna inom utbildningen bland svenskspråkiga inflyttade var Ålands yrkesgymnasium (19 svarande) och Högskolan på Åland (16 svarande). De vanligaste studielinjerna var hospitality management (högskolan) samt hotell- och restaurang (yrkesgymnasiet). De svarande rapporterade att de även hade studerat vid lyceet, Sjömansskolan, Naturbruksskolan och Medis. En av de svarande hade kommenterat om studier på Åland: *"Vid sidan om arbetet studerar jag för närvarande [i Sverige] och pendlar därför några dagar i veckan. Däremot vill jag nämna Öppna Högskolan som är ett oerhört viktigt inslag i utbildningsutbudet på Åland. Kurserna är riktiga universitetskurser och Högskolan på Åland stöttar med lokaler och administrativ personal. Det är det närmsta ett universitet man kommer på Åland, och det kunde utvecklas ytterligare. Samarbeten med andra högstskolor (även i Sverige och andra länder) är en möjlighet till högre utbildning på Åland."*

²⁸ Samhällsvetenskap, juridik, ekonomi, handel, administration, socialt arbete.

²⁹ Hälso- och sjukvård, samt social omsorg.

Figur 29. Har du tagit en examen på Åland? Antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

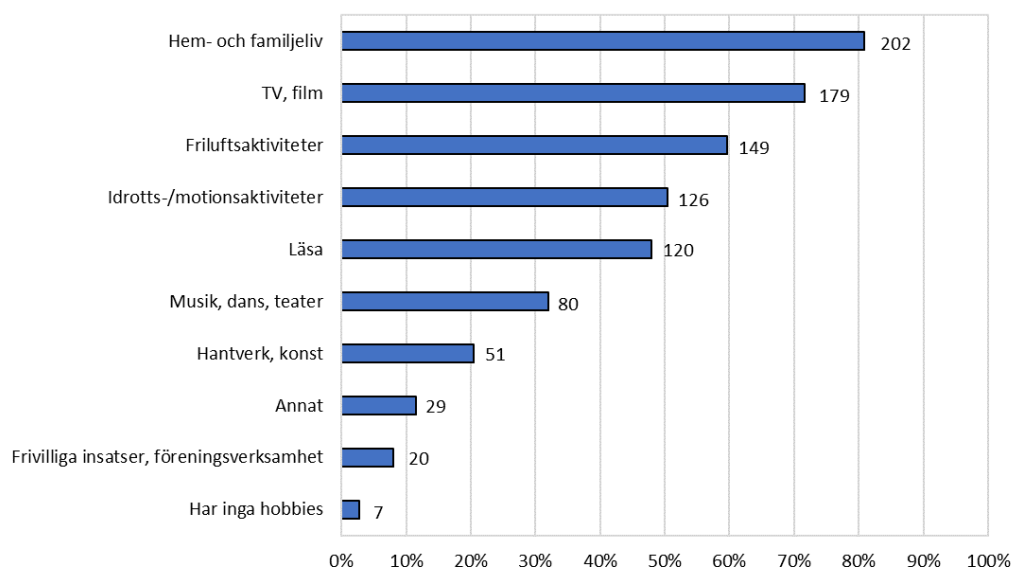
4.4 Hälsa och fritid

I det här kapitlet studerar vi resultaten av enkätens frågor som handlar om fritidsvanor. Fritidsvanor kan se olika ut och det är individuellt hurdana aktiviteter man föredrar på sin fritid. Organiserade fritidsaktiviteter skapar gemenskap och ger i allmänhet goda förutsättningar för bra hälsa och behöver därmed ses som en källa till bra hälsa bland inflyttade.

Vanligt bland utomnordiska inflyttade att inte delta i organiserade fritidsaktiviteter

De vanligaste fritidsaktiviteterna bland respondenterna med ett utomnordiskt modersmål är hem- och familjeliv (81 %), TV och film (72 %) samt friluftaktiviteter (60 %). Endast sju personer (3 %) svarade att de inte har några hobbies. I synnerhet friluft- och idrotts/motionsaktiviteterna hade ökat i sin popularitet sedan undersökningen 2014 och visade sig i den här undersökningen vara vanligare fritidsaktiviteter bland utomnordiska inflyttade än till exempel läsning.

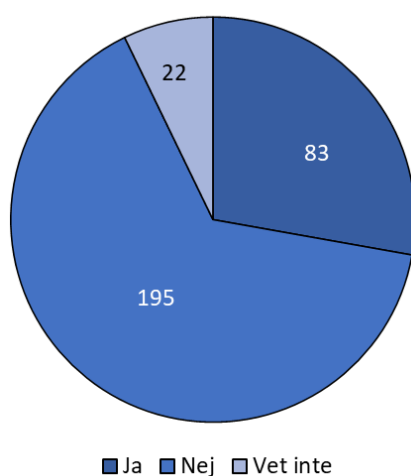
De svarande kunde även ge egna exempel på fritidssysselsättningar (41 svar). De vanligaste svaren handlade om trädgårds-, köks- och handarbete (även renoveringsarbete). Flera svarande rapporterade att de spelar spel, filmar eller fotograferar. De utomnordiska inflyttade deltar även i aktiviteter på Medis och i olika trossamfund samt deltar i småbarnsaktiviteter (till exempel öppna förskola eller småbarnssimning). En svarande önskade att flera inflyttade skulle få möjligheten att berätta om sina erfarenheter på Medis/Kompassen. Motionsaktiviteter som nämndes var skidåkning, klättring och geocaching. Andra svarande rapporterade sin hund, mode, släktforskning och skrivande som fritidsintressen. *Figur 30* visar de svarandes fritidssysselsättningar.

Figur 30. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (utomnordiska)

Not: Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

Respondenterna ombads beskriva hur viktigt det är med fritidsaktiviteter. Totalt 33 procent av de utomnordiska inflyttade som svarade på frågan ansåg att fritidsaktiviteter är mycket viktiga, 53 procent att de är ganska viktiga, elva procent att de inte är särskilt viktiga och tre procent att de inte alls är viktiga. I den föregående undersökningen (2014) ansåg 28 procent av de svarande att fritidsaktiviteter är mycket viktiga. Resultaten indikerade att fritidsaktiviteterna är viktigaste i åldern 25–44 år och minst viktiga bland de yngsta och de äldsta svarande.

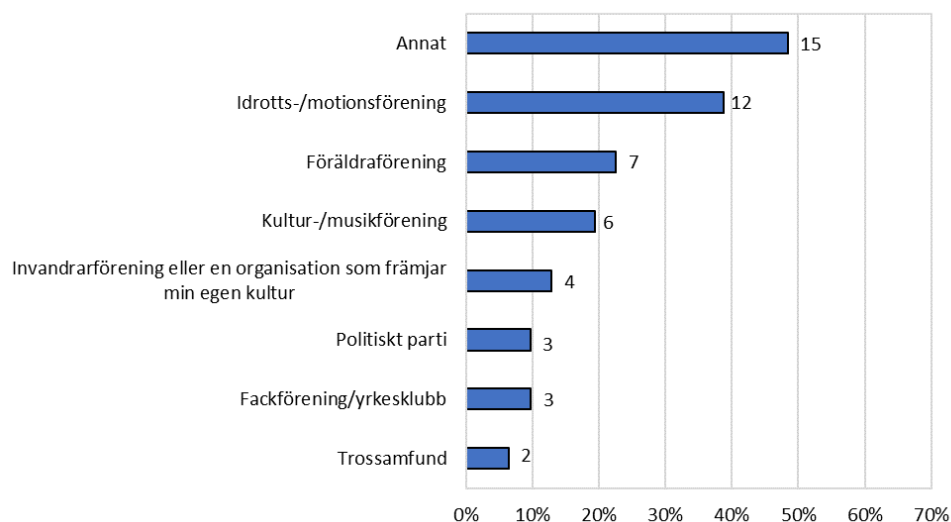
Figur 31. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet? Antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Totalt 28 procent av de svarande uppgav att de deltar i någon organiserad hobby eller fritidsaktivitet utanför hemmet (25 % år 2014), medan majoriteten av de svarande, 65 procent, rapporterade att de inte alls deltar i en organiserad hobby eller aktivitet (70 % år 2014). Sju procent av de svarande kunde inte svara på frågan (5 % år 2014). *Figur 31* visar fördelningen av de svarande efter deltagande i en organiserad hobby.

Av de 83 svarande som rapporterade att de deltar i någon organiserad aktivitet uppgav 31 svarande att de tillhör en organisation, klubb eller förening. I *Figur 32* kan vi se vilka organisationer som var vanligaste bland svaren. Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ. Totalt 39 procent av de som svarade på frågan var medlemmar i en idrotts- eller motionsförening, 23 procent i en föräldraförening och 19 procent i en kultur- eller musikförening.

Figur 32. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (utomnordiska)

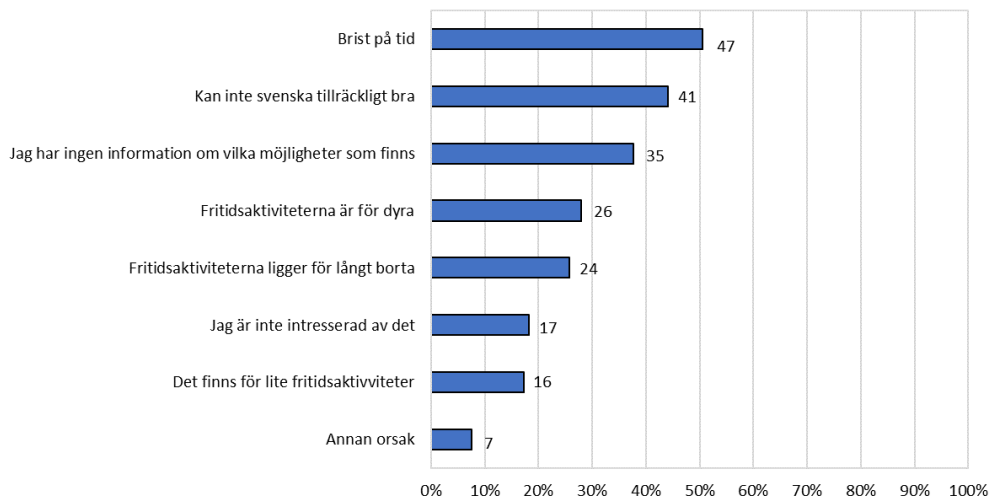

Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent. De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.
Källa: ÅSUB

Respondenterna kunde även rapportera om andra föreningar som de hör till (15 svar). I andra föreningar ingick Röda korset, Rädda barnen, Folkhälsan och Martha-förening, men även intresseföreningar för natur, miljö, hantverk, trädgård, fotografering, gym, studerande och liknande.

De främsta orsakerna att inte delta i organiserade motion- eller andra fritidsaktiviteter var brist på tid (51 %; se *Figur 33*). Andra vanliga orsaker bland utomnordiska inflyttade var att man inte kan svenska tillräckligt bra (44 %) och att man har ingen information om vilka möjligheter som finns (38 %). Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ. Även i den föregående undersökningen (2014) var brist på tid den vanligaste anledningen att inte delta i organiserade aktiviteter.

Figur 33. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (utomnordiska)

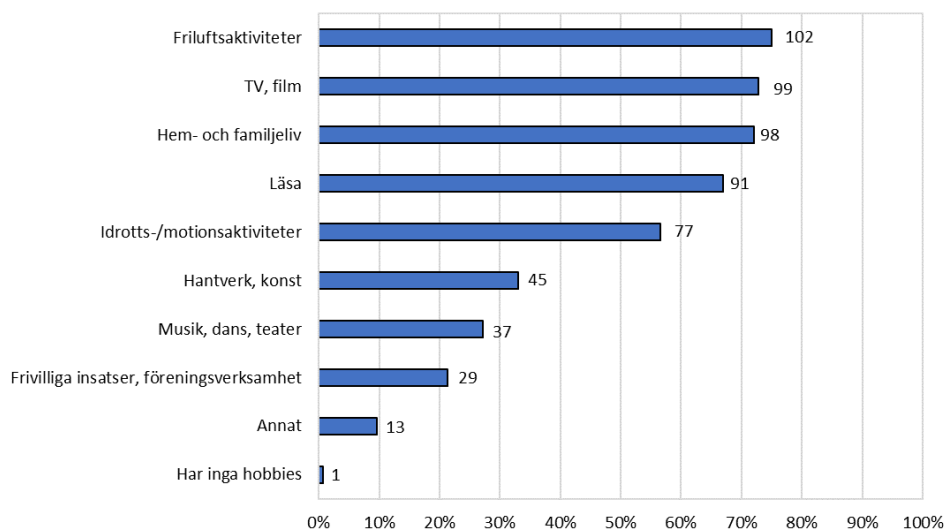

Källa: ÅSUB

Varannan finskspråkig inflyttad deltar i organiserade fritidsaktiviteter

Den vanligaste fritidsaktiviteten (75 %) bland de finskspråkiga inflyttade var friluftsförädligheter som vandra, fiska och plocka bär. Likt inflyttade med utomnordiskt modersmål föredrar även de finskspråkiga inflyttade TV och film (73 %) samt hem- och familjeliv (72 %). Endast en respondent (1 %) hade inte några hobbys. Bland övriga fritidsaktiviteter (13 svar) fanns att umgås med vänner, pyssla, studera, fotografera, resa, spela videospel och laga mat. Några finskspråkiga svarande uppgav motorsport som sin hobby och en svarande deltog aktivt i församlingsliv. *Figur 34* visar de finskspråkiga inflyttades fritidssysselsättningar.

Figur 34. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (finskspråkiga)

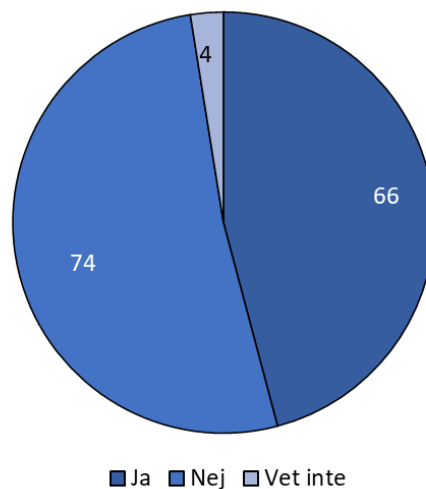

Not: Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

Varannan finskspråkig svarande (49 %) ansåg att det är mycket viktigt med fritidsaktiviteter, vilket är flera än bland de svarande som har ett utomnordiskt modersmål. Totalt 34 procent av de finskspråkiga respondenterna rapporterade att fritidsaktiviteter är ganska viktiga, 15 procent att de inte är särskilt viktiga och två procent att de inte alls är viktiga. Resultaten indikerade att fritidsaktiviteter är något viktigare för kvinnorna än för männen.

Figur 35. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?
Antal svar (finskspråkiga)

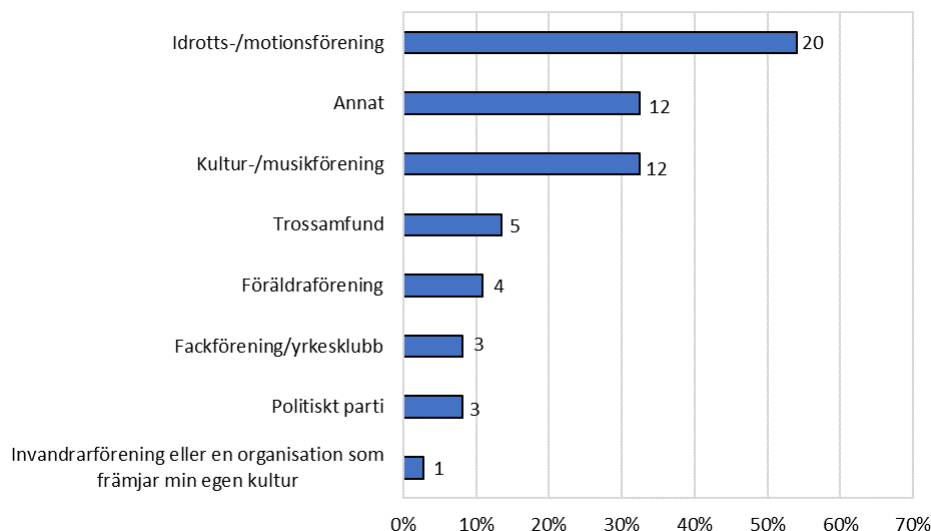

Källa: ÅSUB

Det är vanligare för de inflyttade som har finska som modersmål att delta i organiserade aktiviteter utanför arbetet än för de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål. Totalt 46 procent av de finskspråkiga svarande uppgav att de deltar i någon organiserad hobby eller fritidsaktivitet utanför hemmet, medan 52 procent rapporterade att de inte deltar i en organiserad hobby eller aktivitet och två procent att de inte kunde svara på frågan. *Figur 35* visar fördelningen efter deltagandet i någon organiserad hobby.

Av de 66 finskspråkiga svarande som angav att de deltar i någon organiserad aktivitet uppgav 37 svarande att de tillhör en organisation, klubb eller förening. I *Figur 36* kan vi se vilka organisationer som var vanligast i materialet. Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ. Totalt 54 procent av de som svarade på frågan var medlemmar i idrotts- eller motionsföreningar och 32 procent i kultur- eller musikföreningar.

Figur 36. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (finskspråkiga)

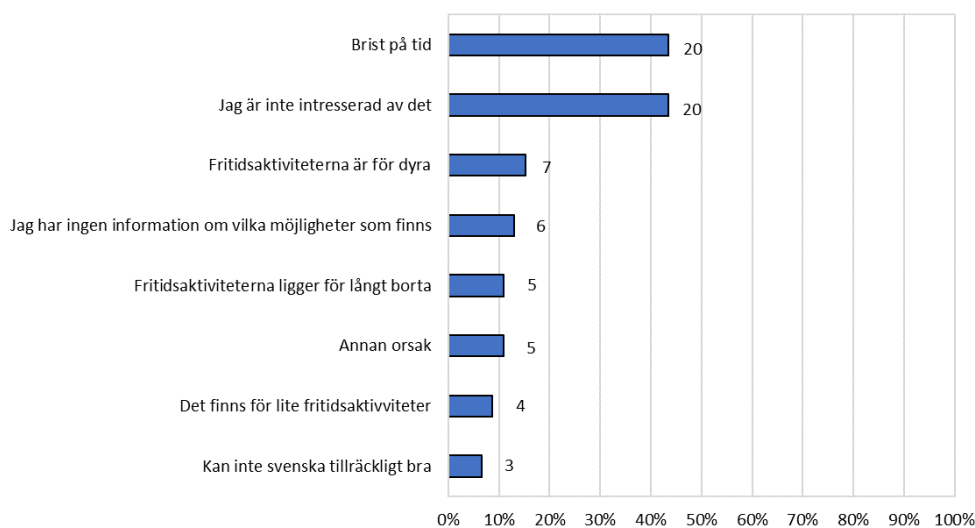

Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent. De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

De finskspråkiga svarande angav även andra föreningar som de hör till (32 %). I andra föreningar ingick Röda korset, Rotary, Lions, frivilliga brandkåren och scouterna, men de svarande nämnde även intresseföreningar för olika sjukdomar, för natur, miljö och odling samt föreningar för kultur, hantverk, fiske och djurskydd. Några svarande deltog i fritidsaktiviteter genom sin arbetsplats. I organiserade motionsverksamhet ingick även jakt och yoga. Några svarande var delaktiga kommunalt och i olika styrelseaktiviteter. Slutligen nämnde de finskspråkiga inflyttade även kyrkliga aktiviteter i kategorin annat.

Figur 37. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

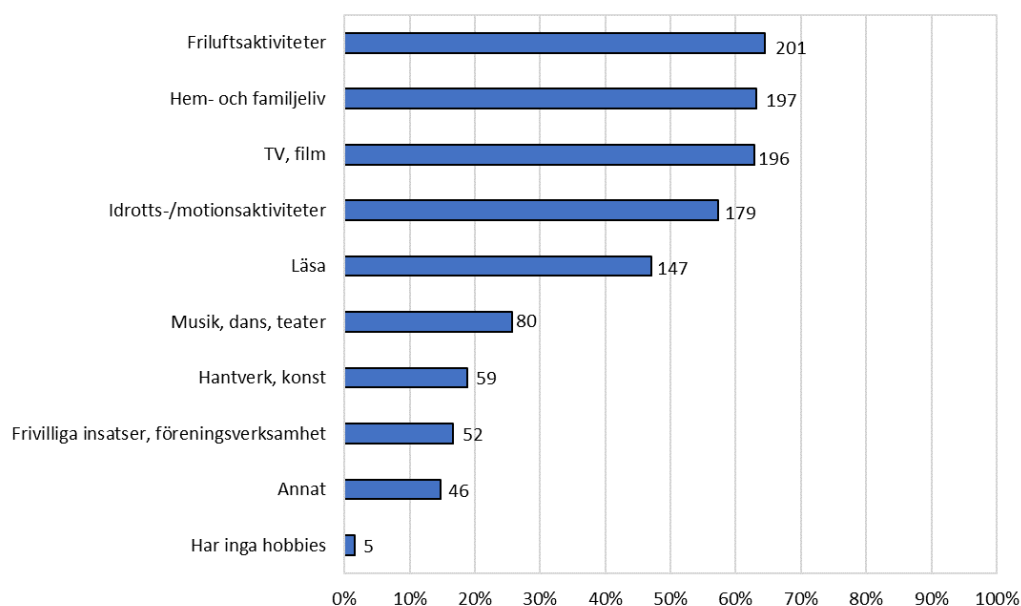
De främsta orsakerna bland finskspråkiga inflyttade att inte delta i organiserade motion- eller andra fritidsaktiviteter var brist på tid (43 %) eller intresse (43 %; se Figur 37). I svarsalternativet för andra orsaker (11 %) fanns hälsorelaterade problem eller att kurserna varit fullbokade. Några deltagare rapporterade att de inte hinner med aktiviteter på grund av familjen eller husdjuret, eller att de har sådana arbetstider som gör att deltagande i organiserade fritidsaktiviteter blir svårt.

Fler än varannan svenskspråkig inflyttad hör till en idrotts- eller motionsförening

Den vanligaste fritidsaktiviteten bland de inflyttade som har svenska som modersmål är friluftaktiviteter (64 %). Likt de övriga inflyttargrupperna föredrar även de svenskspråkiga inflyttade hem- och familjelivet (63 %) och att se på TV och film (63 %) på sin fritid. Endast fem respondenter (2 %) hade inte några hobbies. Bland övriga fritidsaktiviteter fanns bland annat studier, fotografering, underhåll av hus, stuga och trädgård, IT, olika spel, bilar och motorsport, handarbete, husdjur, jakt, mammagrupper, segling, golf, ridning, släktforskning och historia samt musik och dans.

Figur 38 visar fritidssysselsättningar bland svenskspråkiga inflyttade.

Figur 38. Vad gör du på din fritid? Antal och andel svar (svenskspråkiga)

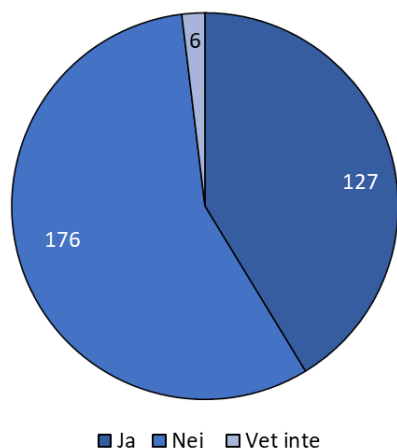
Not: Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

Nästan varannan svarande (46 %) ansåg att det är mycket viktigt med fritidsaktiviteter (33 % bland utomnordiska och 49 % bland finskspråkiga inflyttade). Totalt 39 procent av de svenskspråkiga svarande rapporterade att fritidsaktiviteter är ganska viktiga, 13 procent att de inte är särskilt viktiga och en procent att de inte alls är viktiga.

Totalt 41 procent av de svenskspråkiga svarande uppgav att de deltar i någon organiserad hobby eller fritidsaktivitet utanför hemmet, medan 56 procent inte gör det. Två procent kunde inte svara på frågan. *Figur 39* visar fördelningen av de svarande efter deltagande i någon organiserad hobby.

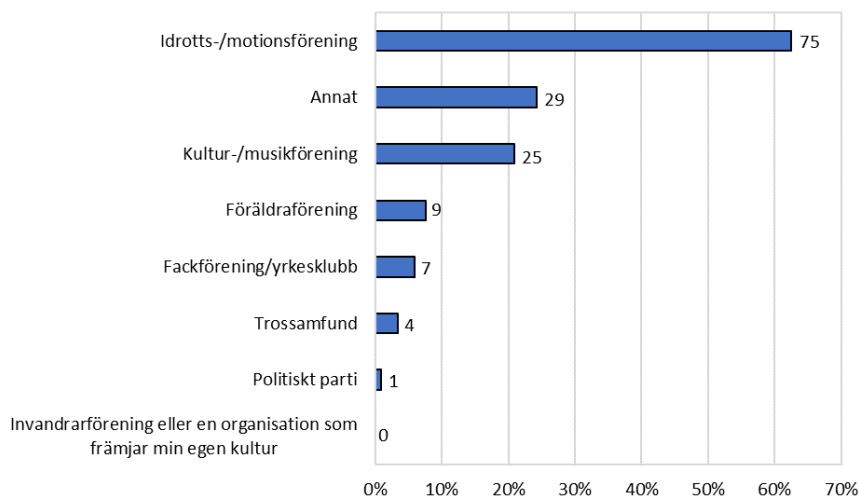
Figur 39. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?
Antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Av de 127 svenskspråkiga svarande som rapporterade att de deltar i någon organiserad aktivitet uppgav 120 svarande att de tillhör en organisation, klubb eller förening. *Figur 40* visar de vanligaste organisationerna. Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ. Totalt 63 procent av de som svarade på frågan var medlemmar i idrotts- eller motionsföreningar vilket är en större andel än hos utomnordiska och finskspråkiga inflyttade (39 % respektive 54 %).

Figur 40. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

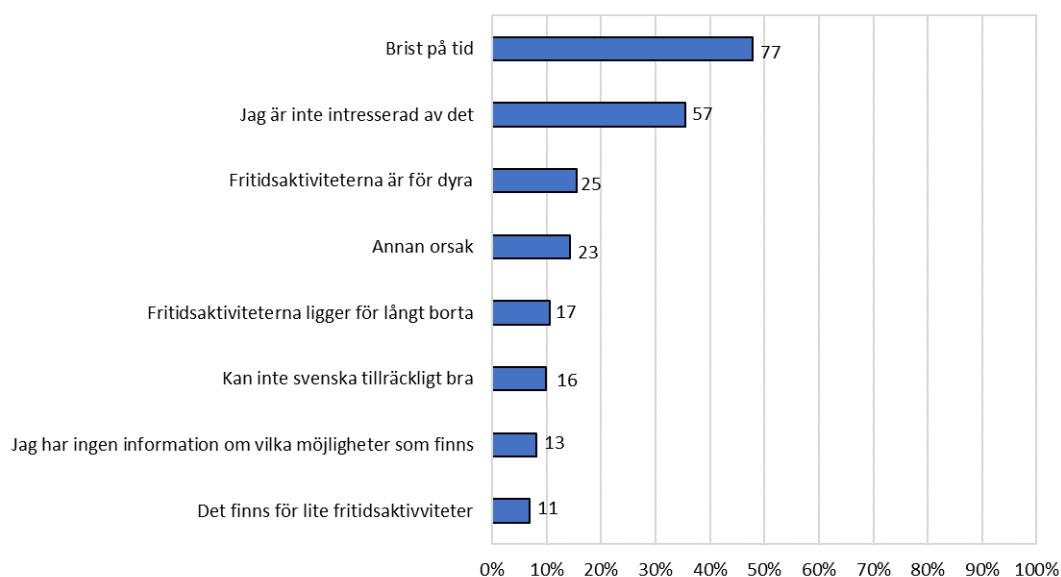

Not: Observera att skalan slutar vid 70 procent. De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.
Källa: ÅSUB

De svarande kunde även rapportera om andra föreningar som de hör till (24 %). I andra organisationer, klubbar och föreningar ingick organisationer med natur-, miljö- eller hantverkstema, Röda korset, frivilliga brandkåren, JCI (Junior Chamber International), Marthaförening, scouter, Folkhälsan, Ålands fotbollförbund, Strategiklubben och orkesterverksamheten. Till sportaktiviteter hörde gym, hockey, golf och hundsport samt även schack och jakt. Även organiserade verksamheter via arbetsplatsen eller till exempel Medis ingick i de svarandes rapportering. Slutligen deltar de svenskspråkiga inflyttade även i verksamheter vid olika intresseföreningar för sjukdomar och pensionärer samt i bokcirklar.

De främsta orsakerna bland svenskspråkiga inflyttade att inte delta i organiserade motion- eller andra fritidsaktiviteter var brist på tid (48 %) eller intresse (35 %; se Figur 41). I svarsalternativet för andra orsaker (14 %) rapporterade de svarande att man redan är aktiv på andra sätt eller att de inte hinner med aktiviteter på grund av familjen eller husdjuret. En av de svarande skriver: *"Jag är ensamstående och har inget nätverk där jag kan få barnvakt, jag har heller inte råd att betala för en."* Några deltagare hade sådana arbetstider att deltagande i organiserade fritidsaktiviteter var svårt. Vissa hade inte hittat aktiviteter på Åland som passar för en eller kunde inte delta på grund av att man inte har ett körkort. En svarande skriver om fritidsaktiviteter: *"Får inte mod till att gå dit ensam. Skulle vilja gå med en vän, men känner ingen tillräckligt bra förutom min sambo och hans familj på ön."* En annan svarande föreslår att man skulle få ett slags välkomstpaket när man flyttar till Åland med information om bland annat fritidsmöjligheterna.

Figur 41. Varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

5. De inflyttades sociala kontakter

I de inflyttades sociala kontakter ingår sociala broar mellan inflyttade och ålänningar, medan sociala bindningar beskriver relationer till de inflyttade som är från samma land eller kulturgemenskap. Med sociala länkar refererar vi till de kontakter som finns mellan inflyttade och samhällets institutioner.

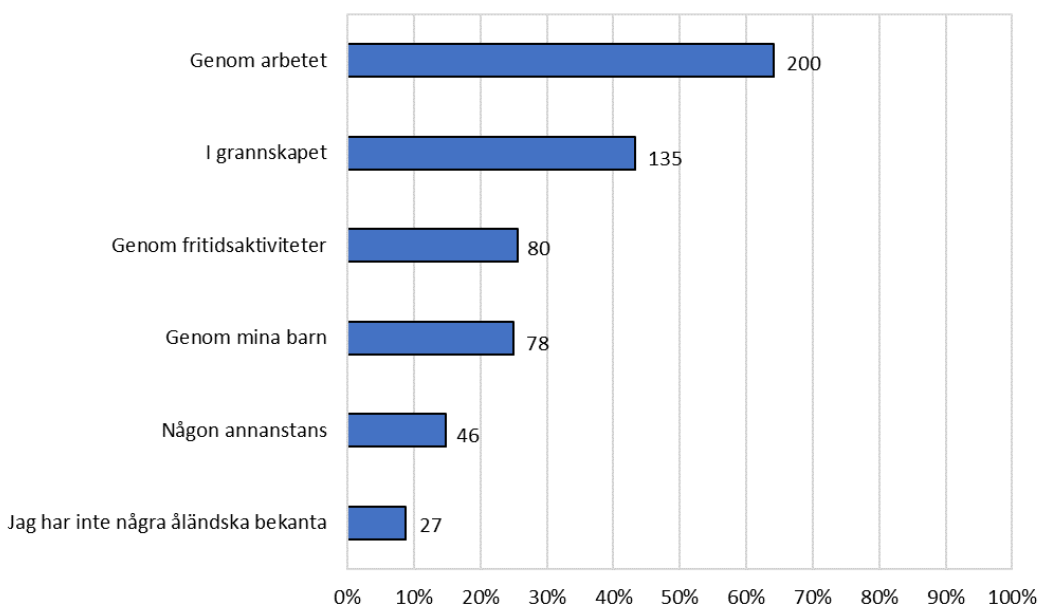
5.1 Sociala broar mellan inflyttade och ålänningar

Sociala broar mellan inflyttade och ålänningar kartlades genom att fråga de inflyttade om de har åländska bekanta och var de i så fall har lärt känna dem. Det vardagliga, vänliga bemötandet mellan inflyttade och lokalbefolkningen kan ofta vara avgörande för individernas livskvalitet även på Åland.

Inflyttade med utomnordiskt modersmål lär känna ålänningar genom arbetet

De inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål rapporterade att det vanligaste sättet att lära känna ålänningar är genom arbetet (64 %; se Figur 42). Ett annat relativt vanligt sätt är i grannskapet (43 %). De utomnordiska inflyttade lär känna ålänningar även genom fritidsaktiviteter (26 %) och genom barnen (25 %). Totalt 26 svarande (9 %) rapporterade att de inte alls har några åländska bekanta. Även i den föregående undersökningen (2014) nämndes arbetet som det vanligaste sättet att lära känna ålänningar, vilket lyfter fram vikten av arbetsgemenskap som de inflyttades bro till social integration på Åland.

Figur 42. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (utomnordiska)

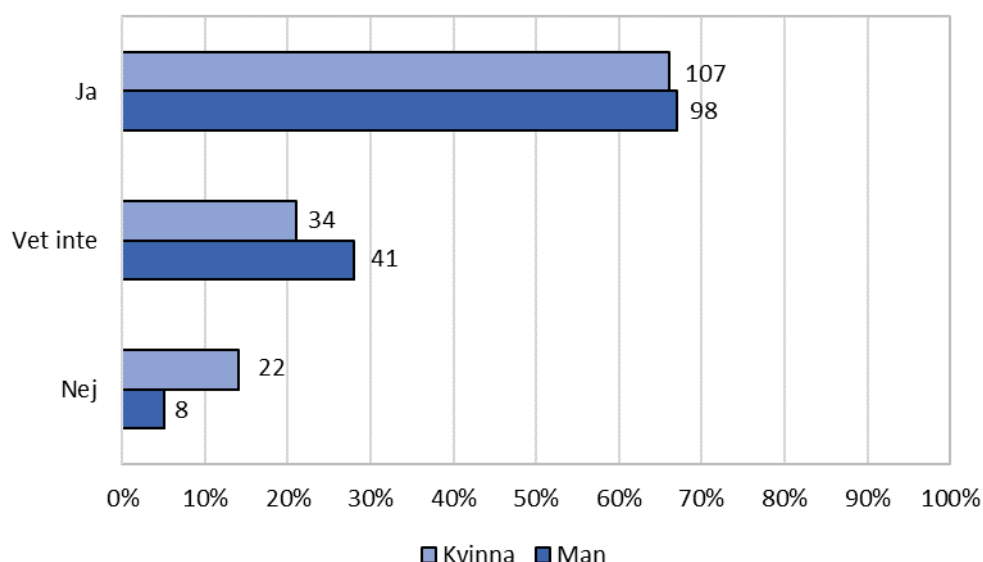
Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

De utomnordiska inflyttade som hade lärt känna ålänningar på andra sätt än de ovannämnda (15 %) rapporterade att de gjort det genom bekanta och släktingar, studier, trossamfund, hobbys, praktikplats, föreningar, internet och hyresvärd.

Respondenterna fick också svara på frågan om de önskar att de skulle ha flera åländska bekanta (*Figur 43*). Totalt 66 procent av de svarande önskade att de hade fler åländska bekanta. Det var vanligare att de utomnordiska männen önskade flera åländska bekanta än de utomnordiska kvinnorna. Det var främst svarande i åldern 25–44 år som önskade åländska bekanta samt de svarande som nyligen hade flyttat till Åland.

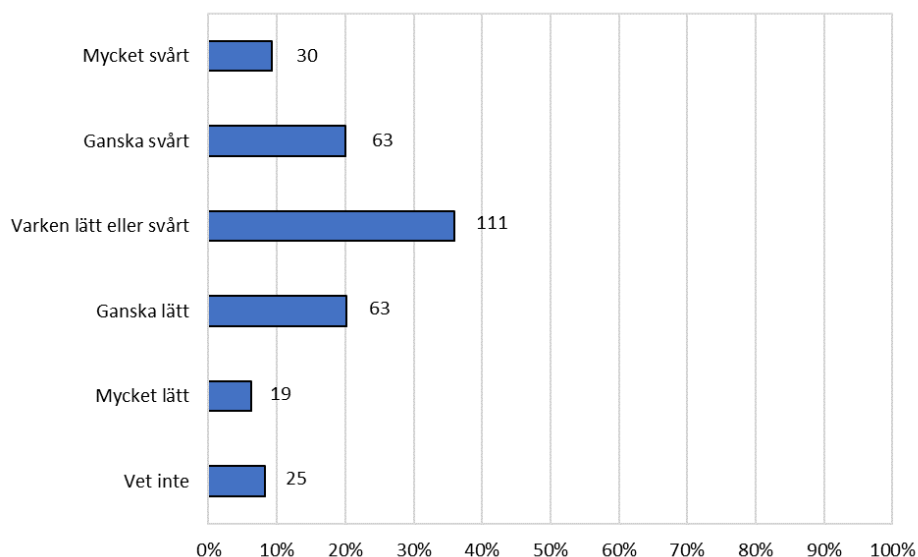
Figur 43. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar efter kön (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Det kan eventuellt vara svårt för de inflyttade att lära känna ålänningar. Enkätresultaten visar att 29 procent av de utomnordiska svarande ansåg att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar, medan 26 procent ansåg att det är ganska eller mycket lätt (se *Figur 44*). Totalt 36 procent ansåg att det är varken lätt eller svårt att lära känna ålänningar, medan åtta procent inte kunde svara på frågan. Sedan den föregående undersökningen (2014) har andelen svarande som anser att det är svårt att lära känna ålänningar minskat (36 %, 2014), medan andelen svarande som anser att det är lätt att lära känna ålänningar är relativt oförändrad (27 %, 2014).

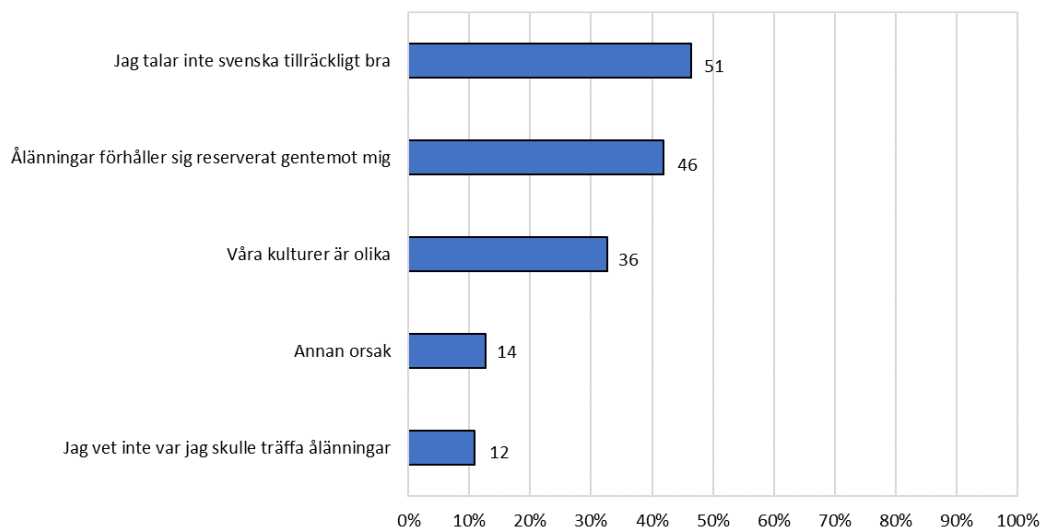
Figur 44. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

De utomnordiska inflyttade som ansåg att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar fick berätta om orsaker (Figur 45). Det vanligaste svaret var att man inte talar svenska tillräckligt bra (51 svar) eller att ålänningar är reserverade gentemot en (46 svar). Många utomnordiska svarande tyckte även att orsaken fanns i de olika kulturerna. En mindre andel av svaren handlade om att den svarande inte vet var man skulle träffa ålänningar. Respondenterna hade möjlighet att välja flera svarsalternativ. Svarsfördelningen var relativt lik i den föregående undersökningen 2014.

Figur 45. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (utomnordiska)

Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

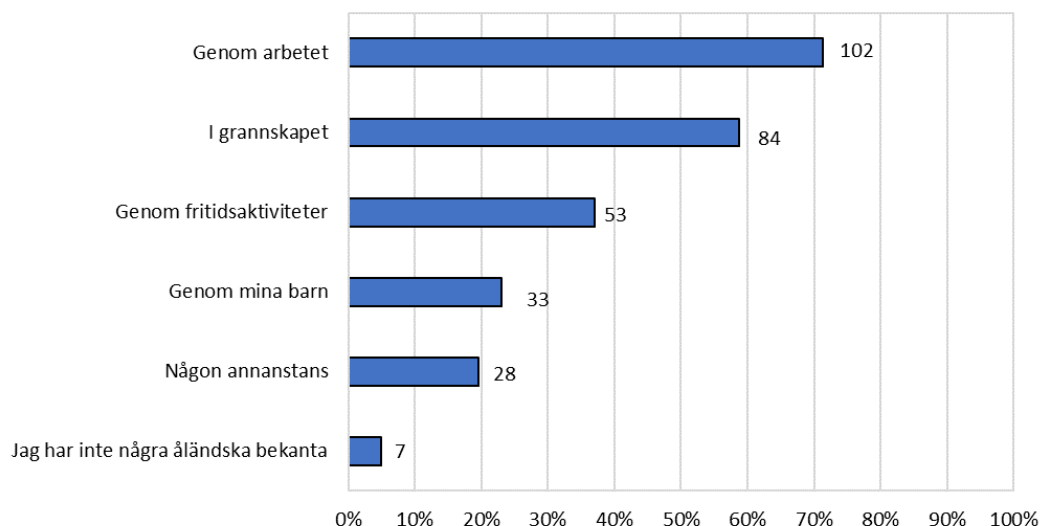
Källa: ÅSUB

Respondenterna hade även möjlighet att beskriva andra orsaker till att det är svårt att lära känna ålänningar (14 svar). De vanligaste synpunkterna var att ålänningar håller sig till sina vänner och familj och har därmed inte behov att lära känna inflyttade. Enligt de utomnordiska svarande är det lätt med en ytlig diskussion eller att bli bekant med en ålänning men mycket svårare att bli vänner på fritiden. Ibland kan blyghet vara ett hinder: de inflyttade kan känna sig blyga, men även ålänningar kan ha svårt att uttrycka sig på engelska. I några fall rapporterade de svarande att det bland ålänningar finns fördomar mot utlänningar och att detta händer även på arbetsplatser. En av de utomnordiska svarande konstaterade att utan arbete är det svårt att lära känna ålänningar.

För finskspråkiga inflyttade är det lättare att lära känna ålänningar än för utomnordiska inflyttade

Likt inflyttade med utomnordiskt modersmål uppgav de finskspråkiga inflyttade att det vanligaste sättet att lära känna ålänningar är genom arbetet (71 %; se *Figur 46*). Även övriga svar var relativt lika som svaren bland de utomnordiska inflyttade. De finskspråkiga inflyttade lär känna ålänningar i grannskapet (59 %), genom fritidsaktiviteter (37 %) och genom barnen (23 %). Totalt sju svarande (5 %) hade inte alls några åländska bekanta. Andelen är något mindre än bland de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål (9 %).

Figur 46. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (finskspråkiga)

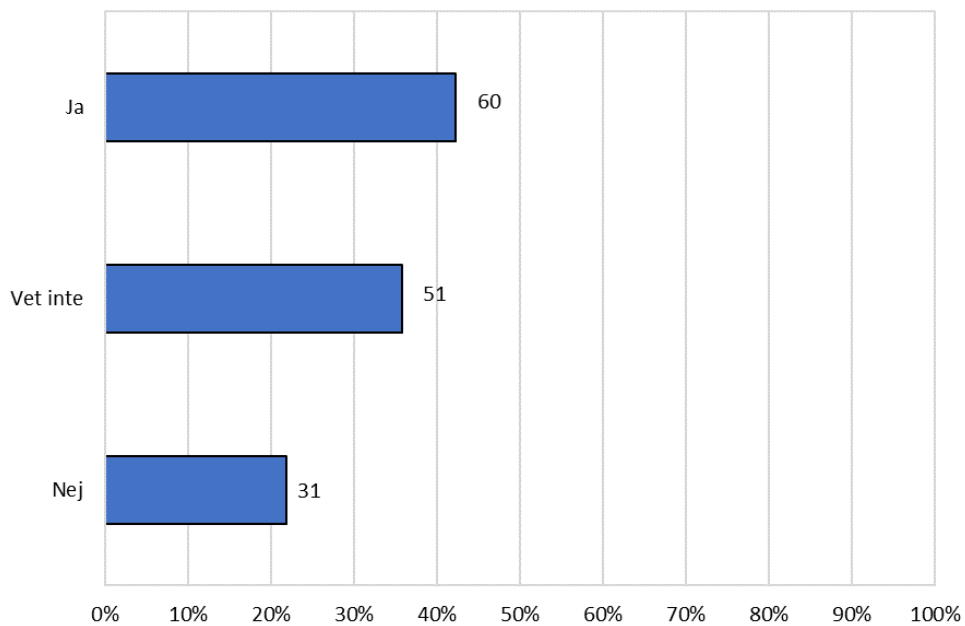
Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

De som hade lärt känna ålänningar på andra sätt än de ovannämnda (20 %) rapporterade att de fått åländska bekanta genom släkt och vänner, kyrkan, Folkhälsan eller i samband med olika hobbies och evenemang. Även uteliv och studier ger möjligheter att få åländska bekanta. Några finskspråkiga svarande hade lärt känna ålänningar tack vare eget eller makens yrke.

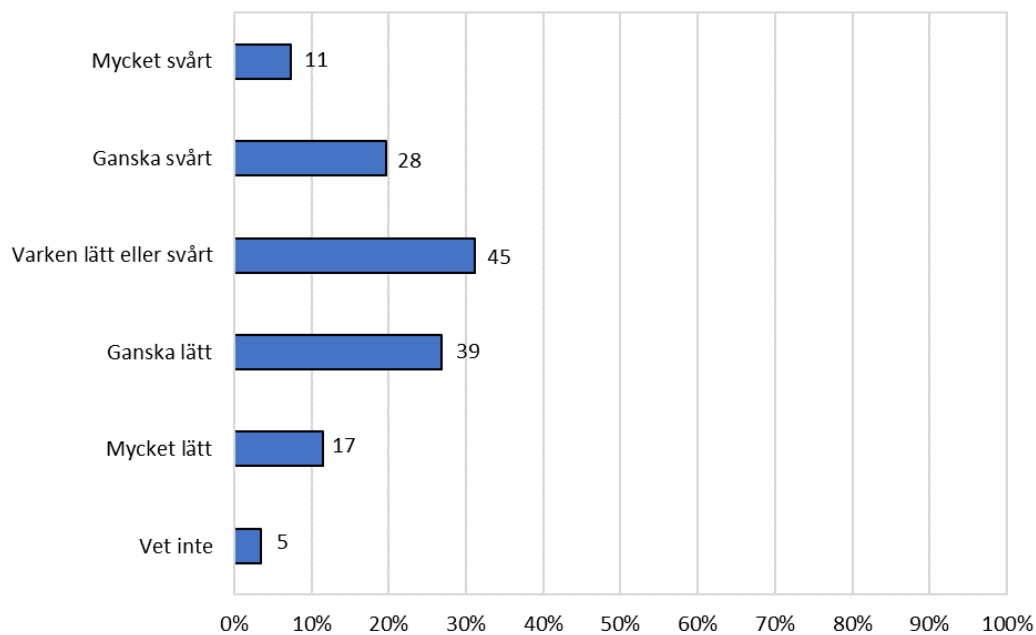
Respondenterna fick också svara om de önskar att de skulle ha flera åländska bekanta. Många finskspråkiga inflyttade (42 %) önskade att de hade flera åländska bekanta (se *Figur 47*).

Figur 47. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Figur 48. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (finskspråkiga)

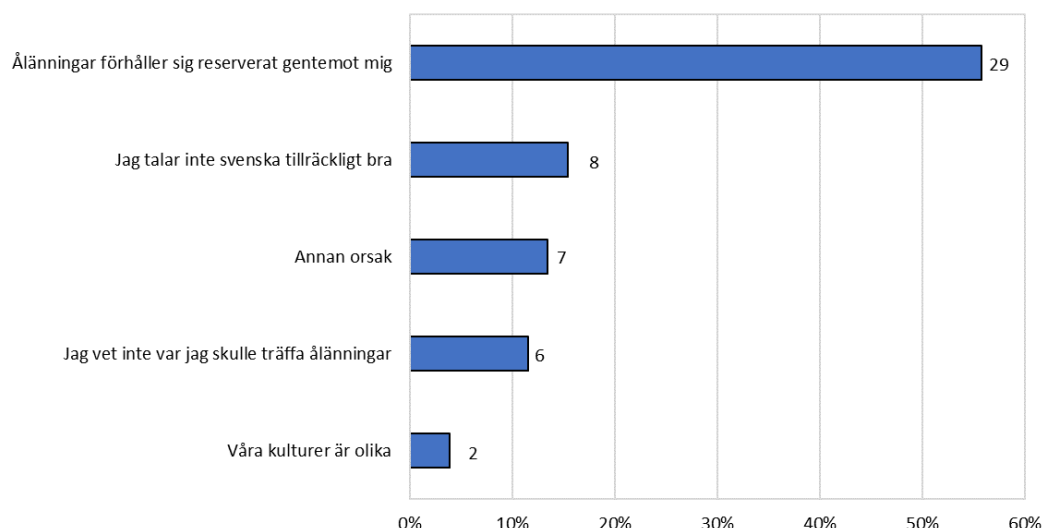

Källa: ÅSUB

Resultaten visar att 27 procent av de svarande som har finska som modersmål anser att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar (se *Figur 48*), vilket är nära resultatet som rapporterades bland utomnordiska inflyttade (29 %). Däremot är det lättare för finskspråkiga inflyttade att lära känna ålänningar jämfört med utomnordiska inflyttade. Totalt 38 procent av de finskspråkiga inflyttade anser att det är ganska eller mycket lätt att lära känna ålänningar (26 % bland utomnordiska inflyttade), medan 31 procent ansåg att det är varken lätt eller svårt. Fyra procent av de svarande kunde inte svara på frågan.

De som ansåg att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar berättade som orsak att ålänningar förhåller sig reserverat gentemot en (29 svar; se *Figur 49*). Övriga orsaker var att man inte talar svenska tillräckligt bra (8 svar), man vet inte var man skulle träffa ålänningar (6 svar) eller att kulturerna är för olika (2 svar). Det var möjligt för de svarande att välja flera svarsalternativ.

Figur 49. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (finskspråkiga)

Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

De finskspråkiga respondenterna beskrev ganska enigt i övriga orsaker (7 svar) att det är svårt att komma in i gemenskapen på Åland då ålänningarna har sina "slutna cirklar" och "hierarkier sedan gammalt". Dessutom kunde de finskspråkiga inflyttade uppleva att man som inflyttad har andra intressen än ålänningar i allmänhet.

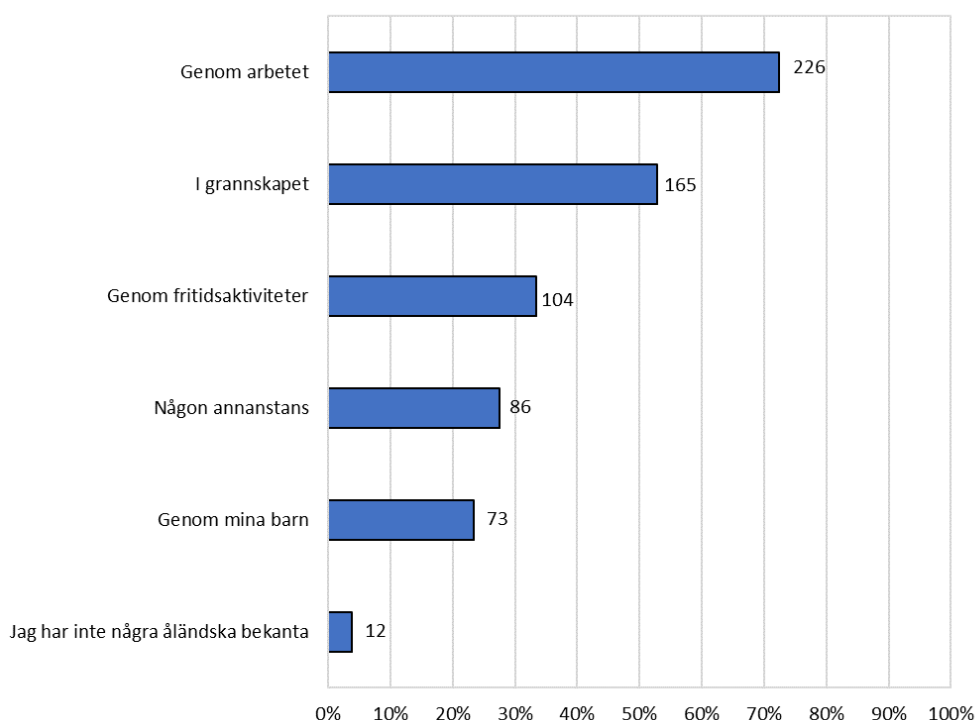
Svenskspråkiga inflyttade upplever att ålänningar ofta kan vara ganska reserverade

Även de svenskspråkiga inflyttade rapporterade att det vanligaste sättet att lära känna ålänningar är genom arbete (72 %; se *Figur 50*). Det är även relativt vanligt att lära känna ålänningar i grannskapet (53 %). Övriga sätt att lära känna ålänningar är genom fritidsaktiviteter (33 %) och genom barnen (23 %). Totalt tolv svenskspråkiga

svarande (4 %) har inte alls några åländska bekanta. Andelen är mindre i de övriga inflyttargrupperna. Det var möjligt för de svarande att välja flera svarsalternativ.

De svenskspråkiga inflyttade som hade lärt känna ålänningar på andra sätt än de ovannämnda (28 %) rapporterade först och främst att de fått åländska bekanta genom partnern, släkt och vänner. Många hade lärt känna ålänningar genom studier eller i fastlandet. Även andra aktiviteter som kyrkan, stuglivet, internet (sociala medier), mammagrupp eller annan verksamhet nämndes bland svaren.

Figur 50. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

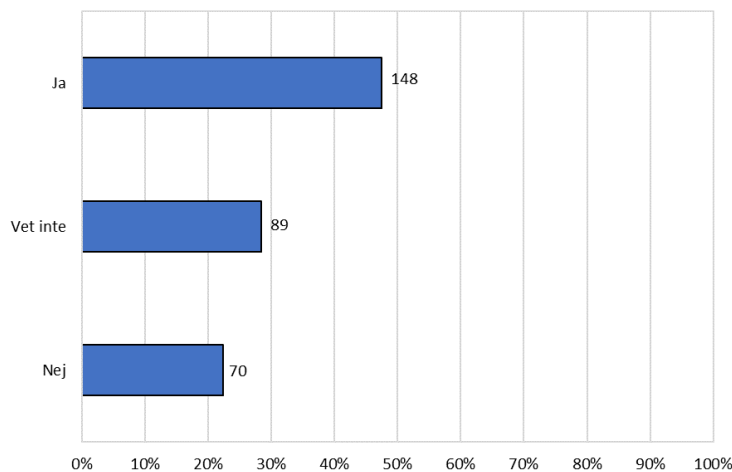

Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.

Källa: ÅSUB

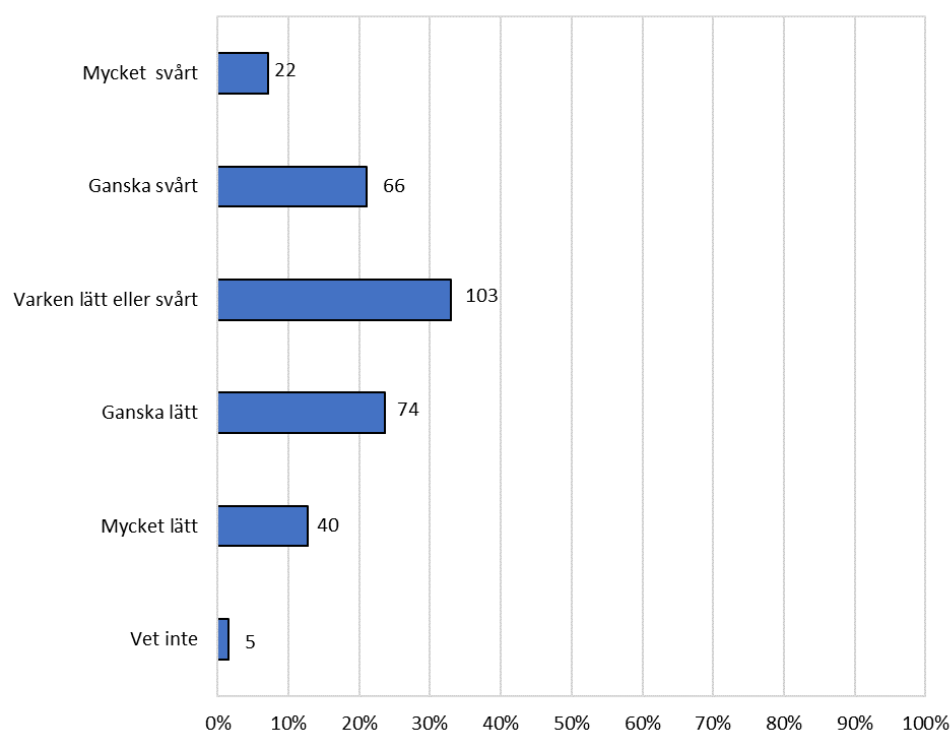
Likt övriga grupper, önskade många svenskspråkiga inflyttade att de hade flera åländska bekanta (se *Figur 51*). Totalt 48 procent av de svenskspråkiga inflyttade önskade att de hade flera åländska bekanta jämfört med 66 procent bland de utomnordiska inflyttade och 42 procent bland de finskspråkiga inflyttade.

Figur 51. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Figur 52. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

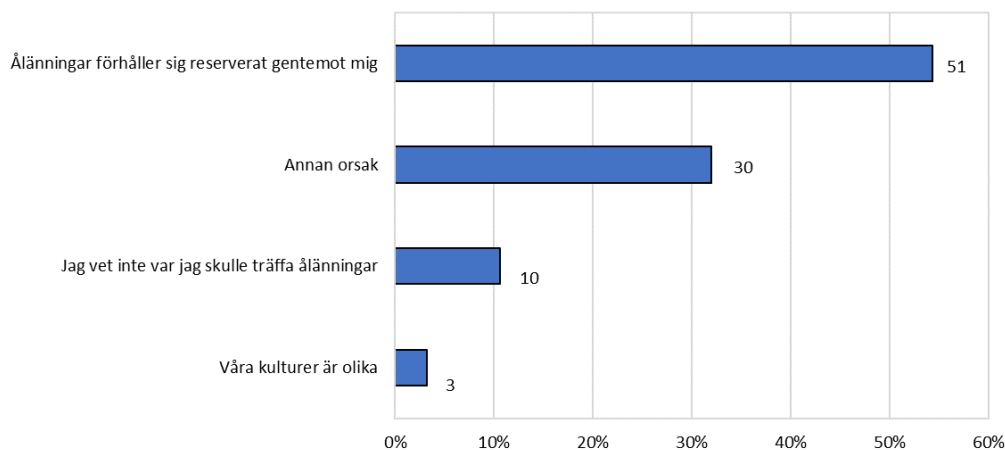
Källa: ÅSUB

Resultaten visar att 28 procent av de svarande som har svenska som modersmål anser att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar (se *Figur 52*), vilket visar nästan samma resultat som rapporterades i de övriga grupperna i den här undersökningen. Totalt 37 procent av de svenskspråkiga svarande ansåg att det är ganska eller mycket lätt att lära känna ålänningar (26 % bland utomnordiska

inflyttade, 38 % bland finskspråkiga inflyttade), medan 33 procent av de svarande ansåg att det är varken lätt eller svårt att lära känna ålänningar. Två procent av respondenterna kunde inte svara på frågan.

De svenskspråkiga svarande som ansåg att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar fick berätta om orsakerna (Figur 53). Det allra vanligaste svaret var att ålänningar förhåller sig reserverat gentemot en (51 svar). De övriga orsakerna (30 svar) handlade om att ålänningar redan har sitt umgänge och sina vänskapskretsar. Några svarande tyckte att ålänningar är blyga av sig. En svarande skriver: "Ålänningarna har ofta samma bekanta och skapar sociala grupper. Dessa grupper kan vara stängda och svåra för nyinflyttade att bli accepterade i. Jag är accepterad i en "social grupp" men det tog länge och krävdes mycket engagemang från min sida." En annan berättar: "Min upplevelse är att infödda ålänningar generellt är mycket reserverade och mest umgås med den egna släkten eller barndomsvännerna. Av alla mina vänner på Åland är de flesta inflyttade antingen från Sverige eller Finland. Ännu efter sju år på Åland har jag inte blivit hembjuden på middag till en infödd ålänning! (På andra orter i världen, där jag har bott, har det tagit månader att komma så långt.) Erfarenheten delas av många av de inflyttade jag känner. Undantagen är främst de som blivit ingifta i en åländsk släkt, eller sådana som har väldigt långtgående affärsrelationer med ålänningar."

Figur 53. Om du tycker att det är mycket svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar berätta varför. Andel och antal svar (svenskspråkiga)

Not: De svarande hade möjlighet att välja flera alternativ.
Källa: ÅSUB

5.2 Om sociala bindningar bland inflyttade från samma land och att ha någon att kontakta

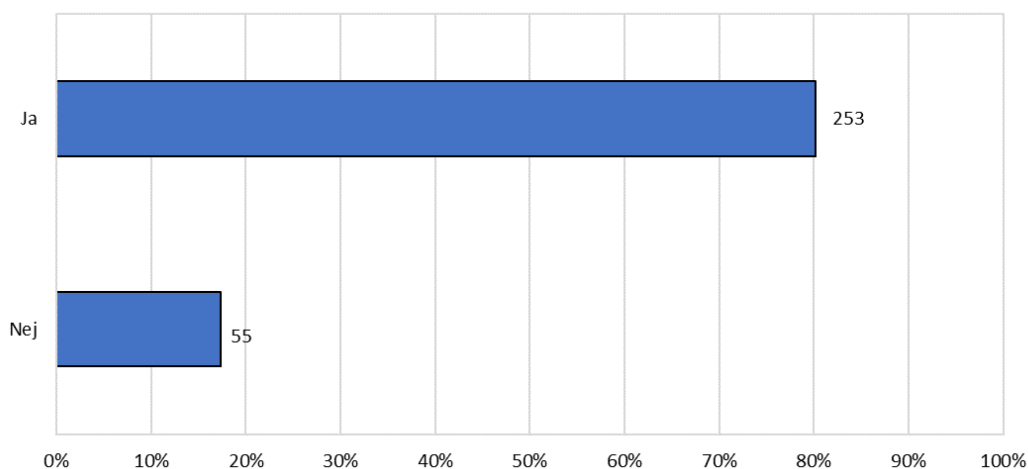
Sociala bindningar lägger grunden till sammanhållning och bidrar till individens sociala och mentala välmående. För inflyttade kan det vara extra viktigt med kontakter till personer från samma land eller kulturgemenskap för att upprätthålla sociala bindningar. Det allra viktigaste är dock att man har någon att kontakta när man behöver hjälp eller stöd i sin vardag, oberoende om den andra är en annan

inflyttad eller inte.

Relativt starka sociala bindningar bland inflyttade med utomnordiskt modersmål

Vi frågade de utomnordiska respondenterna om de har några bekanta på Åland från samma land eller kulturgemenskap (Figur 54). Hela 82 procent svarade att de har sådana bekanta (86 % i undersökningen 2014).

Figur 54. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (utomnordiska)

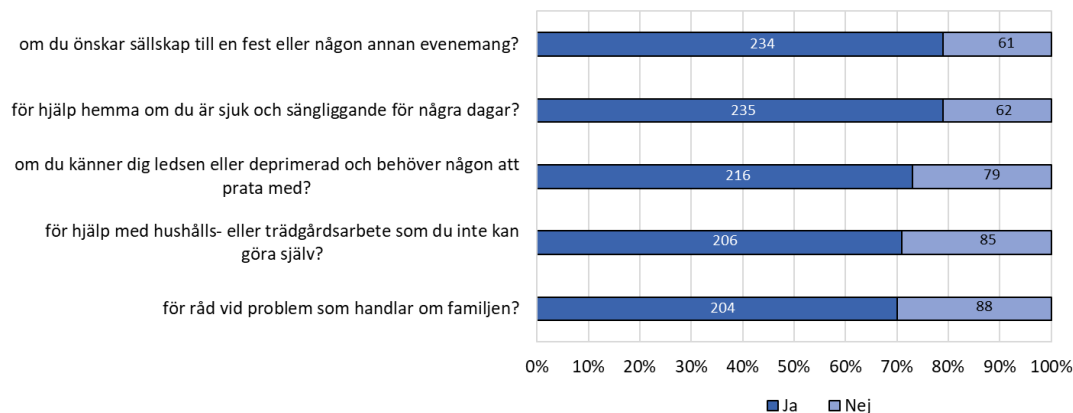

Källa: ÅSUB

Förutom att det är viktigt att ha bindningar till inflyttade från samma land eller kulturgemenskap, är det av stor vikt att det finns någon att kontakta bland annat i nödsituationer. Vi frågade de svarande om de har någon att kontakta i situationer där kontakter till vänner och bekanta blir centrala. De allra flesta utomnordiska svarande (70–79 %) har någon att kontakta för sällskap eller hjälp i de utvalda situationerna.

Figur 55 visar fördelningen av de svarande efter möjligheten att kontakta någon i utvalda situationer.

Figur 55. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (utomnordiska)

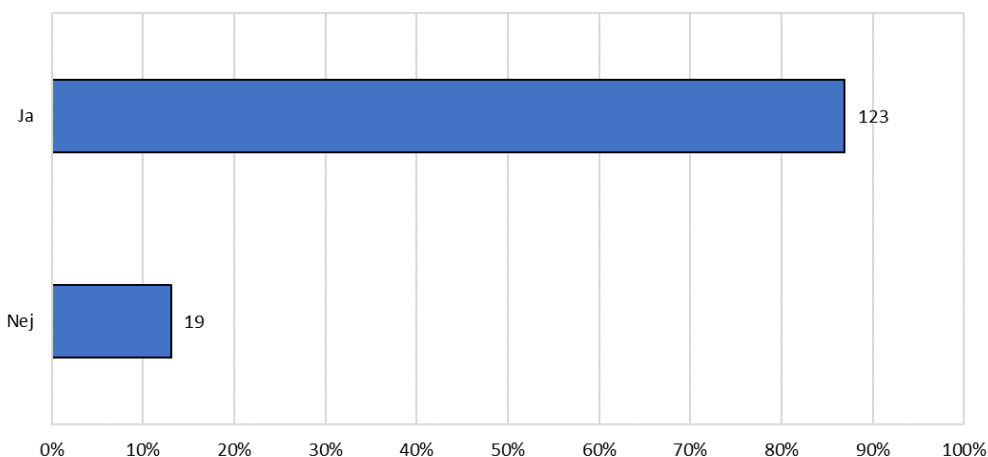

Källa: ÅSUB

Inte självklart att en finsk inflyttad har någon att kontakta för hjälp

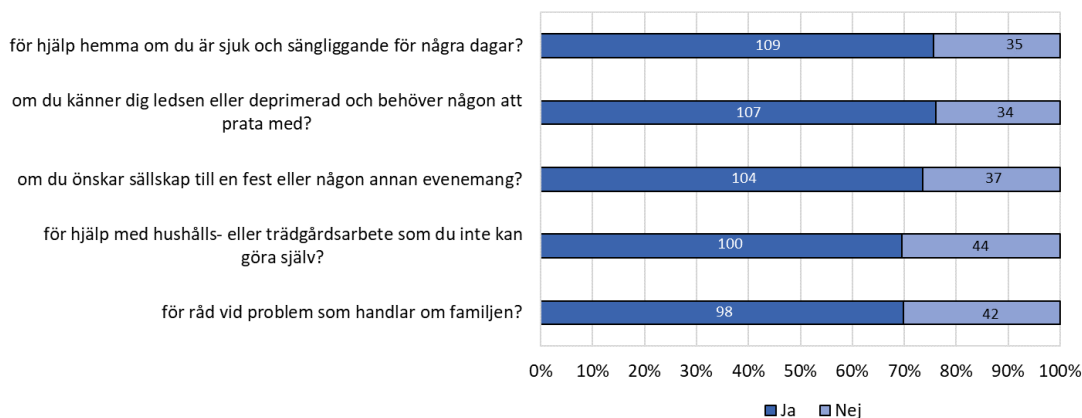
Även de inflyttade som har finska som modersmål fick frågan om de har några bekanta på Åland som kommer från samma land eller kulturgemenskap. Totalt 87 procent svarade att de har sådana bekanta (Figur 56), vilket är rätt så naturligt med tanke på den relativt stora andelen finskspråkiga i befolkningen.

Figur 56. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

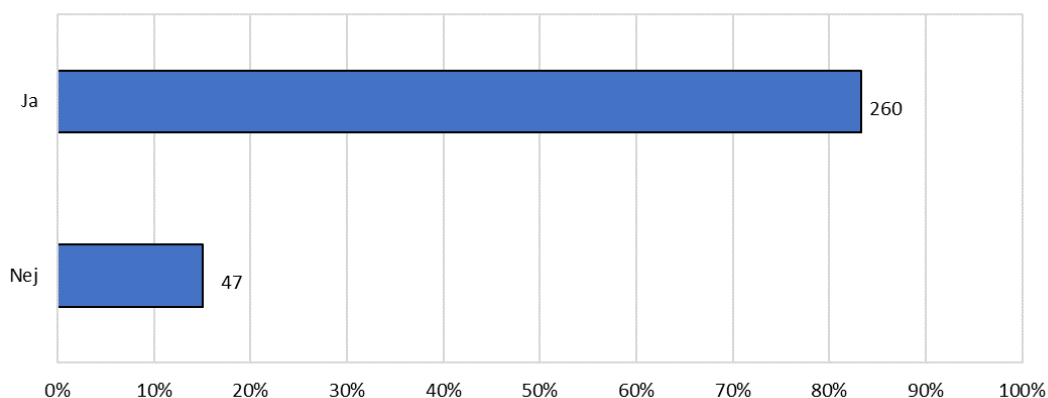
De allra flesta inflyttade som har finska som modersmål har någon att kontakta för sällskap eller hjälp (68–75 %). Andelen var dock i allmänhet något mindre än bland de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål (70–79 %). Till exempel andelen svarande som rapporterade att de har någon att kontakta om de önskar sällskap till en fest eller ett evenemang var lägre bland de finskspråkiga än de utomnordiska inflyttade (74 % respektive 79 %). Figur 57 visar fördelningen av de svarande efter möjligheten att kontakta någon i de utvalda situationerna.

Figur 57. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Svenskspråkiga män har mer sällan någon att kontakta för hjälp än svenskspråkiga kvinnor

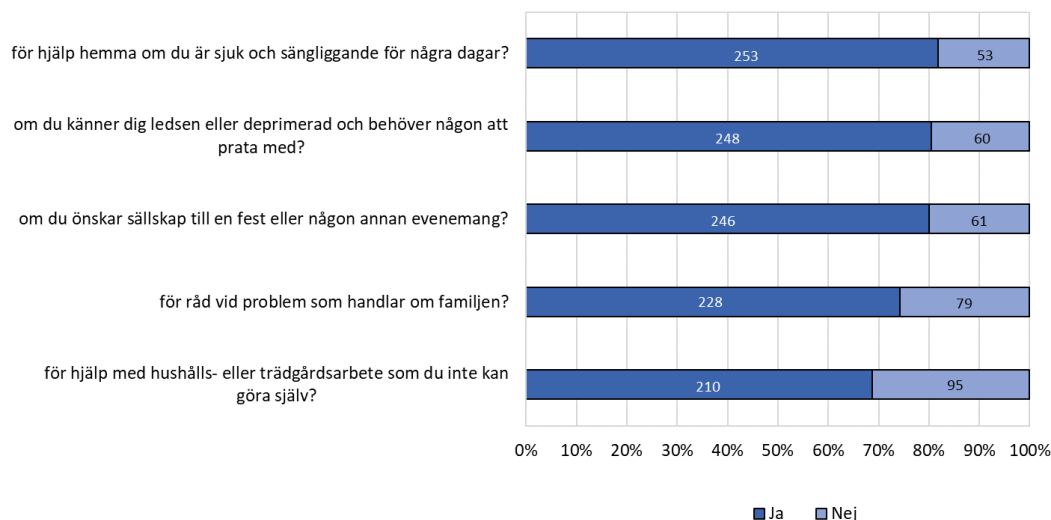
Även de inflyttade som har svenska som modersmål fick frågan om de har några bekanta på Åland som kommer från samma land som dem (Figur 58). Totalt 83 procent svarade att de har sådana bekanta. Resultatet är nära till de motsvarande andelarna i övriga inflyttargrupper i den här undersökningen (82 % bland utomnordiska och 87 % bland finskspråkiga inflyttade).

Figur 58. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Andel och antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

När det gäller att ha någon att kontakta bland annat i nödsituationer svarade de allra flesta svenskspråkiga inflyttade att de har någon att kontakta för sällskap eller hjälp (69–82 %; 70–79 % bland utomnordiska och 70–76 % bland finskspråkiga inflyttade). Till exempel andelen svarande som rapporterade att de har någon att kontakta om de är sjuka och sängliggande för några dagar var störst bland svenskspråkiga inflyttade. Figur 59 visar fördelningen av de svarande efter möjligheten att kontakta någon i de utvalda situationerna.

Figur 59. Har du personligen någon att kontakta... Andel och antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Signifikanta könsskillnader visade att de svenskspråkiga männen har mer sällan någon att kontakta om de känner sig ledsna och behöver någon att prata med, för råd vid problem som handlar om familjen eller om de önskar sällskap till ett evenemang jämfört med de svenskspråkiga kvinnorna.

5.3 Sociala länkar mellan inflyttade och myndigheter

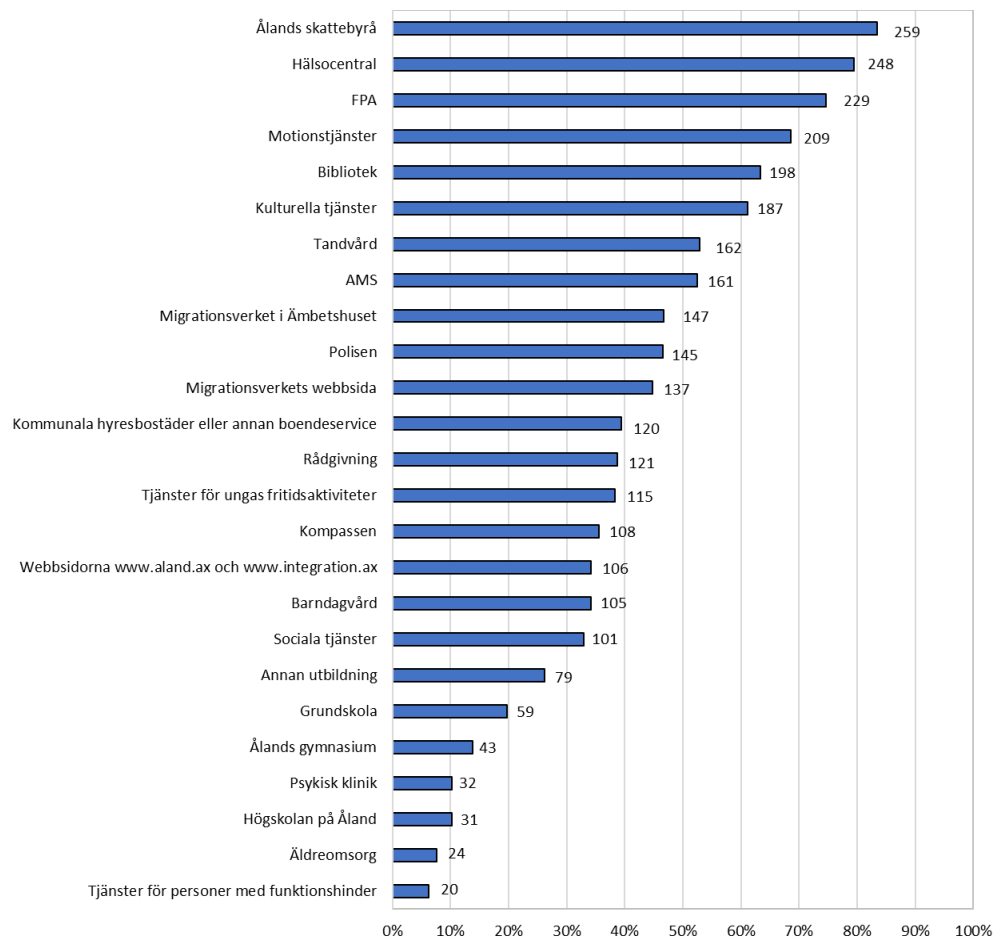
Med hjälp av enkätfrågorna undersöktes inflyttades erfarenheter av institutioner och tjänster på Åland. Myndigheter har en viktig roll i och ett stort ansvar att skapa förtroendefulla sociala länkar till inflyttargrupper. Dessutom är det ofta genom samhällets institutioner som mellanmänsklig tillit förstärks bland medborgarna.

Utomnordiska inflyttade har många förslag för förbättrad kundservice

Under de senaste 12 månaderna hade 259 utomnordiska svarande (83 %) använt sig av skattebyrån, 248 personer (80 %) av hälsocentralen och 229 personer (75 %) av Folkpensionsanstalten (FPA). De minst använda tjänsterna bland utomnordiska inflyttade var tjänster för personer med funktionshinder, äldreomsorg, Högskolan på Åland och psykisk klinik. De mest använda tjänsterna i den föregående undersökningen (2014) var hälsocentralen, FPA, motionstjänster och bibliotek, medan de minst använda tjänsterna var äldreomsorgen, tjänster för funktionshindrade och Ålands gymnasium.

Se *Figur 60* för redovisning av användningen av institutioner och tjänster på Åland.

Figur 60. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12 månaderna, antal svar och andel (utomnordiska)

Not: I resultaten ingår de svarande som har använt tjänsten under de senaste 12 månaderna.

Källa: ÅSUB

Respondenterna blev tillfrågade hur nöjda de var med olika institutioner och tjänster på Åland. I *Tabell 7* ingår de svar där de svarande har gjort en utvärdering. De utomnordiska inflyttade var mest nöjda med bibliotek och grundskola, medan tjänsterna som fick de sämsta betygen var psykisk klinik och tandvård. Resultaten för alla tjänster var dock i förhållandevis bra och även de sämsta betygen motsvarade omdömet "ganska nöjd".

De svarande i den föregående undersökningen (2014) var mest nöjda med bibliotek, barndagvård och motionstjänster, medan de tjänster och institutioner som fick sämst betyg var psykisk klinik och hälsocentral.

Tabell 7. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (utomnordiska)

	Omdöme	Antal svar
Bibliotek	3,63	191
Grundskola	3,58	56
Tjänster för personer med funktionshinder*	3,50	17
Ålands gymnasium	3,47	41
Rådgivning	3,47	118
Barndagvård	3,40	104
Kompassen	3,38	102
Äldreomsorg*	3,36	21
Motionstjänster	3,36	203
Migrationsverket i Ämbetshuset	3,36	137
Annan utbildning	3,31	75
Migrationsverkets webbsida	3,28	129
Webbsidorna www.aland.ax och www.integration.ax	3,27	98
Polisen	3,26	141
Högskolan på Åland*	3,26	29
Kulturella tjänster	3,22	181
Sociala tjänster	3,21	96
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter	3,15	112
Ålands skattebyrå	3,14	247
Hälsocentral	3,12	245
FPA	3,12	217
AMS	3,11	155
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	3,10	118
Tandvård	3,09	160
Psykisk klinik*	2,97	27

Not: Skala: 1 = mycket missnöjd, 2 = något missnöjd, 3 = ganska nöjd, 4 = mycket nöjd.

(*) Färre svar än 32, dvs. mindre än 10 % av alla svarande.

Källa: ÅSUB

Totalt 42 personer valde att berätta om varför de inte alls var nöjda med en eller flera av tjänsterna de använt på Åland.

Tabell 7 visar att hälso- och sjukvårdstjänster (psykisk klinik, tandvård, hälsocentral) fick relativt låga betyg. De svarande berättade varför de inte är nöjda med tjänsten:

- "Långa väntetider och olika bemötande."

- "Hälsocentral. Ingen bra service. Väntar för mycket och gjorde för mindre. Efter problem med knä måste jag vänta 6 månader till en läkare få en bra undersökning (magnetrontgen)."

- "Tandvård och psykisk klinik. Det tog för lång tid."

- "ÅHS missade alla möjliga synliga sjukdomar. Nekade till remiss som orsakade dröjning på hjälpen av sakkunniga specialister..."

- "Efter besök på hälsocentralen upplevde jag att min situation inte blev utredd tillräckligt, en gång på akuten blev jag och även utskäldd."

- "Sjukvården har varit dålig, har anlitat privat läkare när jag behövt, Cityläkarna var väldigt bra."

- "Tandvård för vuxna är mycket dyr."

- "Hälsocentral. För att få tid hos en läkare, väntetid är 4 veckor. Och för att fixa en undersökning t.ex. ultraljud eller något annat. Det tar ännu mera tid sammanlagt."

Även AMS fick ett relativt lågt medelbetyg av de svarande som har ett utomnordiskt modersmål (se Tabell 7). Följande kommentarer handlade om servicen på AMS:

- "AMS kan bli mera vänlig och mera hjälpsam. Personalen är kall och man känner sig inte välkommen."

- "AMS - several times was denied SFI course participation due to mistakes made by an agent; did not receive any help in finding a job nor any info on support when working part-time."

- "Tycker att när jag behövde söka ett jobb hade inte fått AMS någon hjälp från handläggaren. Som tog hand om mitt ärende."

- "AMS. They communicate with me through letters written in complex bureaucratic Swedish, which I cannot understand, and I had to ask my wife to help me. Also, I have not received a proper integration plan, just a piece of paper saying that I want to get a job and learn Swedish. This does not provide me with any assistance or guidance on how to integrate, how to find a job and where to find information that may be relevant for me as a foreigner trying to integrate."

- "I am extremely unhappy with AMS and their ability to NOT HELP migrants to seek jobs... I was applying for unemployment, I was denied and they wrote and they did not bother to look through all the documents that was sent. Making easy assumptions to make their lives simpler by making our lives more difficult. I was finally granted unemployment after their own error that they refused to admit. I was denied to have money to survive, is this acceptable? They were rude, unable to read documents or comprehend documents from local companies. These people are absolutely incompetent."

- "AMS hjälper inte tillräckligt med att hitta jobb eller hjälpa med att hitta rätta studier. Dom informerar inte heller om möjligheter att göra sysselsättning praktik på arbetsplatsen."

- "AMS-internettjänster kan vara mer moderna och enkla att fylla/följa, mindre pappersarbete kan behövas."

Även institutioner och tjänster som FPA och skattebyrå kommenterades av de svarande:

"FPA har visat en enorm misstänksamhet och man känner sig som en kriminell i kontakt med dem. Gick nästan 2 år utan sjukförsäkring i NÅGOT land."

"To move as an EU-Member and get no health insurance is in this time unbelievable - they don't insure me because I came with some funds and when I found work over summer and applied a second time they didn't give me any answer - until now and I have waited since april 2019 - that is not integration - that is also a kind of discrimination."

"FPA - lång väntetid på svar. Svårt att förstå info."

"FPA-personal söker inte fram information för att hjälpa till (då de inte kan svaret)."

"I skattebyrån har det varit konstigt ibland. Tycker inte om att någon ger hög skatteprocent och nästa dag någon annan person ger mycket mindre."

"Åland Tax Office - it's very difficult to get help on information in English."

Slutligen kommentarer om MIGRI, polisen och sociala tjänster:

"Migri är komplicerad, det tar tid att förstå..."

"Lång väntetid på första uppehållstillstånd och det som tillhör."

"Jag fick inte svar på min medborgarskapsansökan."

"Migrationsverket - var tvungen att åka till Helsingfors för att det fanns inte tillräckligt med tider, svårt att få information."

"Social Services - slow, unable/unwilling to help"

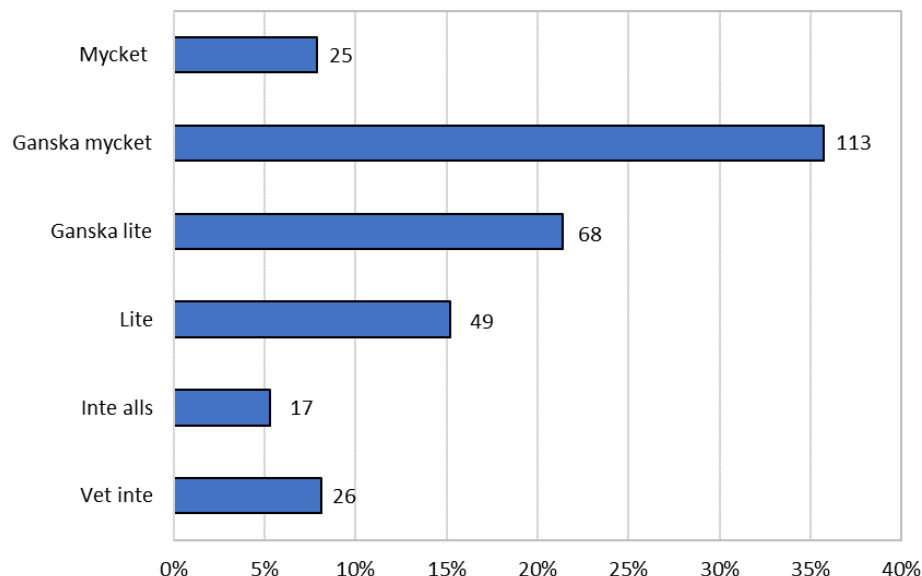
"Migri - jättesvårt att boka tid. Webbssidan är svår att använda."

"It's hard to find the appointment for Åland it fills up very soon. Outsiders living in main land books the appointment although they have migri service available there."

"Frågade 2 gånger hos polisen om att behöver man ha läkarintyg när man byter körkort. Fick 2 gånger svaret att man behöver bara intyg från optiker. Några dagar senare fick jag samtal av dem och de sa att jag behöver läkarintyg. Fick betala onödigt hos optiker."

"Frågorna som Kompassen arbetar med är så breda och svåra att det kan vara svårt att få hjälp av den orsaken. Migri är jättesällan på Åland och tiderna går genast. Närmaste kontor är inte i Åbo utan det har man också måste placera till Reso som är ännu längre bort. Verksamheten är godtycklig och webbsidorna innehåller felaktigheter."

Figur 61. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (utomnordiska)

Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent

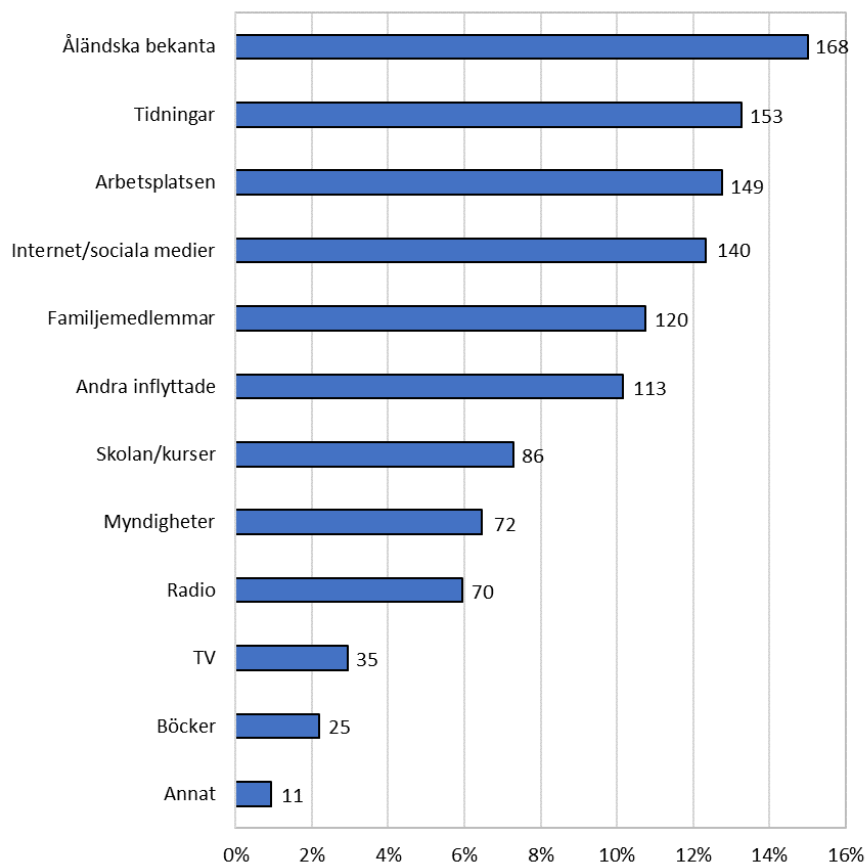
Källa: ÅSUB

Att få korrekt information om Åland och det åländska samhället är viktigt för de utomnordiska inflyttade. Vi frågade hur mycket de svarande hade fått information om Åland och om de tjänster som finns på Åland (*Figur 61*). Av de tillfrågade ansåg åtta procent att de fått mycket information, 38 procent att de fått ganska mycket information, 23 procent att de fått ganska lite information, 16 procent att de fått lite information och sex procent att de inte hade fått någon information alls. Andelarna var relativt lika i den föregående undersökningen 2014³⁰.

I enkäten frågades även varifrån de utomnordiska respondenterna fått information om det åländska samhället. De vanligaste informationskällorna var åländska bekanta, tidningar och internet eller sociala medier (se *Figur 62*). I den föregående undersökningen var de vanligaste källorna åländska bekanta, tidningar och arbetsplatsen. Bland andra alternativ som de svarande rapporterade i den här undersökningen fanns bibliotek, hemsidor i nätet och Facebook, kommunen, Kompassen/Medis, guidekurser, reklam samt bekanta och släktingar.

³⁰ Mycket information 11 %, ganska mycket information 35 %, ganska lite information 25 %, lite information 13 % och inte alls information 8 %.

Figur 62. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (utomnordiska)

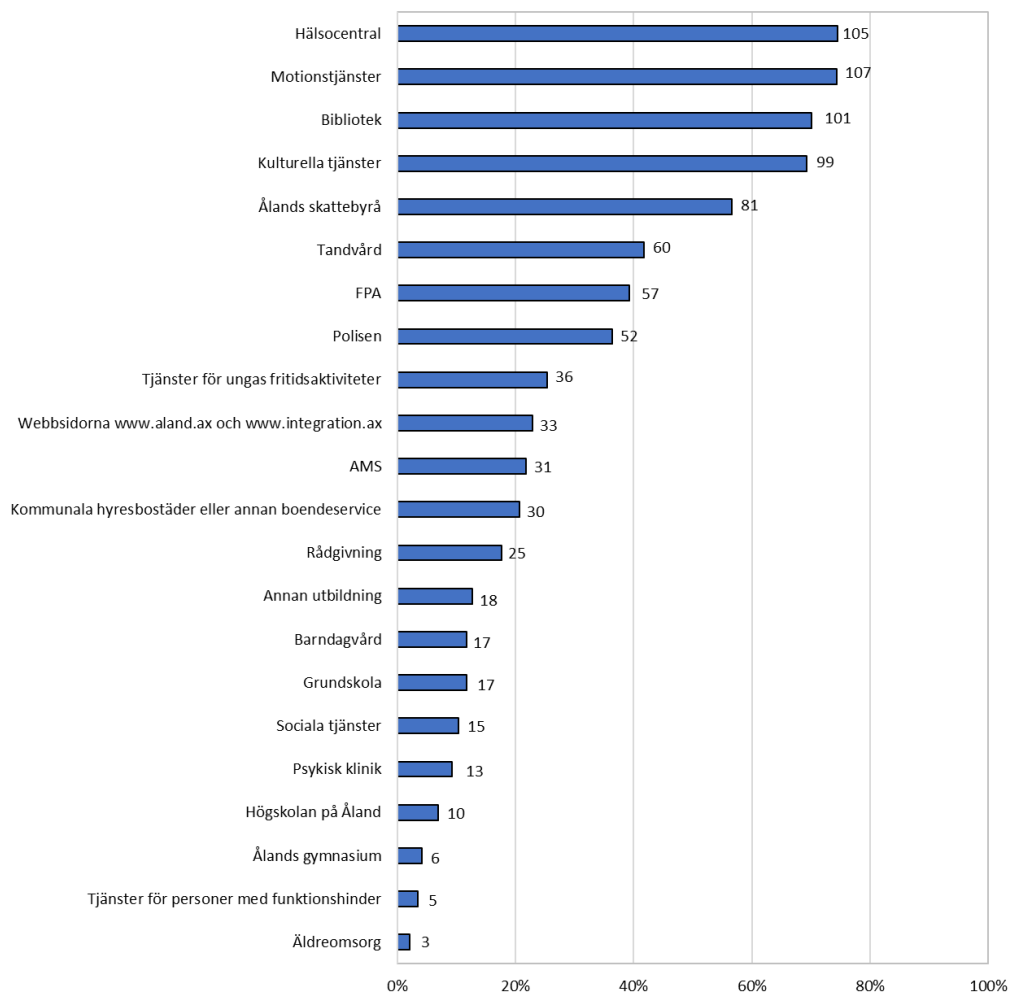
Not: Observera att skalan slutar vid 16 procent. De svarande kunde välja flera svarsalternativ.
Källa: ÅSUB

Fritidstjänster populära bland inflyttade som har finska som modersmål

Under de senaste 12 månaderna hade 107 finskspråkiga svarande (75 %) använt sig av motionstjänster, 105 personer (74 %) av hälsocentralen och 101 personer (70 %) av biblioteket. De minst använda tjänsterna var äldreomsorg, tjänster för personer med funktionshinder, Ålands gymnasium och Högskolan på Åland. Se *Figur 63* för redovisning av användningen av institutioner och tjänster på Åland.

De minst använda tjänsterna bland finskspråkiga inflyttade är relativt lika jämfört med resultaten bland de utomnordiska inflyttade. Däremot fanns skillnader i de mest använda tjänsterna då inflyttade med finska som modersmål i högre grad använder fritidstjänster som motionstjänster, bibliotek och kulturella tjänster än de utomnordiska inflyttade. Hälsocentralens har en central roll bland alla inflyttade oberoende av språket.

Figur 63. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12 månaderna, antal svar och andel (finskspråkiga)

Not: I resultaten ingår de svarande som har använt tjänsten under de senaste 12 månaderna. Svarsalternativen för Migrationsverket och Kompassen var inte relevanta för de finskspråkiga inflyttade.

Källa: ÅSUB

I *Tabell 8* ingår en utvärdering av institutioner och tjänster med en skala från 1 till 4. De finskspråkiga svarande var mest nöjda med biblioteket, medan tjänsterna som fick sämst betyg var webbsidorna www.aland.ax och www.integration.ax. Resultaten för dessa tjänster motsvarar omdömet "ganska nöjd".

Tabell 8. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (finskspråkiga)

Bibliotek	3,7	97
Ålands gymnasium*	3,6	5
Tjänster för personer med funktionshinder*	3,6	5
Sociala tjänster	3,6	14
Rådgivning	3,6	25
Grundskola	3,5	18
Polisen	3,5	51
Högskolan på Åland*	3,5	10
Barndagvård	3,4	17
Hälsocentral	3,4	104
Motionstjänster	3,4	104
Annan utbildning	3,4	16
Kulturella tjänster	3,3	98
AMS	3,2	29
Tandvård	3,2	59
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter	3,1	35
Ålands skattebyrå	3,1	77
FPA	3,1	54
Psykisk klinik*	3,0	14
Äldreomsorg*	3,0	3
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	2,8	29
Webbsidorna www.aland.ax och www.integration.ax	2,8	31

Not: Skala: 1 = mycket missnöjd, 2 = något missnöjd, 3 = ganska nöjd, 4 = mycket nöjd. Svarsalternativen för Migrationsverket och Kompassen var inte relevanta för de finskspråkiga inflyttade.

(*) Färre svar än 15, dvs. mindre än 10 % av alla svarande har använt tjänsten.

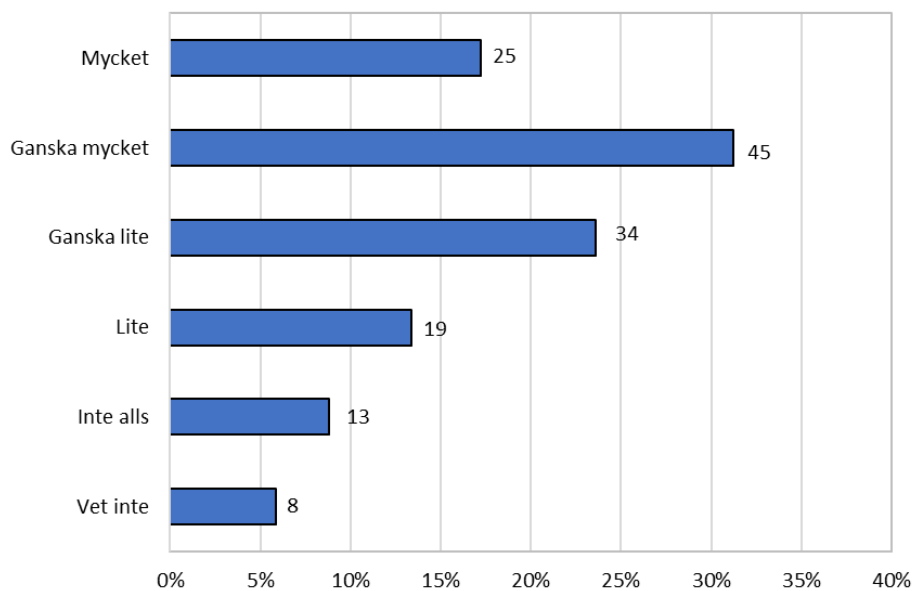
Källa: ÅSUB

Sex personer valde att berätta om varför de inte alls var nöjda med en eller flera av tjänsterna de använt på Åland. Dessa kommentarer handlade om bristande möjligheter att ta hand om sina ärenden hos myndigheterna (FPA, ÅHS, skattebyrån) på finska, då man själv har dåliga kunskaper i svenska. Bemötandet hos vissa myndigheter kan enligt de finskspråkiga svarande vara dåligt. I andra kommentarer konstaterades att tandvården är dyr på Åland, Högskolan på Åland inte tillåter distansstudier och att polisen på Åland behöver e-tjänster.

Av de tillfrågade ansåg 17 procent att de fått mycket information om Åland och de tjänster som finns på Åland (*Figur 64*). Totalt 31 procent av de finskspråkiga svarande rapporterade att de fått ganska mycket information, 24 procent att de fått ganska lite information, 13 procent att de fått lite information och sex procent att de inte alls fått information. Totalt 48 procent av de finskspråkiga inflyttade hade fått mycket eller ganska mycket information jämfört med 46 procent av de

utomnordiska inflyttade.

Figur 64. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (finskspråkiga)

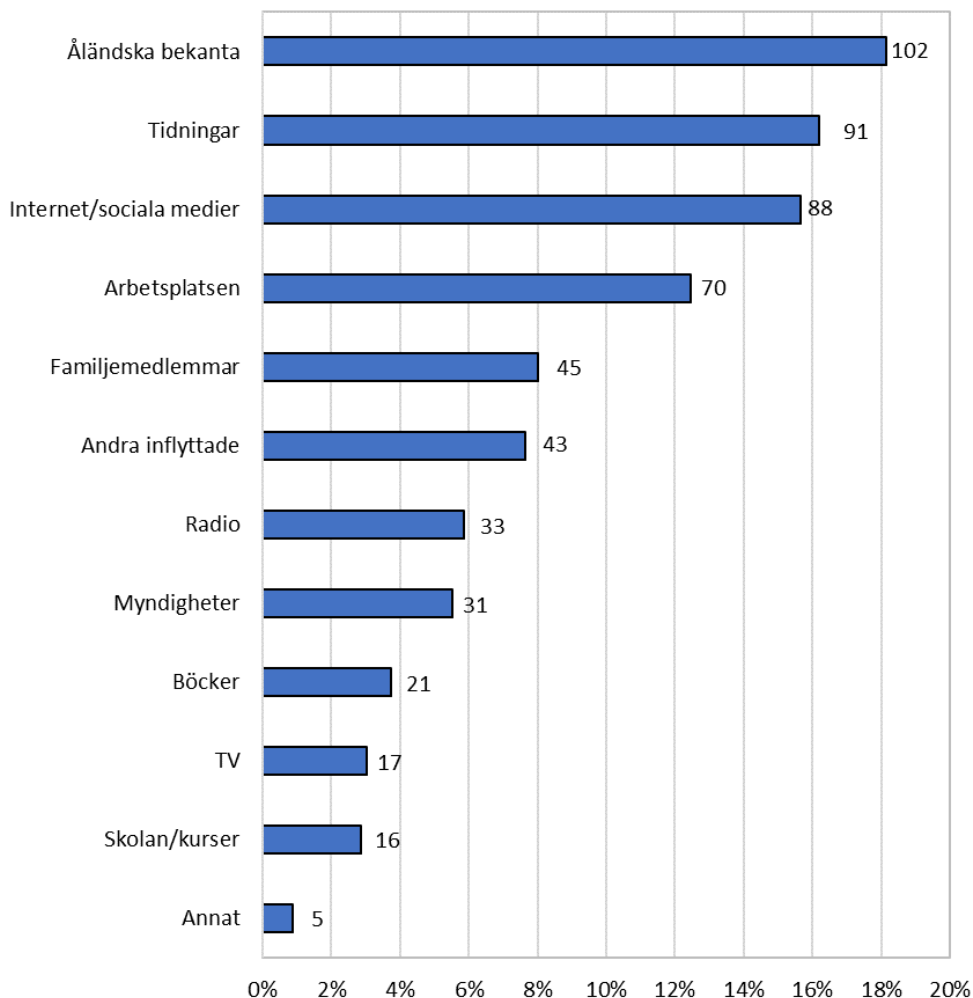

Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent

Källa: ÅSUB

De vanligaste informationskällorna för inflyttade med finska som modersmål var åländska bekanta, tidningar och internet eller sociala medier (se *Figur 65*). Dessa var även de vanligaste källorna bland utomnordiska inflyttade. Bland andra alternativ som de svarande rapporterade (5 svar) fanns vänner, hobbys, webbsidor och Facebook. Det föreslogs att kommunerna skulle skicka ett informationspaket till inflyttade för bättre kunskap om Åland och kommunen.

Figur 65. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (finskspråkiga)

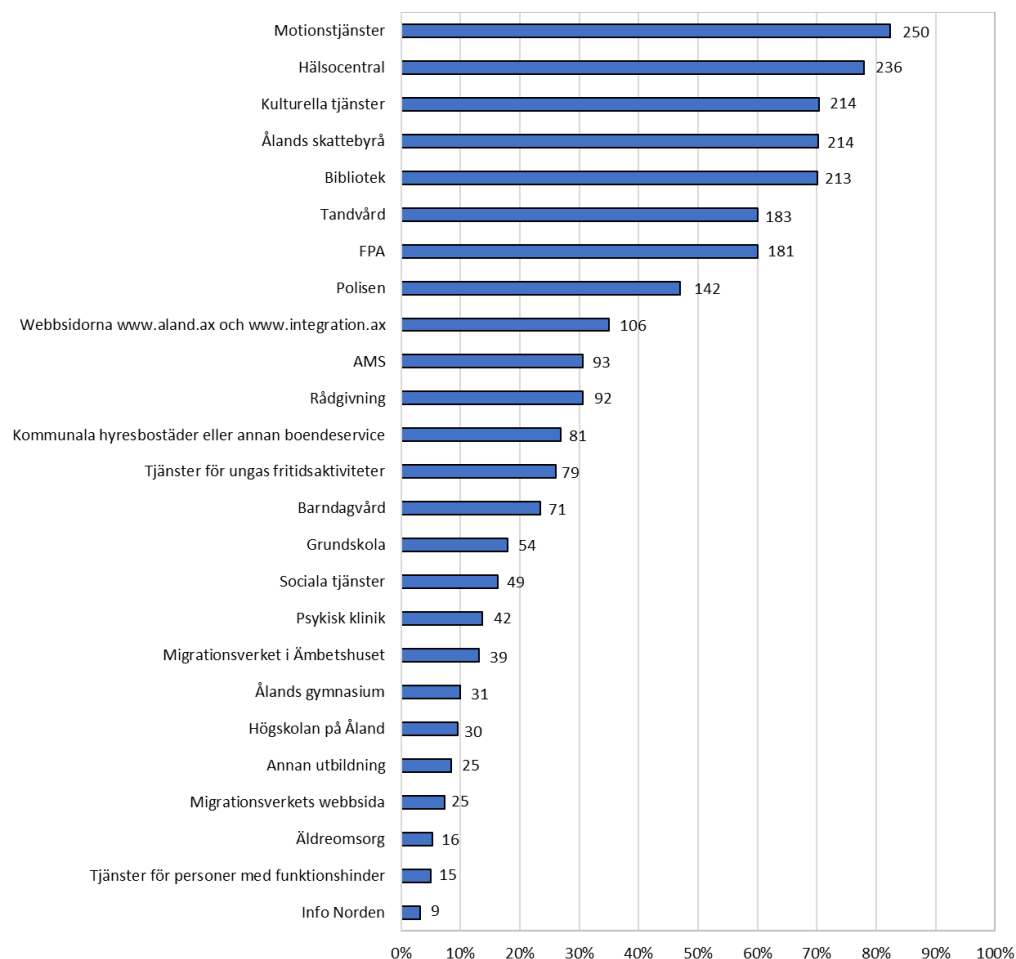

Not: Observera att skalan slutar vid 20 procent. De svarande kunde välja flera svarsalternativ.
Källa: ÅSUB

Även svenskspråkiga inflyttade behöver mer information om Åland

De mest använda tjänsterna och institutionerna bland svenskspråkiga inflyttade var väldigt långt de samma som bland utomnordiska och finskspråkiga inflyttade. Under de senaste 12 månaderna hade 250 svenskspråkiga svarande (82 %) använt sig av motionstjänster och 236 personer (78 %) av hälsocentral. Bland övriga mest använda tjänster och institutioner ingick kulturella tjänster (70 %), Ålands skattebyrå (70 %) och bibliotek (70 %). De minst använda tjänsterna var Info Norden, tjänster för personer med funktionshinder och äldreomsorg. Se *Figur 66* för redovisning av användningen av institutioner och tjänster på Åland bland svenskspråkiga inflyttade.

Figur 66. Användning av institutioner och tjänster på Åland under de senaste 12 månaderna, antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: I resultaten ingår de svarande som har använt tjänsten under de senaste 12 månaderna.

Källa: ÅSUB

I *Tabell 9* ingår de svar där de svarande har gjort en utvärdering med en skala från 1 till 4. De svenskspråkiga svarande var mest nöjda med biblioteket, rådgivningen och grundskolan, medan tjänsten som fick sämst betyg var äldreomsorg (resultatet motsvarar omdömet "ganska nöjd").

Tabell 9. Omdöme av institutioner och tjänster på Åland (svenskspråkiga)

Bibliotek	3,7	212
Rådgivning	3,6	92
Grundskola	3,6	53
Motionstjänster	3,5	247
Polisen	3,5	139
Barndagvård	3,4	70
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter	3,4	77
Kulturella tjänster	3,4	211
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	3,3	80
Hälsocentral	3,3	235
Migrationsverket i Ämbetshuset	3,3	38
Tandvård	3,3	181
Högskolan på Åland*	3,2	28
Annan utbildning*	3,2	24
Tjänster för personer med funktionshinder*	3,2	14
Ålands gymnasium*	3,2	30
Ålands skattebyrå	3,2	207
AMS	3,1	87
Webbsidorna www.aland.ax och www.integration.ax	3,1	99
FPA	3,1	174
Sociala tjänster	3,0	47
Psykisk klinik	2,7	39
Info Norden*	2,7	7
Migrationsverkets webbsida	2,7	20
Äldreomsorg*	2,6	15

Not: Skala: 1 = mycket missnöjd, 2 = något missnöjd, 3 = ganska nöjd, 4 = mycket nöjd.

(*) Färre svar än 31, dvs. mindre än 10 % av alla svarande har använt tjänsten.

Källa: ÅSUB

Totalt 34 personer valde att berätta om varför de inte alls var nöjda med en eller flera av tjänsterna de använt på Åland. De flesta kommentarerna handlade om skatter och skattebyrån. Inkomstbeskattningssystemet upplevs av de svenskspråkiga svarande som mycket krånglig och servicen på skattebyrån som bristande. Väntetiderna är långa till skattebyrån och enligt de svarande behövs det mer kunskap bland annat om företagsbeskattning. Även öppettiderna på skattebyrån samt på FPA och AMS väcker missnöje bland de svenskspråkiga inflyttade. FPA upplevs som byråkratisk och hemsidan svår att förstå. De inflyttade önskar även samordnade insatser mellan FPA och myndigheterna i Sverige. En svarande upplever att AMS ställer krav utan befogenhet. Migrationsverket får kritik

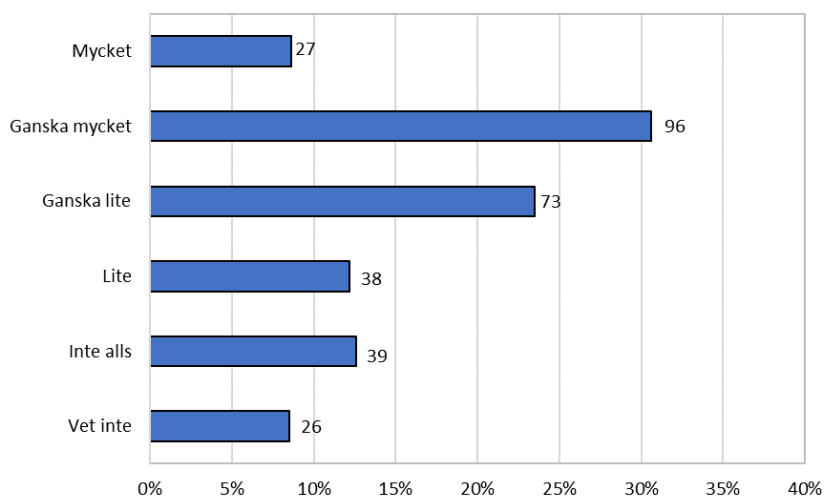
av flera svenskspråkiga svarande på grund av bristande svenska kunskaper bland personalen.

Det har varit svårt för flera av de svenskspråkiga svarande att skapa förtroende för hälsocentralen (AT-läkare) och ibland även för mödrarådgivningen, psykkliniken, tandvården och socialen. Besökarna på bibliotek och muséer har varit relativt nöjda men önskar mer variation av olika projekt, mer utställningar och liknande. Att uppmuntra barn till delaktighet och att ha flera låneböcker på finska för att kunna öva språket önskades av de svenskspråkiga svarande. Övriga enskilda kommentarer gällande missnöje med institutioner och tjänster på Åland handlade om servicen hos Motorfordonsbyrån, äldreomsorgen och Ålands gymnasium (håltimmarna).

En svarande kommenterade att det är svårt att få hyresbostad på Åland, medan en annan svarande föreslog att föris/eftis/dagis endast skulle stängas maximalt fyra veckor under sommarlovet, på grund av "stora ekonomiska förluster när man måste avstå från arbete i cirka två månader". Annars har de svarande varit nöjda med servicen inom dagvården och vid magistraten.

Av de tillfrågade ansåg nio procent att de fått mycket information om Åland och de tjänster som finns på Åland (se *Figur 67*). Totalt 31 procent av de svenskspråkiga rapporterar att de fått ganska mycket information, 24 procent att de fått ganska lite information, tolv procent att de fått lite information och 13 procent att de inte alls har fått information om Åland. Totalt 39 procent av de svenskspråkiga inflyttade hade fått mycket eller ganska mycket information om Åland och de tjänster som finns jämfört med 46 procent av de utomnordiska inflyttade och 48 procent av de finskspråkiga inflyttade.

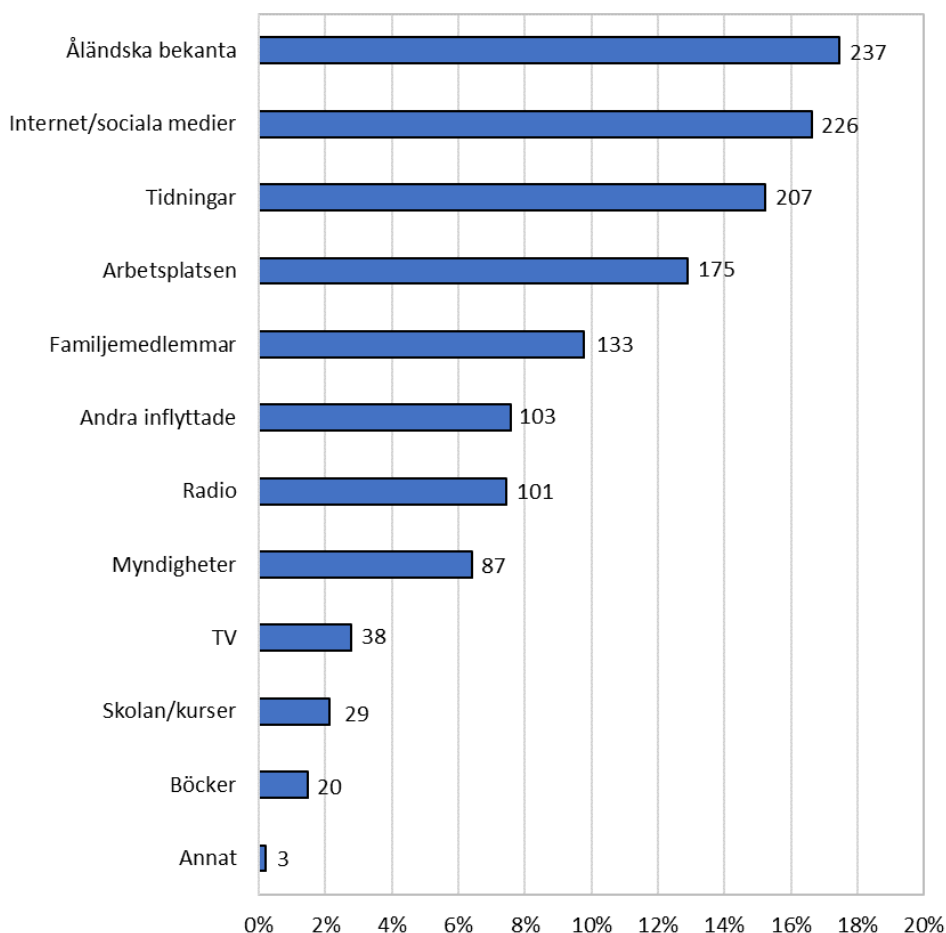
Figur 67. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland? Antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent
Källa: ÅSUB

De vanligaste informationskällorna är åländska bekanta, internet eller sociala medier och tidningar (se Figur 68). Dessa var även bland de vanligaste källorna i de övriga inflyttargrupperna i den här undersökningen. Bland andra alternativ som de svenskspråkiga svarande rapporterade för information fanns vänner, ungdomshuset Boost, Åland Living och idrott. Även svenskspråkiga inflyttade, likt finskspråkiga inflyttade, önskade ett informationspaket eller liknande till alla som flyttar till Åland. En svenskspråkig svarande skriver: *"Man får söka själv på nätet. Har inte fått någon info om hur något alls fungerar på Åland när jag flyttade hit. Man får fråga när man är på platsen man sökt på hur man ska gå vidare. Finns ingen info alls för inflyttade. Man önskar att man kunde få en personlig kontaktperson som om man vill kan man kontakta per tele eller mejl om frågor som man har om hur det fungerar här på ön. Inget sådant fanns när jag flyttade hit."*

Figur 68. Varifrån får du information om det åländska samhället? Antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 20 procent. De svarande kunde välja flera svarsalternativ.
Källa: ÅSUB

6. Språk och trygghet

Kunskaper i språk och kultur är viktiga nycklar till de inflyttades upplevelser av det åländska samhället. Språket utgör en utgångspunkt även för denna undersökning och fungerar som den viktigaste enskilda faktorn för lyckad integration på Åland.

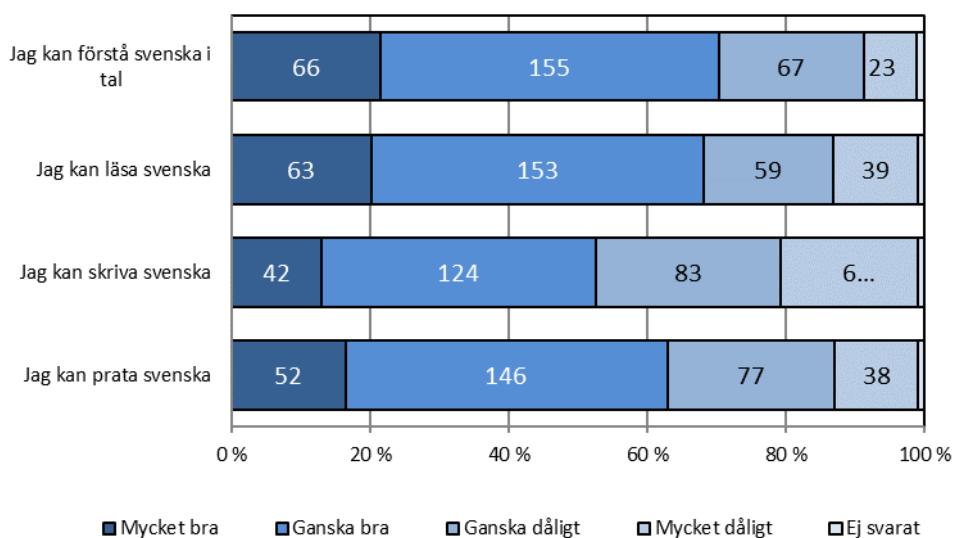
6.1 Kunskaper i språk och kultur

Vi kartlade de inflyttades språkkunskaper ur olika perspektiv, bland annat ställdes frågor om skriftliga och muntliga färdigheter bland utomnordiska och finskspråkiga inflyttade. För de svenskspråkiga inflyttade ställdes frågor om det finska språkets betydelse i arbetslivet.

Att skriva på svenska är svårast för utomnordiska inflyttade

De utomnordiska svarande fick utvärdera sina muntliga och skriftliga språkkunskaper i svenska (se Figur 69). Cirka 71 procent svarade att de förstår svenska i tal ganska eller mycket bra, andelen var något mindre än i undersökningen 2014 (77 %). Cirka 8 procent ansåg att de förstår svenska i tal mycket dåligt (8 % år 2014). De flesta svarande ansåg att de kan läsa eller prata svenska ganska eller mycket bra (69 % respektive 63 %). Varannan utomnordisk svarande (53 %) rapporterade att de kan skriva svenska ganska eller mycket bra. Enligt de svarandes rapportering är det svårare att skriva svenska än att prata, läsa eller förstå svenska. Liknande resultat rapporterades i den föregående undersökningen 2014.

Figur 69. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Signifikanta skillnader fanns bland de svarande som hade evaluerat sina språkfärdigheter³¹. Resultaten indikerade att utomnordiska kvinnor upplever markant oftare än utomnordiska män att de kan prata, skriva eller läsa svenska ganska eller mycket bra. När det gäller att förstå svenska fanns inga signifikanta könsskillnader. *Tabell 10* visar att andelen utomnordiska svarande som rapporterade ganska eller mycket bra språkkunskaper i svenska var störst bland de inflyttade som hade bott på Åland mer än 10 år.

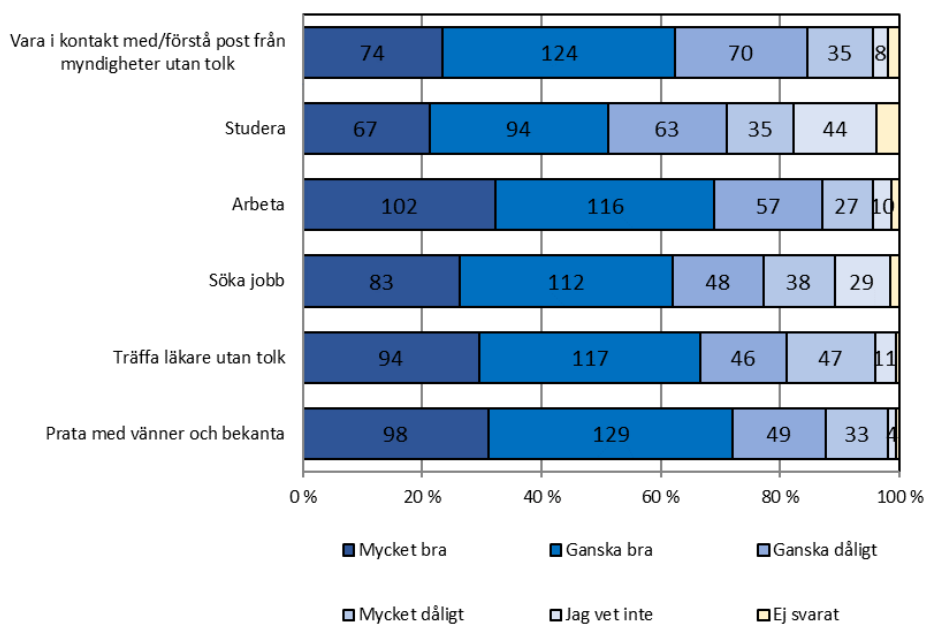
Tabell 10. Hur väl tycker du att du kan svenska? Andel svarande som svarat "mycket bra" efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)

	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Antal svar totalt
Jag kan prata svenska*	13,3	19,6	23,7	52
Jag kan skriva svenska*	12,3	13,7	18,4	42
Jag kan läsa svenska*	18,4	20,8	26,3	63
Jag kan förstå svenska i tal*	16,6	26	31,4	66

Not: (*) signifikant skillnad mellan grupperna. Skala 1 = "mycket dåligt", 2 = "ganska dåligt", 3 = "ganska bra", 4 = "mycket bra"

Källa: ÅSUB

Figur 70. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal svar och andel (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Språkfärdigheter kan variera i olika situationer och respondenterna ombads att bedöma sin förmåga att klara sig på svenska i vissa situationer (*Figur 70*). Att prata med vänner och bekanta uppskattades som den lättaste situationen och totalt 72 procent av de utomnordiska inflyttade som svarade på frågan klarar av situationen

³¹ Svartalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

ganska eller mycket bra. Motsvarande andel för att träffa läkare utan tolk var 67 procent, för att söka jobb 63 procent, för att arbeta 70 procent, för att studera 53 procent och för att vara i kontakt med myndigheter utan tolk 64 procent. De situationer där de utomnordiska svarande tyckte att de klarar sig sämst (ganska eller mycket dåligt) med sina svenska språkkunskaper var att vara i kontakt med eller förstå post från myndigheten utan tolk (34 %) och att studera (32 %).

Många signifikanta skillnader fanns i resultaten för språkkunskaper i de angivna situationerna³². Resultaten indikerade att för de utomnordiska kvinnorna är det markant lättare än för de utomnordiska männen att studera på svenska. Dessutom fanns signifikanta skillnader i svars materialet beroende på hur länge de svarande hade bott på Åland. *Tabell 11* visar att andelen utomnordiska svarande som uppskattat sina språkfärdigheter som mycket bra varierar mellan grupper. De utomnordiska inflyttade som har bott på Åland 6–10 år har den största andelen av svarsalternativet "mycket bra" i de flesta angivna situationerna. Andelen utomnordiska svarande som klarar sig mycket bra på svenska när de träffar läkare utan tolk är störst bland de svarande som har bott mer än 10 år på Åland.

Tabell 11. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Andel svarande som svarat "mycket bra" efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)

	Totalt	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Antal svar totalt
Prata med vänner och bekanta*	31,8	29,4	35,8	33,3	98
Träffa läkare utan tolk*	31,0	26,6	34,7	42,9	94
Söka jobb*	29,5	26,9	36,0	25,0	83
Arbeta*	33,8	32,0	39,4	27,8	102
Studera	26,2	26,0	26,9	25,0	68
Vara i kontakt med/förstå post från myndigheter utan tolk*	24,4	21,7	29,0	25,7	74

Not: (*) signifikant skillnad mellan grupperna. Skala 1–4, 1 = "mycket dåligt", 2 = "ganska dåligt", 3 = "ganska bra", 4 = "mycket bra"

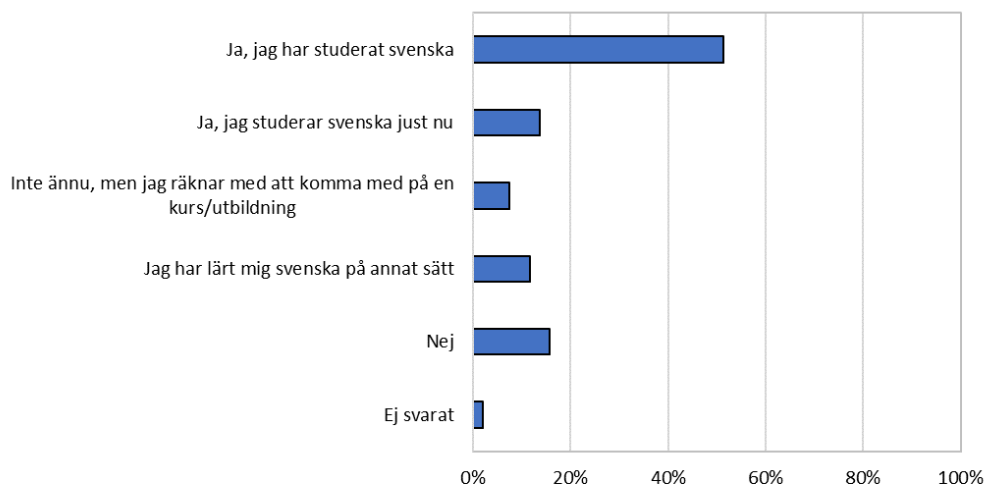
Källa: ÅSUB

Även resultaten i den föregående undersökningen (2014) visade att en av de svåraste situationerna för utomnordiska inflyttade är kontakterna med myndigheter eller när man får post från myndigheter.

Resultaten visade att varannan utomnordisk svarande (50 %) hade någon gång studerat svenska (*Figur 71*). Totalt 13 procent av de svarande rapporterade att de studerar svenska för tillfället, medan sju procent inte ännu hade studerat svenska men räknar med att komma med på en kurs eller utbildning. Totalt tolv procent av de utomnordiska svarande hade lärt sig svenska på ett annat sätt än genom kurs eller utbildning.

³² Svarsalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

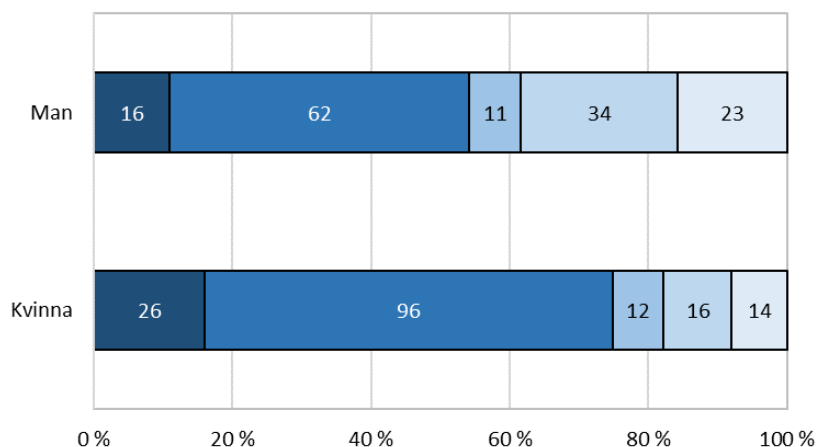
Figur 71. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Andel svarande (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Flera utomnordiska inflyttade hade lärt sig svenska på ett annat sätt än de ovannämnda (36 svarande) som genom olika andra studier och kurser (17 svar), självmant eller med hjälp av släktingar och vänner (8 svar), genom jobb (7 svar), genom en online kurs (4 svar) eller under sin vistelse i en svenskspråkig miljö utanför Åland (4 svar). Det var möjligt att välja flera svarsalternativ.

Figur 72. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel efter kön (utomnordiska)

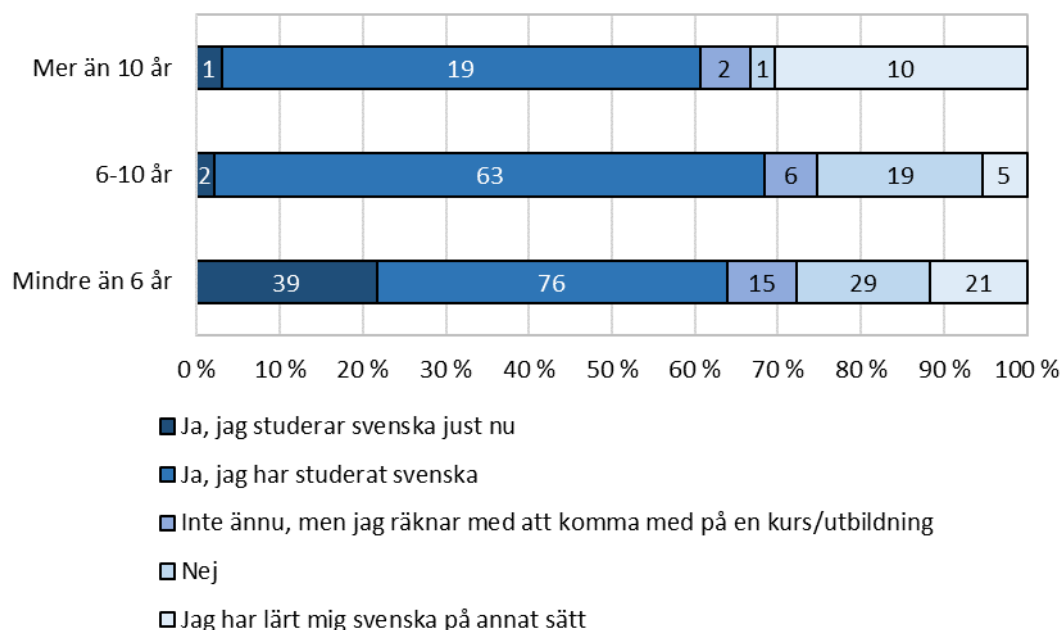

Källa: ÅSUB

De utomnordiska kvinnorna var mer benägna att studera svenska än de utomnordiska männen (se *Figur 72*). Totalt 74 procent av kvinnorna studerar eller har studerat svenska, medan motsvarande siffra för männen var 53 procent. Även resultaten i den föregående undersökningen (2014) visade en liknande könsskillnad för deltagande i svenska språkkurser och -utbildningar.

Det fanns ett samband mellan hur länge personen bott på Åland och språkutbildningen (se *Figur 73*). Ju längre en utomnordisk inflyttad har bott på Åland, desto mer sällsynt är det att personen inte alls har studerat svenska eller studerar för närvarande.

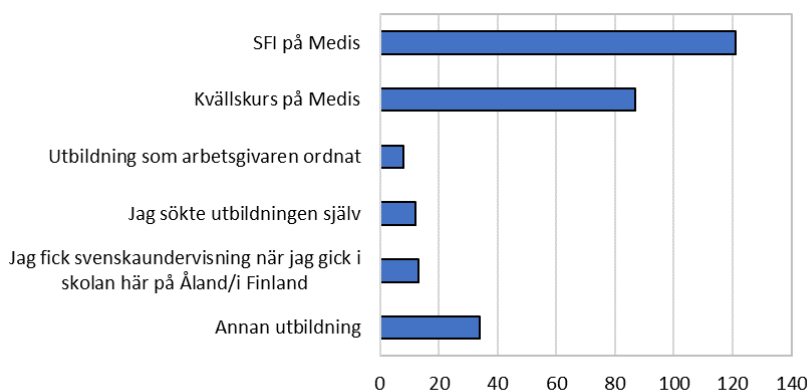
Figur 73. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel efter hur länge man bott på Åland (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

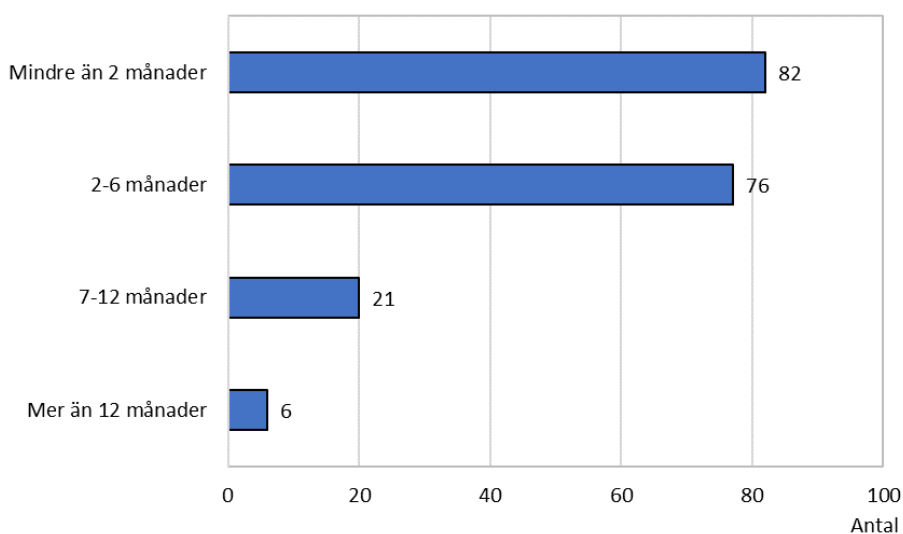
De utomnordiska svarande fick redovisa hurdan språkutbildning de har deltagit i (respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ, se *Figur 74*). De vanligaste svarsalternativen var SFI på Medis (121 svar) och kvällskurs på Medis (87 svar). Något större andel utomnordiska svarande hade deltagit på SFI jämfört med resultaten i den föregående undersökningen (39 % respektive 35 %), medan något mindre andel svarande hade deltagit i kvällskurs på Medis (28 % respektive 32 %).

Arbetsgivaren hade ordnat en språkutbildning till åtta utomnordiska svarande. I de öppna svaren fick respondenterna möjlighet att redovisa för utbildningen som arbetsgivaren hade ordnat. Fem personer svarade och de vanligaste timantalen varierade mellan 1–2 timmar, medan två svarande rapporterade 35 timmar. Totalt tolv svarande hade själv sökt till utbildningen, främst utanför Åland, och 13 svarande hade fått svenskundervisning när de gick i skolan på Åland eller i Finland. De utomnordiska svarande fick även möjlighet att redovisa för övriga språkutbildningar än de som nämndes i svarsalternativen. De vanligaste svaren för annan utbildning var integration-onlinekurs på Medis (9 svar), SFI kurser antingen i fastlandet eller i Sverige och språkkurser i eget hemland eller online.

Figur 74. Språkutbildningen var... Antal svar (utomnordiska)

Not: Det var möjligt att välja flera svarsalternativ.
Källa: ÅSUB

Totalt 82 utomnordiska svarande fick tillträde till språkutbildning inom två månader, vilket motsvarar 45 procent av dem som har svarat på frågan (Figur 75). Totalt 41 procent av dem som hade svarat på frågan hade fått tillträde till svenska språkutbildning inom 2–6 månader, vilket var det vanligaste svarsalternativet i den föregående undersökningen 2014. Resten av de svarande på denna fråga, motsvarande 14 procent, hade fått vänta mer än sex månader för att komma in på en språkutbildning³³. I den föregående undersökningen (2014) fick 66 procent av respondenterna tillgång till språkutbildning inom sex månader medan den motsvarande andelen i den här undersökningen var högre, totalt 86 procent.

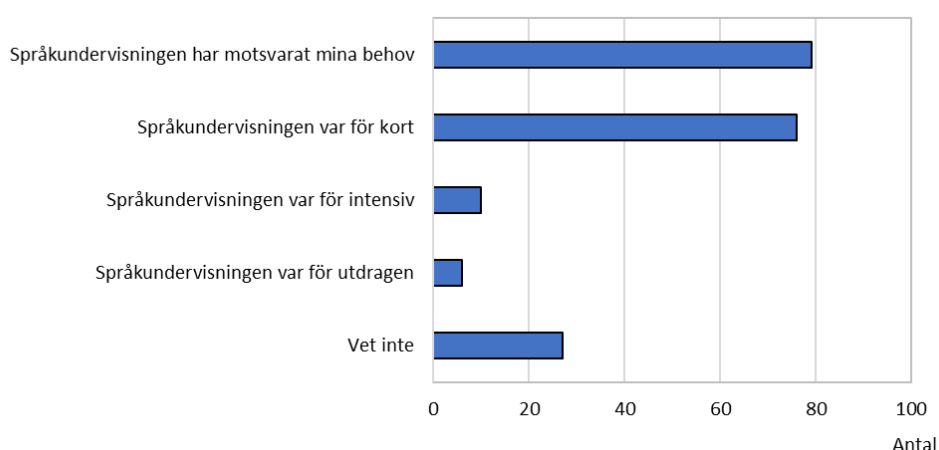
Figur 75. Hur länge dröjde det innan du fick tillträde till språkutbildningen? Antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

³³ Den längsta angivna tiden en person fick vänta att komma in i en språkutbildning var fem år.

De utomnordiska svarande fick även utvärdera språkutbildningen (*Figur 76*). Totalt 40 procent av de tillfrågade ansåg att språkundervisningen motsvarat behoven, medan 38 procent rapporterade att språkundervisningen var för kort. En mindre andel svarande ansåg att språkundervisningen hade antingen varit för intensiv (5 %) eller för utdragen (3 %). Resultaten indikerar att fler än var tredje utomnordisk inflyttad anser att språkundervisningen är för kort för att kunna motsvara behoven.

Figur 76. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

I en öppen fråga bad vi respondenterna berätta om vad som var bra eller mindre bra med språkundervisningen och även ge förslag på förbättringar. Totalt 41 personer hade valt att kommentera och dessa svar kompletterar och tydliggör resultaten i *Figur 76*.

Som framgår av *Figur 76* var många nöjda med språkundervisningen och hur den motsvarat behoven.

- *"Alla lärare var superbra där på Medis!"*
- *"Det har varit bra på Medis."*
- *"Det som var bra är kombination av språkkurs och språkpraktik några dagar i veckan, som på Integration.ax II projektet. SFI var bra, men för lite fackspråk kan man lära sig så."*
- *"Det var jättebra med att vi fick besöka många olika ställen under språkundervisningen."*
- *"I början av kursen kunde jag inte tala eller förstå någonting på svenska, men den uppmuntran jag fick från min lärare hjälpte till att lära mig svenska."*
- *"Intensiv och genomgående. Utmärkt."*

- *"It was great."*
- *"Jag har fått väldigt bra språkundervisning ett år på Medis i en förmiddagskurs 2 gånger per vecka runt tre timmar. Därefter gick jag ett år till en utbildning på Folkis och kunde öva på mitt svenska dagligen. Det var perfekt för mig!"*
- *"Jag har lärt mig nya ord."*
- *"Jag har lärt mig själv att prata svenska genom arbetsplats."*
- *"Jag kan skriva, läsa. Jag studera på högskolan på svenska."*
- *"Jag tycker om att vi kan gå på praktik och vi kan ha möjlighet att arbeta där i framtiden."*
- *"Jag var nöjd med undervisningen, speciellt kurs A, mycket detaljerad förklaring, mycket repetition."*
- *"The teacher was very well trained for the job and has prepared for worklife."*

Att språkundervisningen hade varit för kort kommenterades av flera svarande.

- *"Den borde ha hållit på längre för att hinna träna på att använda språket."*
- *"Det som var inte bra var att det var så kort men det som var bra var att vi fick lära oss lite i alla fall."*
- *"Det var bra men jag skulle bli bättre."*
- *"Därför att kursen var så kort, lärde jag inte så bra svenska språk."*
- *"Kunna träffa olika människor och lära svenska samtidigt. Kursen var för kort och inte så intensiv."*
- *"Mer intensiv och längre kurser."*
- *"Det som var inte bra var att det var så kort."*

För några hade språkundervisningen varit för intensiv.

- *"För mycket grammatik blev lite för invecklat."*
- *"Lärarna är mycket bra, men själva kursen är mycket dålig. Man går alltför snabbt fram och grammatiken är på en alltför avancerad nivå."*

För några svarande var språkundervisningen lite för utdragen eller det fanns för stora nivåskillnader bland deltagare.

- *"Allt var bra, kanske lite för långsam och grundläggande."*

- *"Bra: lärare, material, tid. Inte bra: många personer är inte intresserade om att studera och olika nivåer i en grupp."*
- *"Evening courses should be more intense."*
- *"Not really intensive. Long summer vacation."*
- *"Som jag ser det är inte bra utbildning för språkundervisning. Nästan alla pratar ganska dålig svenska och de behöver hjälp det måste."*

Det är viktigt att uppmärksamma att ett jobb kan vara ett förhinder för att gå på språkundervisning.

- *"My economic situation didn't allow me to follow the course, I had to quit for work instead."*
- *"Did not have enough time because of the job."*
- *"Slutade p.g.a. arbete. Borde vara obligatoriskt, borde inte få sluta. Började lite för sent, alla andra kommit längre i klassen -> jag skämdes."*

Vissa hade förslag på hur språkundervisningen kunde ytterligare förbättras. Till exempel mer flexibilitet i möjligheter till deltagande önskades.

- *"Antingen heltid på dagtid eller två kvällar/vecka. Inget annat alternativ."*
- *"Jag började gå kursen jag var gravid, efter 1,5 år jag återvände till kursen och de satte mig på den sista kursen. Det var för svårt då, men inge tillät mig att gå på en annan kurs."*

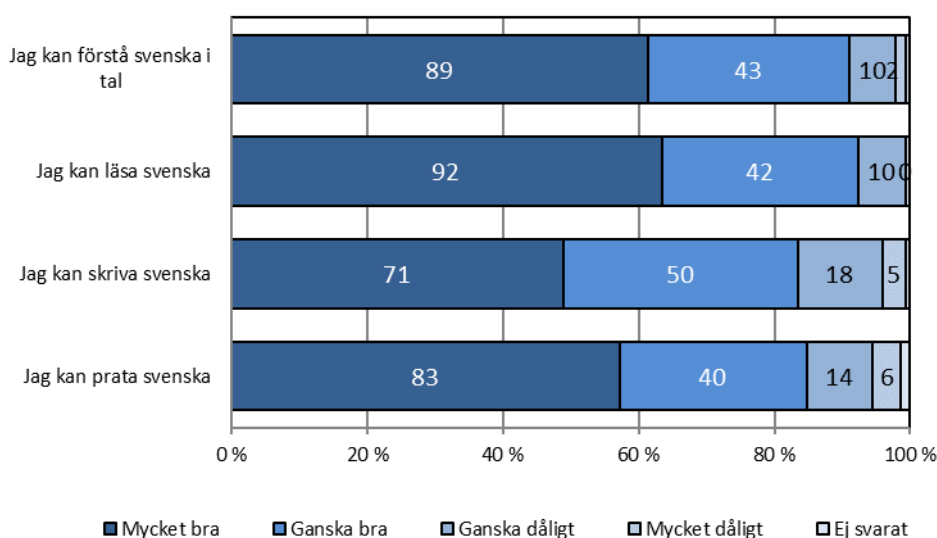
Även lärarnas kompetens och upplägget för undervisningen väckte kommentarer.

- *"Behövs mera praktik. Kommuniera mer med modersmålsbärarna."*
- *"Det skulle behövas mera undervisningsmaterial och lärare som har erfarenhet att undervisa inflyttande."*
- *"Det är viktigt att få en duktig lärare och en grupp som vill lära sig..."*
- *"Lärare var inkompetent, oerfaren. Min grupp var inte intresserad av att lära sig språket. Kursen var dåligt planerad."*
- *"Jag väntar fortfarande på att det kommer en intensiv språkundervisning på heltid i nivå C1-C2 i svenskaspråket (SFI)."*
- *"Medis bytte många lärare när jag gick där och alla som kom hade ett nytt eget sätt på lära oss svenska."*
- *"Pratade mycket engelska."*

Svenska språket är relativt lätt för finskspråkiga inflyttade

Andelen svarande med bra kunskaper i svenska var betydligt större bland de finskspråkiga inflyttade jämfört med de utomnordiska inflyttade. *Figur 77* visar hur de svarande utvärderade sina muntliga och skriftliga språkkunskaper i svenska. Cirka 92 procent svarade att de förstår svenska i tal ganska eller mycket bra. En stor andel finskspråkiga svarande ansåg även att de kan läsa eller prata svenska ganska eller mycket bra (93 % respektive 86 %). Många uppskattade att de kan även skriva svenska ganska eller mycket bra (84 %).

Figur 77. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (finskspråkiga)

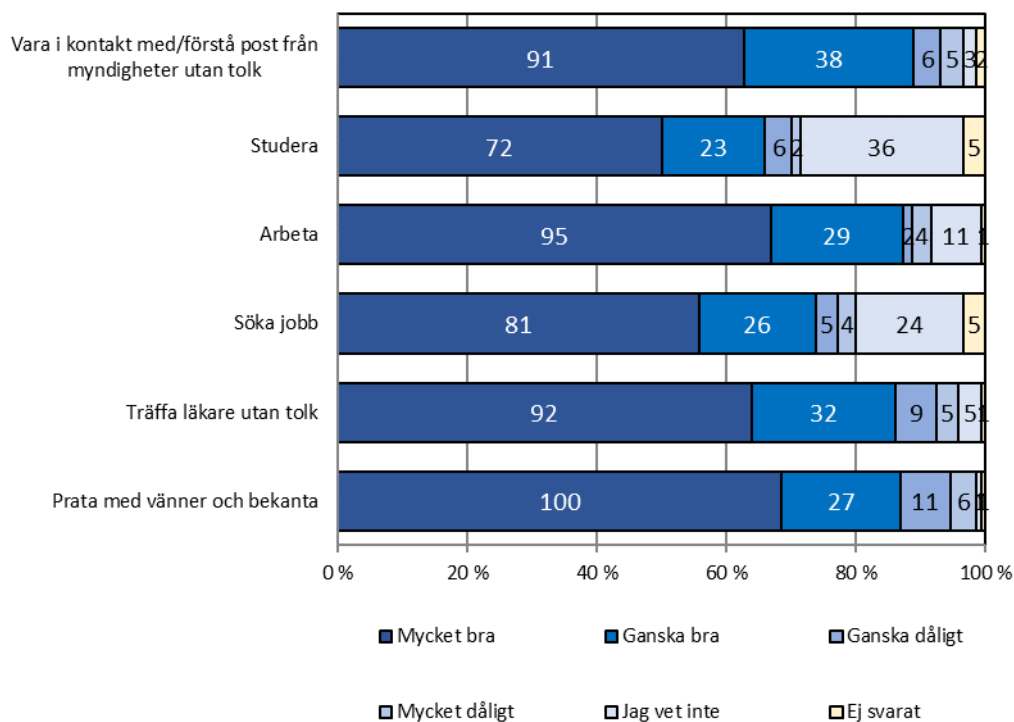
Källa: ÅSUB

Signifikanta skillnader fanns bland de svarande som hade bedömt sina språkfärdigheter³⁴. Resultaten indikerade att de finskspråkiga kvinnorna rapporterar markant oftare än de finskspråkiga männen att de kan prata eller skriva svenska ganska eller mycket bra.

Att prata med vänner och bekanta uppfattades bland de finskspråkiga inflyttade som den lättaste av de angivna situationerna och totalt 88 procent av dem som svarade på frågan ansåg att de klarar av situationen ganska eller mycket bra (se *Figur 78*). Motsvarande andel för att träffa läkare utan tolk var 86 procent, för att söka jobb 76 procent, för att arbeta 88 procent, för att studera 69 procent och för att vara i kontakt med myndigheter utan tolk 90 procent. Endast var tionde finskspråkig svarande upplevde att man klarar sig ganska eller mycket dåligt med svenska språkkunskaper när man pratar med vänner och bekanta (11 %) eller när man träffar läkare (10 %).

³⁴ Svartalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

Figur 78. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal svar och andel (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Resultaten³⁵ indikerade att det är något lättare för de finskspråkiga kvinnorna än för de finskspråkiga männen att träffa en läkare på svenska. Att träffa en läkare på svenska blir även markant lättare ju längre den svarande har bott på Åland. Resultatet var liknande bland de inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål.

Obligatorisk svenskundervisning i Finland innebär att finskspråkiga skolelever i Finland får undervisning i det svenska språket. I finskspråkiga grundskolor är sedan 1970-talet svenska ett obligatoriskt ämne i årskurserna 7–9 och sedan 2006 från årskurs 6. I gymnasiet har svenska alltid varit ett obligatoriskt ämne. De allra flesta svarande som har finska som modersmål har gått grundskolan i fastlandet, vilket betyder att de fått språkutbildning genom den obligatoriska svenskundervisningen. Många svarande hade dessutom växt upp i en tvåspråkig miljö i sin barndom.

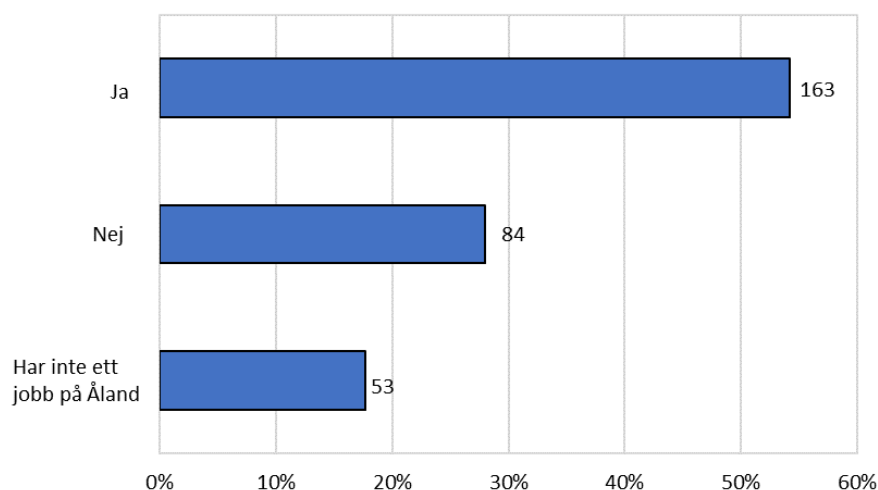
Majoriteten av svenskspråkiga inflyttade anser att det räcker med kunskaper i svenska

Språkfrågorna som ställdes för de svenskspråkiga inflyttade handlade om finska språkets betydelse på Åland. Majoriteten av de svarande (54 %) upplevde att det räcker med kunskaper i svenska i deras nuvarande arbete på Åland (se Figur 79).

³⁵ Svarsalternativen "Inte alls viktigt", "Inte särskilt viktigt", "Ganska viktigt" och "Mycket viktigt".

Totalt 28 procent upplevde att det även behövs kunskaper i andra språk, medan 18 procent av de svarande inte har ett jobb på Åland.

Figur 79. Upplever du att det räcker med kunskaper i svenska i ditt nuvarande arbete på Åland? Antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

De vanligaste andra språken som enligt de svenskspråkiga inflyttade behövs i arbetet på Åland var finska och engelska (se *Tabell 12*). I enskilda svar nämndes även tyska, franska, estniska, rumänska, lettiska samt teckenspråk.

Tabell 12. Jag har behövt kunskaper i följande språk. Antal svar (svenskspråkiga)

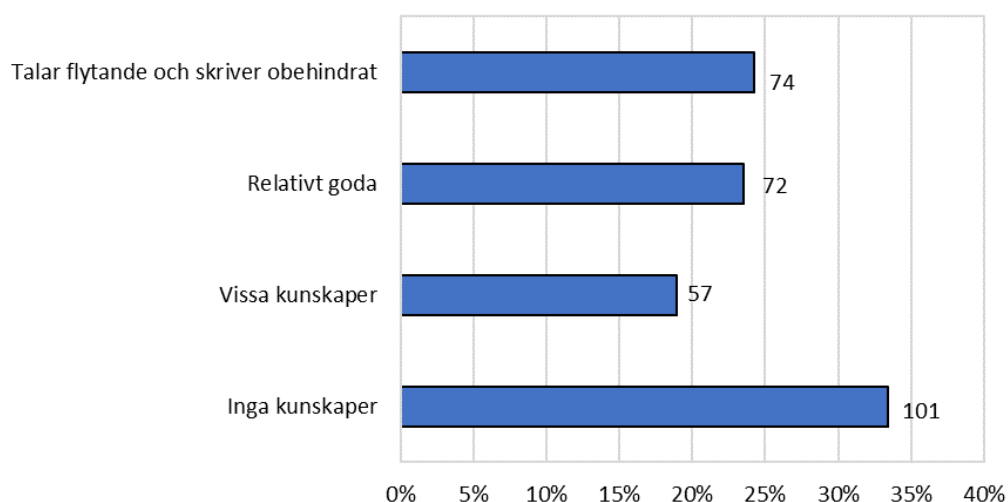
finska och engelska	46
finska	16
engelska	14
finska, engelska, tyska	3
engelska och tyska	2
finska, engelska, estniska	1
finska, engelska, franska	1
finska, engelska, tyska, franska	1
estniska, rumänska, lettiska	1

Källa: ÅSUB

Totalt 68 inflyttade som har svenska som modersmål (22 %; se *Tabell 12*) ansåg att de behöver kunskaper i finska i sitt jobb och 31 personer (10 %) hade avstått från att söka ett arbete på Åland på grund av att krav hade ställts på kunskaper i finska. Dessa arbeten hade först och främst handlat om arbeten inom service- och restaurangbranschen, sjöfart, försäljning, banker och specialiserade tjänster i ledande positioner.

Vi ställde även frågor om den svarandes kunskaper i finska språket (*Figur 80*). De svarandes kunskaper i finska är relativt ojämnt fördelade beroende på om personen har flyttat till Åland från Sverige eller fastlandet, men totalt sett rapporterar nästan varannan svarande att de har relativt goda (24 %) eller flytande kunskaper i finska (24 %). Cirka var tredje svenskspråkig svarande (33 %) har inga kunskaper i finska, medan resten har vissa kunskaper (19 %).

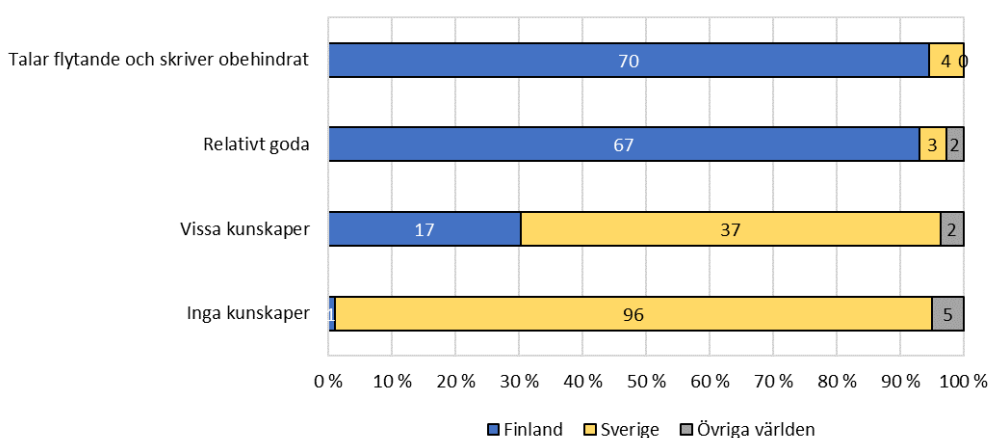
Figur 80. Hur skulle du själv bedöma dina kunskaper i finska språket? Antal och andel svar (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 40 procent.

Källa: ÅSUB

Figur 81. Hur skulle du själv bedöma dina kunskaper i finska språket? Antal och andel svar efter födelseland (svenskspråkiga)

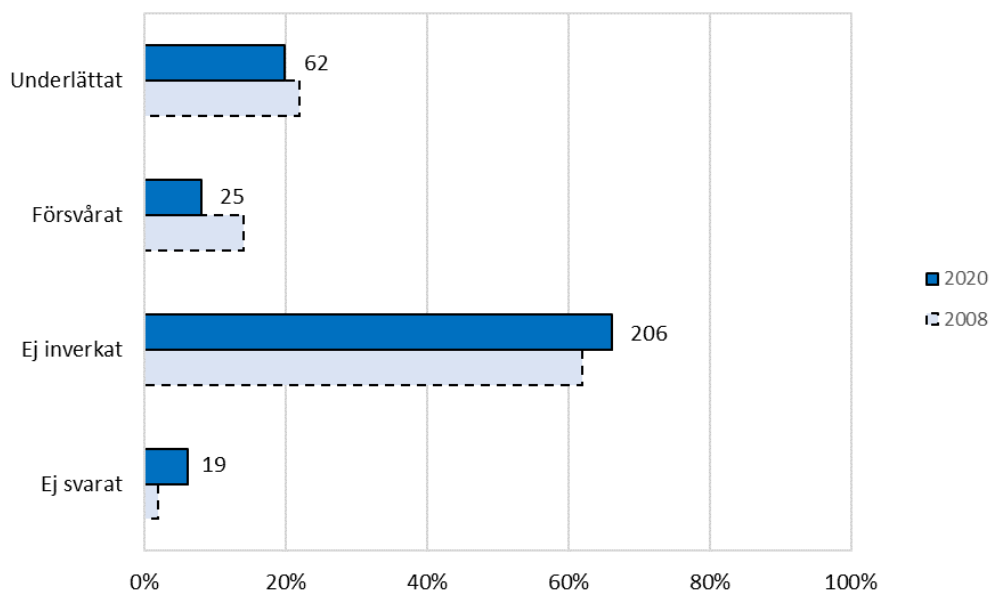

Källa: ÅSUB

Det är en stor skillnad i finska kunskaper mellan de svenskspråkiga svarande som är födda i Finland och de som är födda i Sverige (se *Figur 81*). Endast fem procent av de svarande som är födda i Sverige uppgav att de har relativt goda kunskaper i finska eller att de talar flytande och skriver obehindrat på finska. Den motsvarande

andelen bland de svenskspråkiga svarande som är födda i Finland var 88 procent.³⁶

Figur 82. Hur har eventuella kunskaper i finska inverkat på dina möjligheter att få arbete på Åland? Antal och andel svar 2020 samt andel svarande 2008 (svenskspråkiga)

Not: Det totala antalet inflyttade var 432 år 2008. Undersökningarna är inte fullständigt jämförbara bland annat på grund av olika metodologiska lösningar.

Källa: ÅSUB Rapport 2008:8; ÅSUB

Totalt 66 procent av de svenskspråkiga inflyttade svarade att krav på finska inte hade inverkat på möjligheterna att få arbete på Åland (Figur 82). I ÅSUB:s undersökning om den åländska flyttningsrörelsen³⁷ år 2008 svarade totalt 62 procent av de svarande att krav på finska inte hade inverkat på möjligheterna att få arbete. För 20 procent av de svarande i den här undersökningen hade kunskaper i finska underlättat möjligheter att få jobb på Åland (22 % år 2008), medan för åtta procent hade kraven försvårat möjligheterna att få jobb (14 % år 2008). Totalt sex procent hade inte svarat på frågan (2 % år 2008). Våra resultat visar att det främst är svenskspråkiga inflyttade som är födda i Finland som upplever att krav på finska i det åländska arbetslivet underlättar att få arbete på Åland.

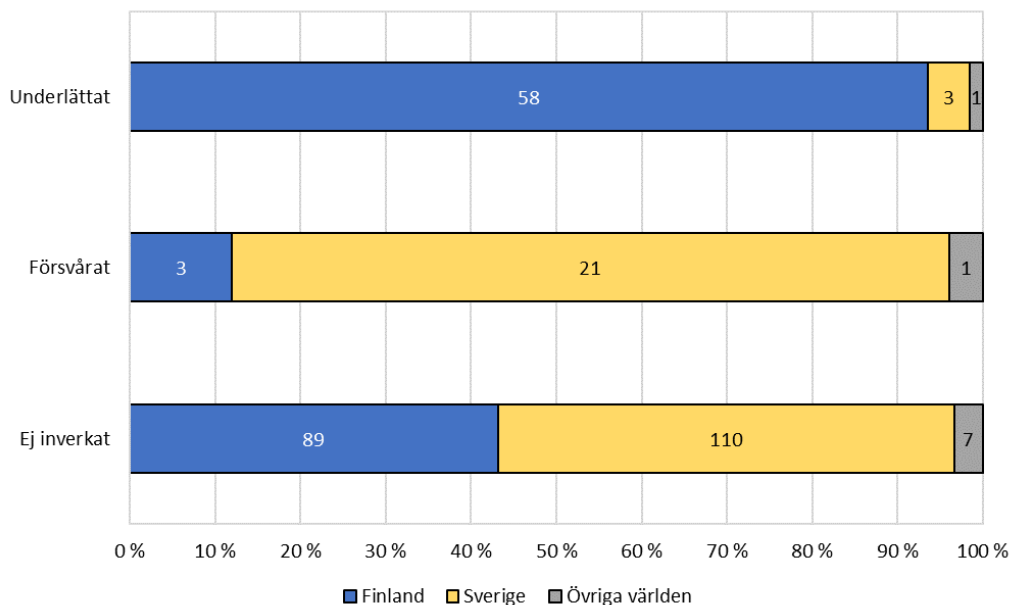
Det fanns tydliga skillnader i svaren mellan de svarande som är födda i Finland och de som är födda i Sverige (se Figur 83). Endast två procent av de svarande som är födda i Sverige uppgav att kunskaper i finska hade underlättat deras möjligheter att få arbete på Åland. Den motsvarande andelen bland de svenskspråkiga svarande som är födda i Finland var 39 procent.³⁸

³⁶ Totalt 13 % av de svarande som är födda i övriga världen rapporterade relativt goda kunskaper i finska eller att de talar flytande och skriver obehindrat på finska.

³⁷ ÅSUB Rapport 2008:8.

³⁸ Totalt 13 % av de svarande som är födda i övriga världen rapporterade relativt goda kunskaper i finska eller att de talar flytande och skriver obehindrat på finska.

Figur 83. Hur har eventuella kunskaper i finska inverkat på dina möjligheter att få arbete på Åland? Antal och andel svar efter födelseland (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Totalt 18 svenskspråkiga svarande rapporterade att krav på kunskaper i finska varit en orsak till avslag på ett arbete man sökt på Åland. Dessa arbeten var av varierande slag och handlade bland annat om bank- och försäkringsbranschen, kundbetjäning, administration eller rederijobb.

De erfarenheter som de svenskspråkiga inflyttade hade av finska språkets betydelse på Åland var varierande (170 svar). Många svenskspråkiga svarande hade inte alls behövt eller behövt endast lite finska på Åland, medan några svarande ansåg att de hade haft nytta av de finska kunskaper som de har. Den största gruppen av kommentarer handlade om vikten av kunskaper i finska.

- *"Viktig inom turismen och servicebranschen men också internt inom flera företag som går enligt finskspråkiga interna system."*
- *"Att kunna finska underlättar kontakter till myndigheter/företag i Finland/fastlandet."*
- *"Stor fördel att ha kunskaper i finska för att kunna i arbetet betjäna finska gäster, hitta prisvärda leverantörer och marknadsföra sina tjänster. På fritiden behöver jag inte finska även om det underlättar. Kunskaper i finska och dess betydelse för såväl ekonomi som politik är underskattade på Åland."*
- *"Enspråkigheten är ett betydligt hinder för utvecklingen på Åland. Om inte finskan bekämpades så aktivt och genomgående skulle Åland vara en ännu bättre, mycket mera dynamisk plats i centrum av Östersjön. Det är en enorm potential man går miste om när man enbart vänder sig västerut. Rädslan för finskan är ett betydligt*

hinder och begränsar så mycket! Också att engelska kommer in först i 4:an är helt verrückt! Andra språk än senare..."

Några svarande konstaterade att man helst inte vill tala finska på Åland och att det ibland kan finnas bristande information på svenska. Brister finns bland annat i produkter som saknar svensk text eller inom myndighetskontakter.

- *"Det finns en tendens till ökat samarbete med finsk sjukvård. Den delen är vi som inte pratar finska helt utestängd från. För att fortsätta rekrytera svenskspråkiga läkare och skötare är det viktigt att man fortsätter även med svenskspråkiga kontakter utåt."*
- *"Tyvärr är det alltför vanligt att fastlandet skickar information på enbart finska, det gäller både myndigheter och företag. Likaså är det för de finska företagens webbsidor och nyhetsbrev. Och det gäller även svenska företag med en finsk gren."*

6.2 Trygghet och stabilitet

Intervjustudier har visat att trygghet och stabilitet är viktiga faktorer för lyckad integration³⁹. I detta kapitel rapporterar vi resultaten för de inflyttades känsla av trygghet på Åland. I tryggheten ingår även frågor om eventuella erfarenheter av diskriminering på Åland.

Utomnordiska män känner sig tryggare på Åland än utomnordiska kvinnor

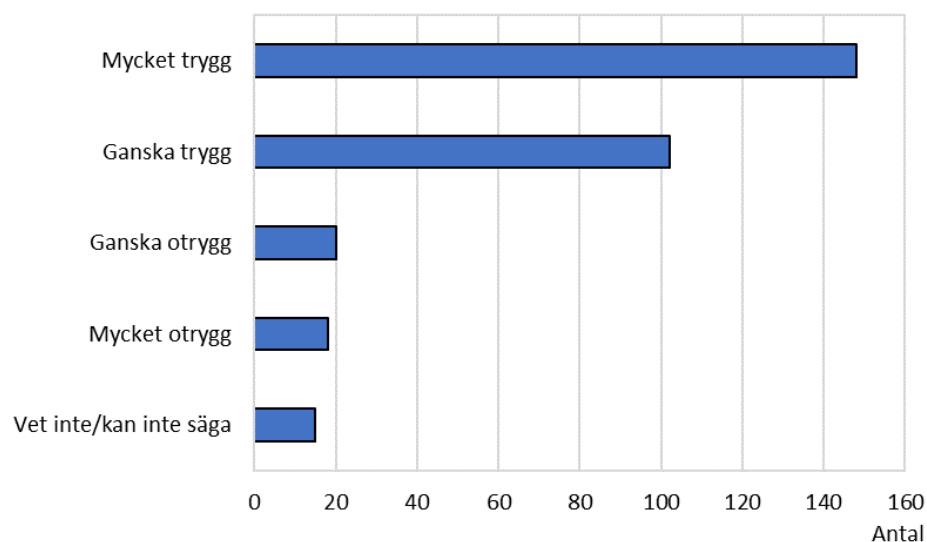
De flesta utomnordiska svarande (83 %) känner sig trygga eller ganska trygga om de går ut ensamma sent på kvällarna i området där de bor (Figur 84). Signifikanta könsskillnader visade att de utomnordiska männen känner sig tryggare än de utomnordiska kvinnorna om de går ut ensamma sent på kvällarna där de bor. Totalt 58 procent av männen och 41 procent av kvinnorna rapporterade att de känner sig mycket trygga i sådana situationer. Sammanlagt 14 personer valde att berätta om sin otrygghet. Flera svarande kommenterade att trafiken på Åland är otrygg genom att bilisterna och mopedisterna kör för fort och farligt. Polisens närvaro efterfrågades och en av de utomnordiska svarande önskade även att de som flyttar till Åland är mer lyhörda för de lokala lagarna och sedvänjorna. De utomnordiska kvinnorna rapporterade att de känner sig förföljda eller otrygga ute i mörkret på grund av sitt kön. I ett enskilt fall hade den svarandes barn utsatts för påhopp. Även inbrott i huset eller i grannarnas hus väcker otrygghet. Slutligen upplever en utomnordisk svarande att Miramargaraget är en så pass otrygg plats på kvällarna att man helst inte parkerar sin bil där.

Jämfört med de övriga inflyttargrupperna i den här undersökningen, rapporterar de utomnordiska inflyttade oftare att de känner sig otrygga eller ganska otrygga. Totalt 13 procent av de utomnordiska inflyttade känner sig otrygga om de går ut ensamma sent på kvällarna jämfört med två procent bland de finskspråkiga och tre

³⁹ Ager & Strang, 2008.

procent bland de svenskspråkiga inflyttade.

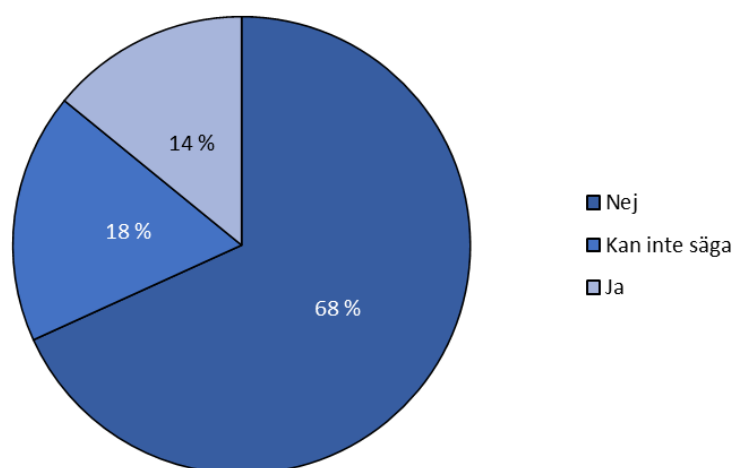
Figur 84. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

Diskriminering kan skapa otrygghet bland de utomnordiska svarande då det innebär att man har behandlats sämre än en annan person i motsvarande situation. Diskriminering är till exempel att etniskt ursprung hindrar att man får ett arbete även om man i övrigt är kvalificerad för arbetsuppgifterna eller att en person som inte har ett typiskt nordiskt utseende utsätts för lustigheter eller kommentarer av kollegor.

Figur 85. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (utomnordiska)

Källa: ÅSUB

I enkäten ställdes en fråga om den svarande upplever sig höra till en grupp som är diskriminerad på Åland (*Figur 85*). Totalt 42 utomnordiska svarande (14 %) upplevde att de hör till en grupp som är diskriminerad, medan 203 svarande (68 %) rapporterade att de inte hör till en diskriminerad grupp. Sammanlagt 54 personer (18 %) kunde inte svara på frågan.

Orsakerna till diskriminering var enligt de 42 utsatta den utländska bakgrunden eller nationaliteten och handlade om diskriminering på grund av dålig svenska, hudfärg eller annat utseende. De inflyttades bristande rätt till samhällets stödformer som FPA, AMS och SFI-kurserna upplevdes som diskriminerande. Det kan vara svårt att komma in i ett litet samhälle och flera utomnordiska svarande upplevde att diskriminering uppstår på grund av att man inte känner så många ålänningar. Diskrimineringen upplevs av de utomnordiska svarande som mycket subtil samt dold genom att bland annat lediga arbetsplatser går till ålänningar. Diskriminering på arbetsplatsen rapporterades i form av sämre lön, dålig behandling, obetalda löner och osäker anställning. Enligt de utomnordiska svarande som hade upplevt sig diskriminerade har man helt enkelt inte samma rättigheter eller villkor i arbetslivet som ålänningar har.

De utomnordiska svarande uppmärksammar i de öppna kommentarerna att diskriminering upplevs i det åländska samhället och hos myndigheterna. Speciellt inom hälso- och sjukvården, hos polisen och av säkerhetspersonalen på färjorna önskades lämpligt bemötande gentemot de utomnordiska inflyttade. Även kön och åldern rapporterades som grunder för den upplevda diskrimineringen.

De tillfrågade fick berätta om sina erfarenheter kring diskriminering. Alla svarande valde inte att berätta om sina erfarenheter, men de som gjorde det (35 svarande) hade främst arbetsrelaterade erfarenheter. Flera utomnordiska svarande rapporterade att det har varit svårt att få ett jobb som motsvarar de egna kvalifikationerna. Bland annat ett utländskt namn kan vara ett hinder på den åländska arbetsmarknaden och de inflyttade upplever att ålänningar många gånger har företräde till lediga jobb på Åland. Flera utomnordiska inflyttade berättar att man inte blir inkallad till arbetsintervjuer för utvärdering av kunskaper i svenska, utan arbetsgivaren tar förgivet att språkkunskaperna bland de inflyttade är bristfälliga. Flera svarande hade inte heller fått en förklaring eller ett förtydligande till varför man inte hade fått jobbet⁴⁰. Att inte ha samma möjligheter till arbete med lika utbildning som övrig befolkning upplevs som diskriminerande bland utomnordiska inflyttade.

En stor orsak till upplevd diskriminering bland utomnordiska inflyttade är arbetsrelaterade förmåner som rapporterades som sämre bland de inflyttade jämfört med övrig befolkning. De utomnordiska inflyttade rapporterade om sämre lön, sämre möjligheter att bli hemma med ett sjukt barn och sämre förmåner i

⁴⁰ Även flera ungdomar som intervjuades i studien *Nabo – ungas röster om social inkludering på Åland* (2019) berättade att de har behövt påminna arbetsgivaren om arbetsansökan. Att inte meddela om besluten i samband med arbetssökande, eller att inte göra det så snabbt som möjligt, upplevdes av de intervjuade som nonchalans.

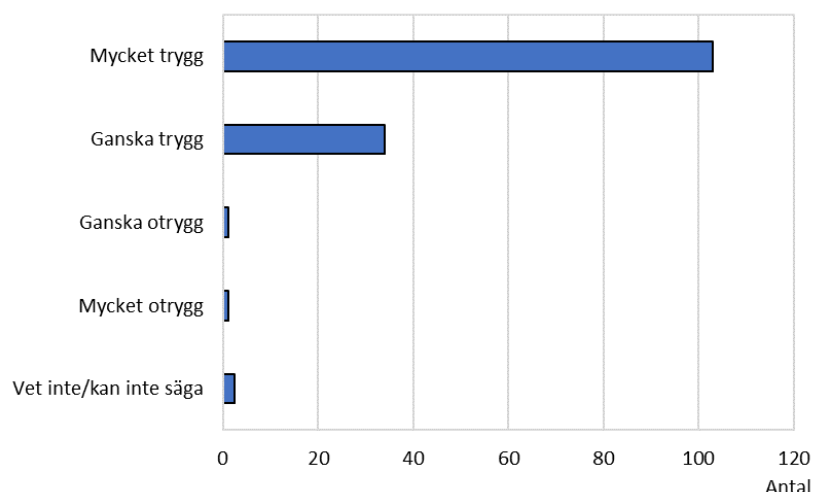
samband med semester- och övertidsersättningar. Det är oerhört viktigt att arbetsgivare respekterar lagar och anställningsvillkor, vilket inte enligt de utomnordiska inflyttade alltid är fallet på Åland.

Diskriminering sker även mellan kolleger och i läroanstalterna på Åland genom att man som inflyttad blir ignorerad av kollegorna eller studiekamraterna. Av andra ålänningar har de utomnordiska inflyttade fått höra att man inte borde ha rätt att rösta i kommunalvalet eller att man inte ska prata sitt modersmål på fritiden på allmänna platser. Både goda men även bristande kunskaper i finska kan leda till upplevd diskriminering. De inflyttade som har ett utomnordiskt modersmål upplever att diskrimineringen är tydligare bland äldre ålänningar. Många ålänningar utgår ifrån att en inflyttad med utomnordiskt modersmål inte förstår svenska och det kan bli svårt bland annat att få ögonkontakt i samband med ärenden hos myndigheter, polisen, hälso- och sjukvården samt i banker, apotek och liknande. Det är dock viktigt att uppmärksamma att diskriminering sker även bland inflyttade själva.

Inflyttade som har finska som modersmål lyfter fram språket som en grund för upplevd diskriminering

Nästan alla svarande som har finska som modersmål (97 %) känner sig trygga eller ganska trygga om de går ut ensamma sent på kvällarna i området där de bor (*Figur 86*). Drogerna, trafiken och opålitliga människor uppgavs som orsaker till otrygghet bland de finskspråkiga inflyttade på Åland.

Figur 86. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (finskspråkiga)

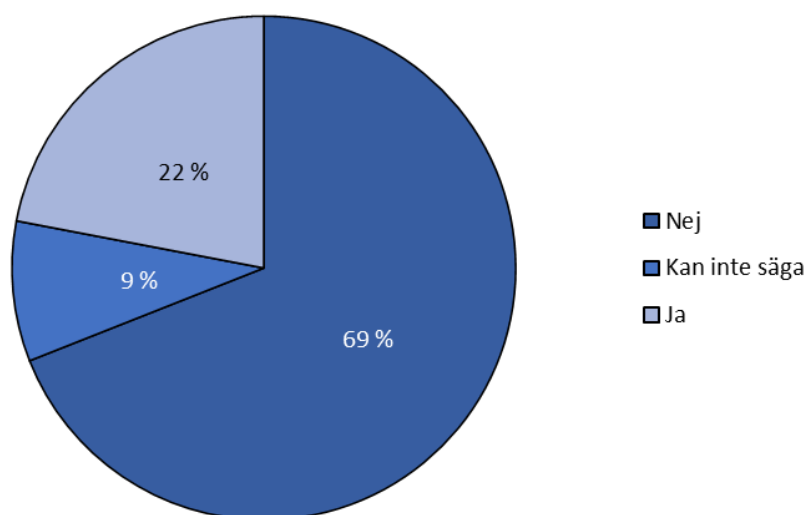

Källa: ÅSUB

Totalt 29 finskspråkiga svarande (22 %) upplever att de hör till en diskriminerad grupp på Åland (*Figur 87*), vilket är en större andel än bland de utomnordiska inflyttade (14 %). Totalt 94 personer (69 %) rapporterade att de inte hör till en diskriminerad grupp (68 % bland inflyttade med utomnordiskt modersmål), medan

13 personer (9 %) inte kunde svara på frågan (18 % bland inflyttade med utomnordiskt modersmål).

Figur 87. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (finskspråkiga)

Källa: ÅSUB

Totalt 23 av de 29 svarande som rapporterade om att de hör till en grupp som är diskriminerad på Åland uppgav finska språket eller finsk etnicitet som orsak⁴¹. Tre svarande upplevde sig bli diskriminerade eftersom man inte är född på Åland. Andra sammanhang och orsaker för diskriminering var främmande religioner eller sexualitet, ålder, avsaknande av rösträts- och hembyggsrätt samt politiska och arbetssammanhang.

De tillfrågade fick berätta om sina erfarenheter kring diskriminering. Att tjänstemän på Åland specifikt förbjuds att betjäna på finska i de fall tjänstemannen kan språket upplevs som diskriminerande. Brist på möjlighet att använda finska upplevdes även i andra myndighetskontakterna som diskriminerande. I flera fall hade den finskspråkiga personen förbjudits att prata finska och detta kunde ske både på arbete och fritid. Attityden mot finska språket upplevdes av flera finskspråkiga svarande som tråkig. En svarande berättar: *"Jag känner att en sådan [här] undersökning behövs eftersom jag ofta har känt mig diskriminerad på Åland på grund av min etnicitet. Åland är inget drömsamhälle - om det var möjligt skulle jag flytta genast tillbaka till Finland. På grund av min mans arbete ska vi tillbringa ett par år här. Vi planerar sen att flytta någon annanstans."*

Som ett exempel på diskriminering användes även den här enkätundersökningen där det först senare erbjöds möjlighet till stödöversättning på finska. Enligt instruktioner från landskapsregeringen skulle finska inte användas i

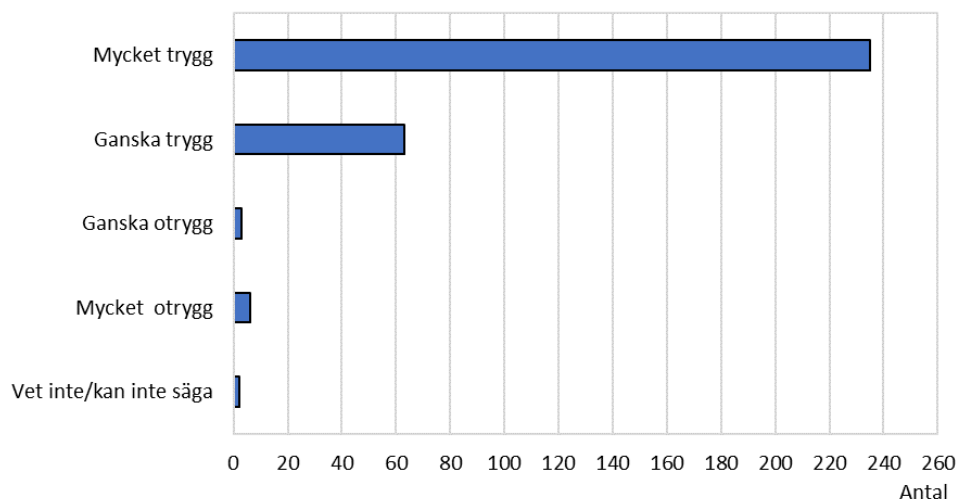
⁴¹ Språket är inte en av diskrimineringsgrunderna i den åländska lagstiftningen (ÅFS 2005:66), medan till exempel i EU:s och FN:s motsvarande konventioner nämns språk som en diskrimineringsgrund.

pappersenkäten som skickas hem till de svarande. "Enkäten finns med många olika språk, men inte finska. Det ska ha varit trevligare att svara på finska fast jag kan svenska. Ni har kanske tänkt att alla finska på Åland kan svenska. Ibland just i sånt här sammanhang man undrar att det är ok att använda alla andra språk, men inte finska. Det känns konstigt." Attityden mot finska språket kombinerat med det småskaliga samhället på Åland kan kännas tungt för många inflyttade: "I feel that people from other parts of the world are more welcomed than from Finland. And also families with children, although I am quite young. Åland appears to be more corrupt than Finland, so I don't think I'm going to live here the rest of my life."

Svenskspråkiga inflyttade upplever sig sällan som diskriminerade

Även de svarande som har svenska som modersmål känner sig trygga eller ganska trygga om de går ut ensamma sent på kvällarna i området där de bor (96 %, se Figur 88). De som har kommenterat om otrygghet (13 svar) rapporterar först och främst drogerna som orsak och flera svarande kommenterar att det finns mycket droger på Åland. Övriga orsaker för otrygghet var bland annat våld, trafik (moped, rattfylla) och ungdomsgång. Mitt i centrum kan det enligt några svarande vara oroligt under helgerna.

Figur 88. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...? Antal svar (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

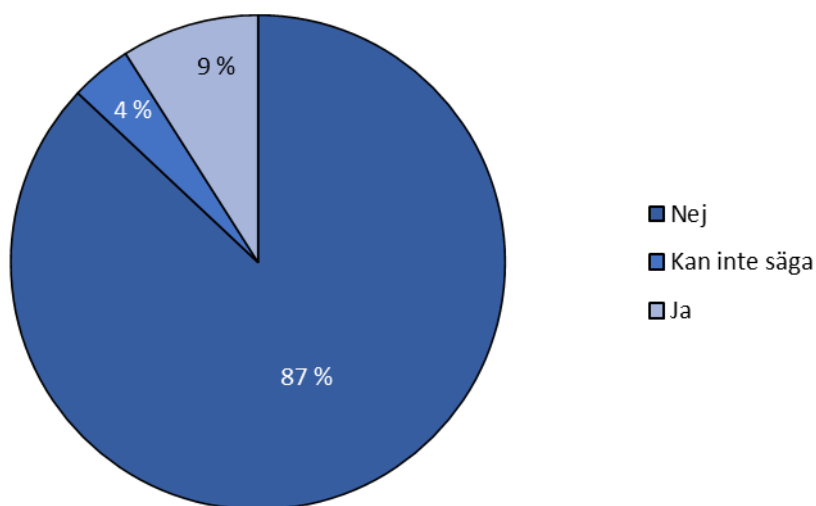
Totalt 26 svenskspråkiga (9 %) upplevde att de hör till en diskriminerad grupp på Åland (Figur 89), vilket motsvarar en mindre andel än i de övriga inflyttargrupperna (14 % bland utomnordiska inflyttade och 22 % bland finskspråkiga inflyttade). Totalt 265 personer (87 %) rapporterade att de inte hör till en diskriminerad grupp, medan 13 personer (4 %) inte kunde svara på frågan. De flesta som kommenterade diskrimineringen (25 svar) nämnde sin härkomst, att man är icke-ålänning eller att man är svensk (18 svar) som orsak. Tre kvinnor och två män hade upplevt könsdiskriminering samt en person rapporterade diskriminering

på grund av sin sexualitet. Att man inte har hembyggsrätt upplevdes som diskriminerande i två svar. Även kravet att ha en ålänning i styrelsen upplevdes som diskriminering likaså attityden i förhållande till hemundervisning.

Resultaten visade att de svenskspråkiga männen rapporterade markant oftare att de hör till en grupp som är diskriminerad på Åland jämfört med de svenskspråkiga kvinnorna.

Båda svenska och finlandssvenska inflyttade upplever diskriminering på arbetsmarknaden. En svensk svarande skriver: *"Just när det gäller arbetsmarknaden är det ingen hemlighet att den främsta merit som krävs för ett fast arbete är åländsk härkomst, åtminstone för högre tjänster. Därför har jag, och många andra inflyttade från Sverige, som jag känner, helt slutat att söka arbete på Åland. Det är helt enkelt inte värt besväret. Självt arbetar jag som konsult och andra i samma situation har tagit arbete i Sverige, men pendlar tillbaka till Åland på helgerna."* En av de finlandssvenska svarande upplever att det är *"en kompetensfördel att kunna finska. Men det väcker också avundsjuka, jag är "inte som en ålänning". Utanförskap för att jag "inte är en ålänning" = ses som "ointressant", jag är inte en i gänget. På jobbet är det bara männen som bestämmer och kvinnorna som "servar männen" i deras maktpositioner. [...] Manlig gemenskap på chefsnivå och i ledande ställningar, som kvinnorna står helt utanför och inte får tillträde till. Och när de får tillträde är det bara med för "syns skull" men får inte mandat att uttrycka sig eller bidra med sin kompetens."*

Figur 89. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland? Andel (svenskspråkiga)

Källa: ÅSUB

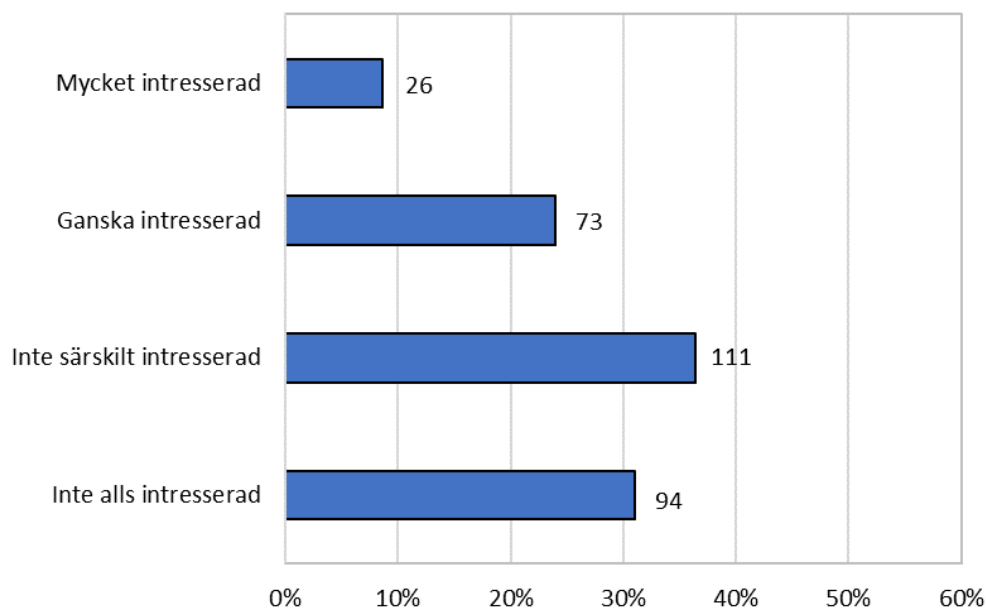
7. Medborgerliga rättigheter

Medborgerliga rättigheter skapar en egen dimension bland de delområden som på ett positivt sätt kan bidra till en lyckad integration. I medborgerliga rättigheter ingår frågor om de svarandes intresse för politik, valdeltagande och slutligen även juridiska möjligheter i form av integrations- och sysselsättningsplan som är utvecklade för att främja integration.

De flesta utomnordiska inflyttade har inte intresse för politik

De flesta utomnordiska svarande är inte särskilt (37 %) eller inte alls (31 %) intresserade av politik och en mindre andel av de svarande rapporterar att de är ganska (24 %) eller mycket (9 %) intresserade av politik (*Figur 90*). Resultaten för ålderskillnader indikerade att i synnerhet de utomnordiska svarande som är i åldern 25–44 år har ett större intresse för politik än andra åldersgrupper.

Figur 90. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel (utomnordiska)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

Röstberättigad i kommunalval är den som fyller 18 år senast på valdagen och har haft hemort i kommunen den första september valåret samt innehar åländsk hembygdsrätt. Den som inte har hembygdsrätt men uppfyller de övriga villkoren har ändå rösträtt i kommunalvalet om personen har haft en kommun på Åland som sin hemkommun under minst ett helt år före valdagen. Respondenterna ombads berätta om de har röstat i lagtings- och/eller kommunalvalet 2019. Totalt 36 procent av de utomnordiska svarande uppgav att de har röstat i kommunalvalet, vilket kommer nära till de officiella siffrorna för valdeltagande inom utomnordiska språkgrupperna (se *Tabell 13*). Totalt 47 procent rapporterade att de inte hade röstat

i det senaste kommunalvalet, medan sju procent inte ville svara på frågan. Totalt åtta procent av de svarande meddelade att de inte har rösträtt i kommunalvalet.

Tabell 13 visar officiell statistik över valdeltagande och röstberättigade i kommunalvalet 2019. I kommunalvalet var valdeltagandet i utomnordiska språkgrupperna betydligt lägre än i hela befolkningen. Kvinnorna i dessa språkgrupper har visat en tendens att rösta flitigare än männen.

Tabell 13. Valdeltagande i kommunalvalet 2019 efter kön och språk, antal och procent

Språk	Röstberättigade			Röstande			Valdeltagande, procent		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	23 707	11 981	11 726	15 734	8 196	7 538	66,4	68,4	64,3
Svenska	20 531	10 188	10 343	14 474	7 389	7 085	70,5	72,5	68,5
Finska	1 202	802	400	702	500	202	58,4	62,3	50,5
Engelska	117	38	79	46	19	27	39,3	50,0	34,2
Estniska	157	79	78	38	20	18	24,2	25,3	23,1
Lettiska	303	157	146	68	44	24	22,4	28,0	16,4
Rumänska	342	143	199	45	22	23	13,2	15,4	11,6
Ryska	119	76	43	38	23	15	31,9	30,3	34,9
Thai	134	102	32	47	40	7	35,1	39,2	21,9
Övrigt	797	393	404	274	139	135	34,4	35,4	33,4
Okänt	5	3	2	2	-	2	40,0	-	100,0

Källa: ÅSUB Valstatistik

Röstberättigad i lagtingsval är den som fyller 18 år senast på valdagen och har åländsk hembygdsrätt. Endast nio procent av de svarande uppgav att de röstat i det senaste lagtingsvalet, vilket är betydligt mindre än de officiella siffrorna för valdeltagande i de utomnordiska språkgrupperna (se *Tabell 14*). Totalt 44 procent av de utomnordiska inflyttade hade inte röstat i det senaste lagtingsvalet, medan sex procent inte ville svara på frågan. Totalt 32 procent av de svarande meddelade att de inte har rösträtt i lagtingsvalet.

Tabell 14 visar officiell statistik över valdeltagande och röstberättigade i lagtingsvalet 2019. Valdeltagandet bland svenskspråkiga röstande (74,1 %) var högre än i de övriga språkgrupperna.

Tabell 14. Valdeltagande i lagtingsvalet 2019 efter kön och språk, antal och procent

Språk	Röstberättigade			Röstande			Valdeltagande, procent		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	20 946	10 599	10 347	14 595	7 561	7 034	69,7	71,3	68,0
Svenska	18 319	9 061	9 258	13 574	6 903	6 671	74,1	76,2	72,1
Finska	851	596	255	568	414	154	66,7	69,5	60,4
Övriga	281	148	133	178	96	82	63,3	64,9	61,7
Okänt	1 495	794	701	275	148	127	18,4	18,6	18,1

Not: Kategorin "Okänt" inkluderar alla röstberättigade/röstande som inte var bosatta på Åland 31.12.2018.

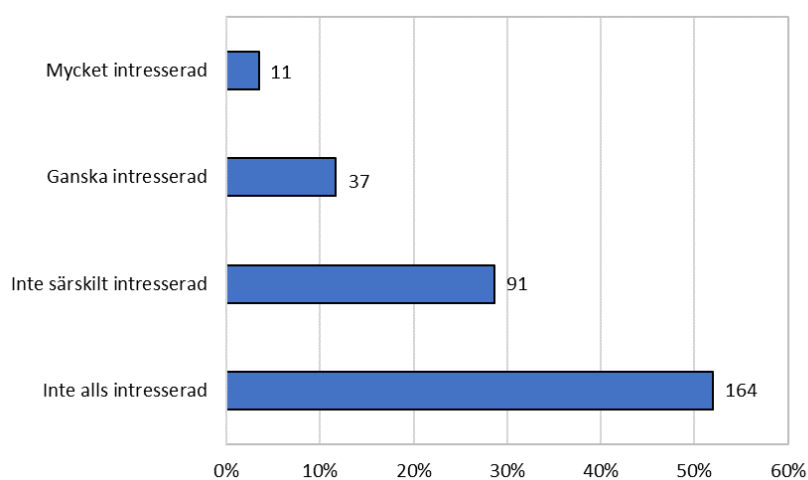
Källa: ÅSUB Valstatistik

De svarandes rapportering av röstandet indikerar att det kan behövas mera information om kommunal- och lagtingsvalet på Åland. De utomnordiska svarande fick uppge om de behöver mer information om hur det går till att rösta på Åland. Fler än var tredje svarande (35 %), totalt 75 utomnordiska inflyttade, rapporterade att de skulle behöva mera information, medan resten av de som svarat på frågan (65 %), totalt 143 personer, inte behövde mera information om röstandet på Åland.

För att ställa upp som en kandidat i kommunalvalet krävs att minst tre personer bildar en valmansförening, och antalet kandidater på en lista får vara högst tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i kommunfullmäktige. Så kallade etablerade politiska föreningar, det vill säga de åländska politiska grupperingarna, har rätt att ställa upp kandidater i kommunal- och lagtingsvalen. Även en grupp röstberättigade personer som bildar en så kallad valmansförening har rätt att ställa upp kandidater i lagtingsvalet. För att kunna ställa upp som kandidat i kommunalvalet krävs att personen har kommunen som sin hemkommun, har rösträtt i kommunalval i någon kommun på Åland, inte är minderårig eller har förklarats omyndig, inte är ledamot i Ålands förvaltningsdomstol samt inte är anställd i kommunen i en ledande uppgift. För att kunna ställa upp som kandidat i lagtingsvalet krävs att personen har rösträtt i lagtingsval och varken är omyndig eller innehar en militär tjänst.⁴²

Vi frågade de svarande hur intresserade de skulle vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland (Figur 91). De flesta utomnordiska svarande var inte särskilt (29 %) eller inte alls (52 %) intresserade av att ställa upp som en kandidat och en mindre andel av de svarande rapporterade att de är ganska (12 %) eller mycket (4 %) intresserade av att ställa upp.

Figur 91. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland? Antal svar och andel (utomnordiska)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

⁴² Se mera på www.val.ax

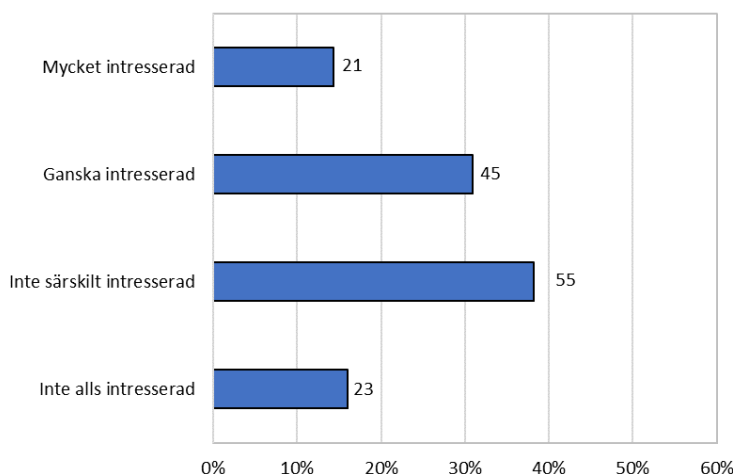
De utomnordiska svarande fick även i en öppen fråga berätta om sina tankar kring röstandet, rösträtten eller om att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland. I kommentarerna (30 svar) ingick önskemål om mer information om kandidater, politiska mål, hur ställa upp som kandidat och liknande. Speciellt de svarande som hade sämre kunskaper i svenska hade svårt att få en uppfattning om vad partierna eller kandidaterna stod för. De utomnordiska svarande önskade "neutral" information om partier och kandidater som till exempel landskapsregeringen kunde informera om på sin webbsida. Bland annat kandidaternas utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet var intressanta för de svarande. Att få information och kunskap från tidningar upplevdes som en mindre pålitlig kanal.

Även de stränga reglerna gällande hembygdsrätten för att kunna rösta i lagtingsvalet upplevdes av flera utomnordiska svarande som odemokratiska. Hembygdsrätten borde enligt en svarande beviljas automatiskt så att man kan rösta i lagtingsvalet, ingen information hade getts om detta.

De utomnordiska svarande kommenterade även att inte så mycket är riktat till inflyttade eller immigranter i de allmänna valen på Åland. Nu saknas det europeiska perspektiv eller strategier i politiken på Åland. Större inflyttning önskades till landskapet och mera e-tjänster i stället för pappersprodukter. Placering av kandidaternas valreklam vid vägarna borde enligt de svarande förbjudas. Det stora antalet kandidater upplevdes som förvirrande. De positiva kommentarerna handlade om de senaste valen 2019. Flera av de utomnordiska svarande som hade röstat i de allmänna valen 2019 kommenterade att allting var väl organiserat. En svarande berättade att "barnvalet", där barnen fick rösta på djur, hade varit lyckat och roligt under det senaste valet.

För finskspråkiga inflyttade kan det kännas olustigt att vänta på rösträtt

De flesta finskspråkiga svarande rapporterade att de inte är särskilt (38 %) eller alls (16 %) intresserade av politik (*Figur 92*). Jämfört med de utomnordiska inflyttade fanns dock en större andel av dem som var ganska (30 %) eller mycket (15 %) intresserade av politik.

Figur 92. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel (finskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

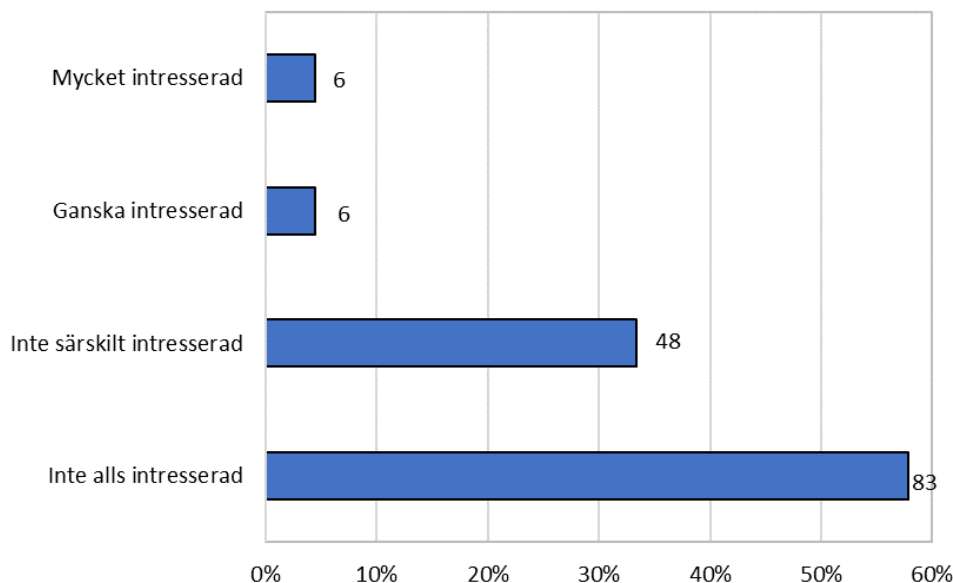
För inflyttade från fastlandet gäller regler för rösträtt. Totalt 54 procent av de finskspråkiga inflyttade uppgav att de hade röstat i det senaste kommunalvalet, vilket är relativt nära de officiella siffrorna för valdeltagandet bland finskspråkiga på Åland (58 %; se *Tabell 13*). Totalt 29 procent av de finskspråkiga svarande rapporterade att de inte hade röstat i det senaste kommunalvalet, medan 5 procent inte ville svara på frågan. Totalt 13 procent av de svarande meddelade att de inte har rösträtt i kommunalvalet.

Totalt 20 procent av de svarande uppgav att de röstat i det senaste lagtingsvalet, vilket är betydligt mindre än de officiella siffrorna för valdeltagande bland finskspråkiga på Åland (67 %; se *Tabell 14*). Totalt 23 procent hade inte röstat i det senaste lagtingsvalet, medan fyra procent inte ville svara på frågan. Totalt 54 procent av de finskspråkiga svarande meddelade att de inte har rösträtt i lagtingsvalet, vilket delvis förklarar den låga andelen röstande bland inflyttade med finska som modersmål.

De finskspråkiga svarande upplever i allmänhet att de inte behöver mer information om kommunal- och lagtingsvalet på Åland. Totalt elva personer, motsvarande åtta procent av alla finskspråkiga svarande, rapporterade att de skulle behöva ytterligare information om röstning, medan majoriteten (64 %), totalt 93 personer, inte behöver mer information om röstandet på Åland. Relativt många (28 %) hade inte svarat på frågan.

Vi frågade de finskspråkiga svarande hur intresserade de skulle vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland (se *Figur 93*). De flesta svarande var inte särskilt (33 %) eller inte alls (58 %) intresserade av att ställa upp och en mindre andel av de svarande rapporterar att de är ganska (4 %) eller mycket (4 %) intresserade av att ställa upp som kandidat. Resultaten är i samma riktning som resultaten för de utomnordiska inflyttade (se *Figur 91*).

**Figur 93. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland?
Antal svar och andel (finskspråkiga)**

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

De svarande fick även i en öppen fråga berätta om sina tankar kring röstandet, rösträtten eller om att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland (22 svar). Flera finskspråkiga svarande ifrågasatte sättet som rösträtten har begränsats bland befolkningen på Åland. Det upplevdes som orättvist att inflyttade som bor på Åland inte nödvändigtvis har rösträtt, medan ålänningar som bor utomlands har rätt att rösta. En svarande hade fått vänta åtta år innan personen fick använda sin rösträtt i lagtingsval, vilket sågs som ett tydligt exempel på bristande möjligheter till demokratisk delaktighet. Flera finskspråkiga svarande efterfrågade klagande information om bland annat inverkan av hembygdsrätten på rösträtten som upplevdes konstig bland annat eftersom hembyggsrätten är avgiftsbelagd⁴³. Mer information önskades även om kandidater, då man som inflyttad oftast inte känner till kandidaternas bakgrund. Vissa hinder för röstande hade uppstått för de finskspråkiga svarande som hade bytt hemkommun under valåret eller som jobbade som sjömän. Möjligheter till e-röstning önskades.

Var femte inflyttad med svenska som modersmål är mycket intresserad av politik

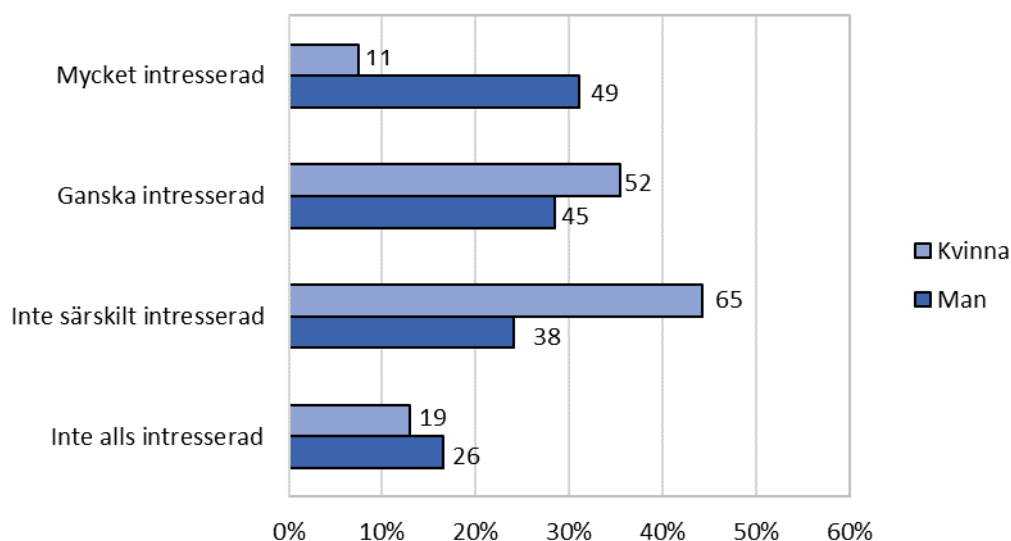
De svenskspråkiga inflyttade visade sig vara mer intresserade av politik än andra inflyttargrupperna i den här undersökningen (Figur 94). Totalt 32 procent av de svenskspråkiga inflyttade var ganska (24 % bland utomnordiska och 30 % bland finskspråkiga inflyttade) och 20 procent mycket intresserade av politik (9 % bland utomnordiska och 15 % bland finskspråkiga inflyttade). Resultaten visade att 34 procent av de svenskspråkiga inflyttade var inte särskilt intresserade (37 % bland

⁴³ Avgiften för ansökan om åländsk hembyggsrätt är 100 euro (27.04.2020).

utomnordiska och 38 % bland finskspråkiga inflyttade) och 15 procent var inte alls intresserade av politik (31 % bland utomnordiska och 16 % bland finskspråkiga inflyttade).

En statistiskt signifikant könsskillnad visade att de svenskspråkiga männen är mer intresserade av politik än de svenskspråkiga kvinnorna.

Figur 94. Hur intresserad är du i allmänhet av politik? Antal svar och andel efter kön (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

Totalt 57 procent av de svenskspråkiga svarande i den här undersökningen uppgav att de har röstat i det senaste kommunalvalet, medan 27 procent rapporterade att de inte hade röstat. Fem procent av de svarande ville inte svara på frågan. Totalt tolv procent hade ingen rösträtt under det senaste kommunalvalet.

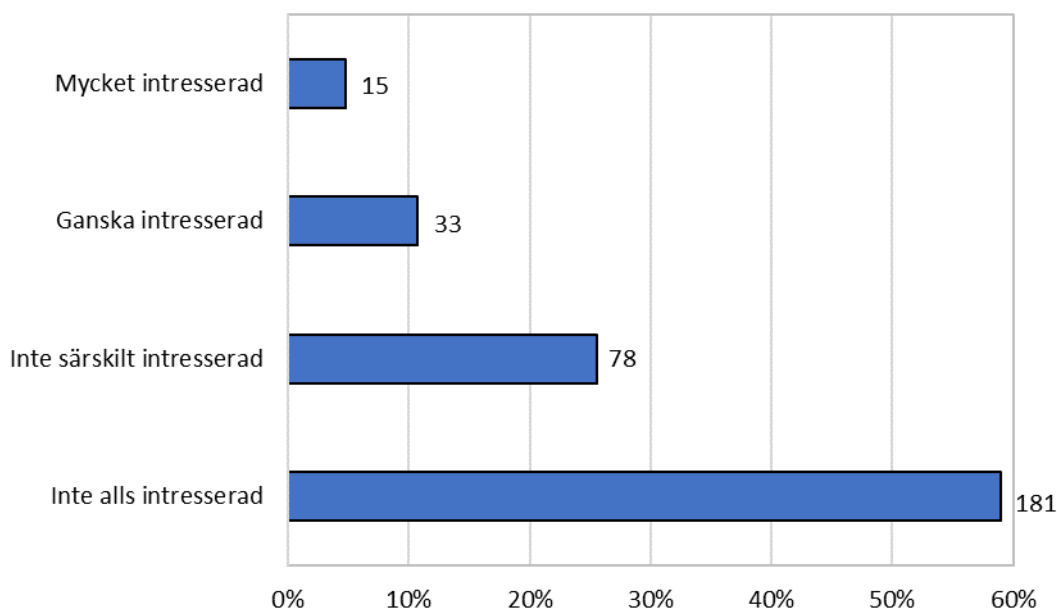
När det gäller det senaste lagtingsvalet uppgav 21 procent av de svenskspråkiga svarande att de hade röstat, medan 24 procent inte hade röstat. Fem procent ville inte svara på frågan. Sammanlagt 51 procent av de svarande hade ingen rösträtt under det senaste lagtingsvalet.

Totalt 28 personer, motsvarande nio procent av alla svenskspråkiga svarande, rapporterade att de skulle behöva ytterligare information om röstning, medan majoriteten (66 %), totalt 207 personer, inte behöver information om röstandet på Åland. Relativt många svarande (25 %) hade inte svarat på frågan.

Trots större intresse för politik bland de svenskspråkiga inflyttade jämfört med de övriga inflyttargrupperna i den här undersökningen, finns det inte något stort intresse för att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland (se Figur 95). De flesta svenskspråkiga svarande är inte särskilt (26 %) eller inte alls (59 %) intresserade av att ställa upp och en mindre andel av de svarande rapporterade att

de är ganska (11 %) eller mycket (5 %) intresserade av att ställa upp som kandidat. Resultaten är i samma riktning i de övriga inflyttargrupperna.

Figur 95. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland?
Antal svar och andel (svenskspråkiga)

Not: Observera att skalan slutar vid 60 procent.

Källa: ÅSUB

För några svenskspråkiga svarande kändes det konstigt och snävt att rösträtten på Åland är begränsad och att man inte får rösta i lagtingsvalet på grund av att man som inflyttad inte har hembyggsrätt (7 svar). Likaså önskades mera information om röstande och kandidater då det på Åland handlar om personval och det kan vara svårt att förstå vad partier och kandidater står för (7 svar). Ett par svenskspråkiga svarande konstaterade att det är en otacksam uppgift att ställa upp som kandidat på Åland och påfrestande för integriteten – precis som på andra ställen (2 svar). Enskilda svarande kommenterade även att det behövs högre kunskapsnivå bland de invalda och att storleken på släkten eller kompiskretsen kan avgöra om man blir invald på Åland eller inte. En av de svarande skriver: *”Hembygdsrätten var mycket viktig för mig, just därför att den ger rätt att rösta i lagtingsvalet. Jag skulle gärna ställa upp i val, men har inget partimedlemskap. Andra inflyttare har berättat om hur svårt det är att få inflytande i de politiska partierna, på grund av härkomsten. De säger att det går bra att bli medlem, men glastaket är både hårt och lågt. Man får vara med så länge man inte får något egentligt inflytande.”*

8. Avslutande kommentarer om lyckad integration

Lyckad integration innebär att det finns goda möjligheter för de inflyttade att vara delaktiga i det åländska samhället. I detta kapitel sammanfattar vi resultaten med hjälp av de teoretiska ramarna som har använts i denna undersökning (se *Figur 2. Komponenterna i lyckad integration*).

Indikatorer som arbete, boende, utbildning samt hälsa och fritid är förutsättningar för ett bra liv oberoende om personen är en inflyttad eller inte. Arbete är den främsta orsaken för inflyttning till Åland och arbetsmarknadsfrågorna har en nyckelroll i utveckling av integrationen i framtiden. Transparenta villkor och anställningsprocesser⁴⁴ samt koordinerad information bland annat om företagande behövs enligt de inflyttade i den här undersökningen. Lyckad integration ur inflyttarperspektivet innebär en vardag där man kan finna trygghet i arbete, boende, utbildning samt hälsa och fritid: *"Bästa sättet att integrera i det åländska samhället är genom fritidsaktiviteter/ hobbys. Fotbollen har varit väldigt viktigt för mig för att skapa kontakter. Svenska språket - otroligt viktigt. Borde vara obligatoriskt för alla."* En annan inflyttad skriver: *"Vi är glada och tacksamma för att kunna hemskola på Åland och för att vi känner större trygghet här än i Sverige. Det är tråkigt att maken inte kan hitta ett arbete, eller en intervju, när han talar flytande svenska och är högutbildad."*

Sociala kontakter med ålänningar, andra inflyttade och myndigheter är en förutsättning för att känna sig delaktig som inflyttad på Åland. För de inflyttade är det viktigt att kunna skapa sociala kontakter även utanför arbete. I kontakterna med myndigheterna behövs förtroende. I synnerhet utomnordiska inflyttade har upplevt att myndigheterna saknar en strategi som möjliggör bättre service ur inflyttarperspektivet. Många inflyttade är dock även nöjda med myndighetsservicen på Åland: *"Jag tycker själv att det är lätt att komma in i det åländska samhället för att myndigheterna har en bra integrationsplan och för att ålänningarna är jättetrevliga och hjälpsamma. Jag är jätteglad att bo här på Åland och jag känner stolthet över hela Åland."*

Språket och trygghet är stödkomponenter för lyckad integration. För utomnordiska inflyttade öppnar kunskaper i svenska dörren till delaktighet i samhället: *"Swedish courses are too short for me. My first course, I didn't understand anything. [Now] I understand more and more as I go. I need one more course for studying all day, to make my Swedish improve. Because in the future I would like to study."* Även förmågan att skriva på svenska betonas av de svarande. Många finskspråkiga inflyttade upplever avsaknaden av finska servicen hos myndigheterna som diskriminerande: *"Moving to Åland has been one the best decisions for me. Love the safeness and quietness. Would have appreciated to have the survey offered in Finnish. This seems to be the trend in Åland, that any other language is welcome except Finnish. Luckily, there are individuals and companies too that rather see it as an asset that you provide services in Finnish too. I am happy to pay little extra for the services in my native language. In general I personally don't need that*

⁴⁴ Enligt resultaten i studien *Nabo – ungas röster om social inkludering på Åland* (2019) önskas transparenta anställningsprocesser även bland åländska ungdomar.

much Swedish as we speak English at home and English at work.” Trots att man behärskar språket visar svaren bland de svenskspråkiga inflyttade att språket inte nödvändigtvis är den enda nyckeln som behövs för delaktighet på Åland. ”Om utmaningar: det kan vara svårt att komma in i det åländska samhället om man inte är född och/eller uppvuxen här. Hjälper inte nödvändigtvis att du är flytande i det svenska språket, har massor av släkt här och är en gammal ”sommarälänning”... Man får jobba för kontakterna, det är säkert inte lätt för alla, många har jag hört blir väldigt frustrerade. Jag är glad att Åland håller fast vid det svenska språket, det är viktigt för alla finlandssvenskar. Samtidigt är det viktigt att vi är ok med att tala finska om vi kan det. Bygga broar mellan språkgrupperna, vi skall inte vara varandras fiender.”

Medborgerliga rättigheter och i synnerhet avsaknaden av rösträtten lyftes fram som problematisk bland de inflyttade på Åland. Svaren i undersökningen visade på behov av mer och djupare information om självstyrelsen, dess funktioner och det åländska samhället bland de inflyttade. Att utveckla den åländska demokratin och minska diskriminering förutsätter att beslutsfattarna beaktar inflyttades önskan om att vara en integrerad del av det åländska samhället. Aktivt arbete mot diskriminering och rasism önskades av de svarande: *”Politikerna [ska] vara lite mera allvarliga mot diskriminering och rasism. Åland [är] den finaste platsen för mig. Jag önskar att Åland kommer att bli det tryggaste landet i hela världen.”* Förutom arbetet mot rasism önskas mer öppen språkpolitik och diskussion kring hembyggsrätten: *”Jag är av den åsikten att hembyggsrätt - om man skall ha kvar den - bör höra till alla nationaliteter, inte bara finska medborgare. Genom hembyggsrätt diskrimineras olika nationaliteter. Åland borde inleda systematisk hemspråksundervisning för grundskolebarn. Avviker från internationella konventioner vid tillfället.”*

Enligt den åländska landskapslagen om främjande av integration är målet för integration att *”ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet”* (paragraf 3). Lagen om integrationsfrämjande är inte allmänt välkänd bland utomnordiska inflyttade. Majoriteten av de utomnordiska inflyttade som svarade på frågan var **inte** bekanta med lagen (73 %). För många inflyttade går vägen till det åländska samhället genom arbetslivet och bland annat integrations- och sysselsättningsplanen ska bidra till mer effektiv integration på arbetsmarknaden. Integrationsplanen är en personlig plan om de åtgärder och tjänster som stödjer invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper och färdigheter enligt integrationslagen. I sysselsättningsplanen antecknas målen för individers jobbsökning, hur personen själv kan främja sin sysselsättning, vilka tjänster personen behöver och hur man i fortsättningen sköter sina ärenden med AMS.

Relativt många utomnordiska inflyttade visste inte om en integrations- eller sysselsättningsplan var gjord för dem (28 %). Ungefär var femte utomnordisk inflyttad som svarade på frågan (22 %) hade dock åtminstone vid något skede haft en integrations- eller sysselsättningsplan. Bland svenskspråkiga inflyttade har integrations- eller sysselsättningsplanen fått mindre vikt och endast fyra procent hade haft en sådan plan. Resultaten för de utomnordiska och svenskspråkiga

svarande som hade haft en integrations- eller sysselsättningsplan visade att de flesta planerna var gjorda på AMS⁴⁵ och att de flesta svarande upplevde att planen hade hjälpt dem⁴⁶. I synnerhet de utomnordiska inflyttade hade lärt sig nya färdigheter, till exempel utvecklat yrkesfärdigheter, tack vare planen. Ibland hade planen inte hjälpt att få arbete, men i stället hade personen bland annat blivit antagen till en kurs.

Praktiska och innovativa åtgärder behövs för de inflyttades möjligheter till arbete. Jobbsprånget⁴⁷ i Sverige är ett exempel på ett praktikprogram där målsättningen är att föra samman arbetsgivare som erbjuder praktikplatser med nyanlända arbetssökande som har relevant utbildning och bakgrund. Det har varit centralt att introducera nyanlända till den svenska arbetsmarknaden på deras egna utbildnings- och yrkesnivå. De inflyttades reella möjligheter till integration behöver följas upp på ett systematiskt sätt. De indikatorer för integration som EU och OECD använder⁴⁸ är relativt lika indikatorerna som används nationellt till exempel i Finland och Sverige. Inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) bearbetas dessutom riktlinjer för användningen av indikatorer som mäter och beskriver integration i synnerhet ur minoriteters perspektiv⁴⁹. Indikatorer för minoriteters integration i samhället är en relativt ny fråga som kretsar kring minoriteters rätt till sin kultur och identitet samt ställning inom samhället i sin helhet. Genom indikatorerna samlas in data för regelbundna analyser kring arbetsmarknaden, inflyttades levnadsvillkor och social integration.

Den här rapporten har presenterat inflyttades åsikter och tankar om integration på Åland. Många bra förslag har presenterats för utveckling av det åländska samhället ur integrationsperspektivet och vi tackar de totalt 766 inflyttade som deltog i vår undersökning. Vi hoppas att rapporten hjälper att ta fram beslutsunderlag för nya insatser för de inflyttade på Åland.

---

⁴⁵ Totalt 63 svarande.

⁴⁶ Totalt 44 svarande.

⁴⁷ *Arbetsförmedlingens återsrapportering 2018.*

⁴⁸ *Settling in 2018. Indicators of immigrant integration.*

⁴⁹ *Se The Ljubljana guidelines on integration of diverse societies (2012, High Commissioner on National Minorities/OSSE).* En rapport som stöd för implementering av indikatorerna kommer att publiceras under 2020 med Sia Spiliopoulou Åkermark (Ålands fredsinstitut) som en av författarna.

Referenser

Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191.

Arbetsförmedlingens återrapportering 2018. Arbetsförmedlingens arbete med Jobbsprånget. Diarienummer Af-2018/0030 0947, författare Rebeccah Kaufmann, 22.02.2019.

Ds 2000:43. Begreppet invandrare – användningen i myndigheters verksamhet. Regeringskansliet, Kulturdepartementet.

LL 2012:74. Landskapslag om främjande av integration.

Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2016–2019.
<https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/landskapsregeringens-program-integrationsframjande-2016-2019-0>

Nabo – ungas röster om social inkludering på Åland (2019). Nordiska ministerrådet, TemaNord TN2019:547, författare Sanna Roos.

Settling in 2018. Indicators of immigrant integration. OECD/European Union.
<https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/settling-in-2018-indicators-of-immigrant-integration>

The Ljubljana guidelines on integration of diverse societies (2012). OSCE High Commissioner on National Minorities.

ÅFS 2012/74. Tillämpningsanvisning till landskapslagen om främjande av integration.

ÅSUB Arbetsmarknad 2019:11. Sysselsatt arbetskraft 31.12.2017.

ÅSUB Rapport 2014:9. Att leva och bo som inflyttad på Åland. Utomnordiska erfarenheter av åländskt samhällsliv.

ÅSUB Rapport 2019:10. Tillväxtstudie 2019. Ålands framtida möjligheter och utmaningar i ljuset av megatrender.

ÅSUB Webbpublikation: Flyttningsrörelsen 2018.
<https://www.asub.ax/sv/statistik/flyttningsrorelsen-2018>

ÅSUB Webbpublikation: Befolkningsrörelsen 2019, slutliga siffror.
<https://www.asub.ax/sv/statistik/befolkningsrorelsen-2019-slutliga-siffror>

Bilaga 1. Enkät: utomnordiska och finskspråkiga inflyttade (på svenska)

Ålands statistik- och utredningsbyrå

**Att leva och bo som inflyttad på Åland
2019**

Vänligen fyll i blanketten tydligt (svaren läses maskinellt)! Tack!

Frågorna kan besvaras genom att markera i svarsrutan alternativet som passar dig bäst, eller så kan du skriva svaret på linjen. Markera bara ett alternativ om det inte står i frågan att flera alternativ är möjliga. Din åsikt är värdefull för oss!

FRÅGOR OM DIG

1. Kön ☐ Kvinna ☐ Man ☐ Vill inte svara

2. Ålder ☐ 18-24 år ☐ 25-34 år ☐ 35-44 år ☐ 45-54 år ☐ 55-64 år ☐ 65 år eller äldre

3. Modersmål (Du kan välja flera alternativ)
☐ Svenska ☐ Finska ☐ Engelska ☐ Estniska ☐ Lettiska ☐ Rumänska ☐ Ryska ☐ Thai
Annat, vad? _____

4. Var är du född? ☐ Finland ☐ Övriga Norden ☐ Övriga Europa ☐ Övriga världen

5. Hur många personer bor i ditt hushåll?
_____ vuxna _____ barn under 18 år. Barnens ålder: _____

6. Var på Åland bor du? ☐ Mariehamn ☐ landsbygden ☐ skärgården

7. Hur länge har du sammanlagt bott på Åland? ☐ Mindre än 6 år ☐ 6-10 år ☐ Mer än 10 år

8. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland?
☐ Arbete
☐ Studier
☐ Min partner/make/maka har/hade anknytning till Åland
☐ Familj (som minderårig tillsammans med min familj eller genom familjeåterförening)
☐ Flykting
☐ Annan orsak, vilken?
_____
_____
_____

9. Vad är din högsta avslutade utbildning?
☐ Grundskola eller liknande
☐ Gymnasieskola eller liknande
☐ Universitet eller liknande
☐ Jag har inte gått i skola eller studerat
☐ Annat, vad? _____ Antal år? _____

10. Har dina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från ditt hemland bedömts (validerats) på Åland?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte/kan inte svara

UR INFLYTTADES PERSPEKTIV

11. Det är viktigt att inflyttade känner sig välkomna som likvärdiga medlemmar i det åländska samhället. Nedan följer en lista med påståenden som rör inflyttning och livet på Åland. Hur viktiga är dessa saker för dig ur ett inflyttades perspektiv? Välj ett av svarsalternativen "inte alls viktigt", "inte särskilt viktigt", "ganska viktigt", "mycket viktigt" och "vet inte".

	Inte alls viktigt	Inte särskilt viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Vet inte
Arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Att kunna svenska	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska språkkurser	☐	☐	☐	☐	☐
Lära känna ålänningar	☐	☐	☐	☐	☐
Studier	☐	☐	☐	☐	☐
Bättre ekonomisk situation	☐	☐	☐	☐	☐
Kunskap om den åländska kulturen och samhället	☐	☐	☐	☐	☐
Att min familj kommer till Åland (eller i närheten)	☐	☐	☐	☐	☐
Äktenskap	☐	☐	☐	☐	☐
Att barnen får ett arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Att barnen får gå i skola/studera	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Bra bemötande från ålänningarnas sida	☐	☐	☐	☐	☐
Finskt medborgarskap	☐	☐	☐	☐	☐
Trygghet	☐	☐	☐	☐	☐
Stöd av inflyttade från samma land som jag	☐	☐	☐	☐	☐
Verksamhet i föreningar, t.ex. Röda korset, Folkhälsan	☐	☐	☐	☐	☐
En lämplig bostad till mig själv/familjen	☐	☐	☐	☐	☐
Egen bil	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsaktiviteter på mitt eget språk	☐	☐	☐	☐	☐
Kompassen - infokontor för inflyttade (Medishuset i Mariehamn)	☐	☐	☐	☐	☐

Annat, vad? (t.ex. bra bemötande på jobbet, att vara delaktig i samhället etc.)

12. Hur väl tycker du att du kan

	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Ganska bra	Mycket bra
prata svenska	☐	☐	☐	☐
skriva svenska	☐	☐	☐	☐
läsa svenska	☐	☐	☐	☐
förstå svenska i tal	☐	☐	☐	☐

13. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer?

	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Ganska bra	Mycket bra	Jag vet inte
Prata med vänner och bekanta	☐	☐	☐	☐	☐
Träffa läkare (utan tolk)	☐	☐	☐	☐	☐
Söka jobb	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeta	☐	☐	☐	☐	☐
Studera	☐	☐	☐	☐	☐
Vara i kontakt med/förstå post från myndigheter (utan tolk)	☐	☐	☐	☐	☐

SPRÅKKUNSKAPER

14. Har du deltagit i svenska språkkurs/språkutbildning?

- ☐ Ja, jag studerar svenska just nu
☐ Ja, jag har studerat svenska
☐ Inte ännu, men jag räknar med att komma med på en kurs/utbildning. Gå till fråga 18!
☐ Nej. Gå till fråga 18!
☐ Jag har lärt mig svenska på annat sätt, vilket? _____ Gå till fråga 18!

15. Språkutbildningen var _____ (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ SFI (Svenska För Inflyttade) på Medis
☐ Kvällskurs på Medis
☐ Utbildning som arbetsgivaren ordnat, antal timmar per vecka: _____
☐ Jag sökte utbildningen själv, kurshållare: _____ antal timmar per vecka: _____
☐ Jag fick svenskaundervisning när jag gick i skolan här på Åland/i Finland
☐ Annan: _____

16. Om du har sökt till svenska språkutbildning, hur länge dröjde det innan du fick tillträde till utbildningen?

- ☐ Mindre än 2 månader
☐ 2-6 månader
☐ 7-12 månader
☐ Mer än 12 månader, hur länge? _____ år och _____ månader

17. Har du fått tillräckligt med undervisning för svenska språket?

- ☐ Språkundervisningen var för kort
☐ Språkundervisningen har motsvarat mina behov
☐ Språkundervisningen var för intensiv
☐ Språkundervisningen var för utdragen
☐ Vet inte

Berätta vad som var bra/inte bra med språkundervisningen och ge gärna förslag på förbättringar:

TRYGGHET OCH DISKRIMINERING

18. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...

- ☐ Mycket trygg ☐ Ganska trygg ☐ Ganska otrygg ☐ Mycket otrygg ☐ Vet inte/kan inte säga

Om du känner dig otrygg, berätta gärna på vilket sätt:

Diskriminering innebär att du har behandlats sämre än en annan person i motsvarande situation. Diskriminering är till exempel att etniska ursprunget hindrar att man får ett arbete även om man i övrigt är kvalificerad för arbetsuppgifterna eller att en person som inte har ett typiskt nordiskt utseende utsätts för lustigheter eller kommentarer av kollegor.

19. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland?

- ☐ Ja, på vilka grunder (t.ex. kön, etnisk tillhörighet)? _____
☐ Nej
☐ Kan inte säga

Om du har upplevt diskriminering, berätta gärna om dina erfarenheter:

INSTITUTIONER OCH TJÄNSTER

20. Ange hur nöjd du har varit med följande tjänster och om du använt dem under de senaste 12 månaderna. Har du inte använt en tjänst behöver du inte ge ett omdöme utan endast kryssa i alternativet "Jag har inte använt tjänsten det senaste året".

Under de senaste 12 månaderna

	Mycket missnöjd	Något missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd	Har använt tjänsten	Har inte använt tjänsten
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsocentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psykisk klinik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barndagvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för personer med funktionshinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålands gymnasium	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan på Åland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd från kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompassen - infokontor för inflyttade (Medishuset i Mariehamn)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Webbsidorna www.aland.ax och www.integration.ax	☐	☐	☐	☐	☐	☐
FPA (Folkpensionsanstalten)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålands skattebyrå	☐	☐	☐	☐	☐	☐
AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polisen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Migrationsverket i Ämbetshuset, Mariehamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Migrationsverkets webbsida, www.migri.fi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du inte alls var nöjd med en tjänst, berätta vilken och varför:

---

21. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland?

☐ Inte alls ☐ Lite ☐ Ganska lite ☐ Ganska mycket ☐ Mycket ☐ Vet inte

22. Varifrån får du information om det åländska samhället? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Åländska bekanta
- ☐ Andra inflyttade
- ☐ Familjemedlemmar
- ☐ Myndigheter
- ☐ Internet/sociala medier (t.ex. www.integration.ax)
- ☐ Tidningar
- ☐ Radio
- ☐ TV
- ☐ Böcker
- ☐ Arbetsplatsen
- ☐ Skolan/kurser
- ☐ Annat, vad? _____

VARDAGSLIV

23. Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

- ☐ Mycket intresserad   ☐ Ganska intresserad   ☐ Inte särskilt intresserad   ☐ Inte alls intresserad

24a. Röstade du i kommunalvalet på Åland 2019?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vill inte svara   ☐ Har ingen rösträtt

24b. Röstade du i lagtingsvalet på Åland 2019?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vill inte svara   ☐ Har ingen rösträtt

24c. Behöver du mer information om hur det går till att rösta på Åland?

- ☐ Ja   ☐ Nej

25. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland?

- ☐ Mycket intresserad   ☐ Ganska intresserad   ☐ Inte särskilt intresserad   ☐ Inte alls intresserad

26. Vad mera vill du berätta om röstandet, rösträtten eller om att ställa upp som kandidat på Åland?

---

27. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland? Jag var...

- ☐ anställd på heltid
- ☐ anställd på deltid
- ☐ egenföretagare
- ☐ praktikant
- ☐ studerande
- ☐ pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad)
- ☐ arbetslös eller permitterad
- ☐ Jag arbetade inte (till exempel, jag var hemma med barnen).
- ☐ Vet inte
- ☐ Annat, vad? _____

28. Vad är din huvudsyssla för tillfället? Jag är...

- ☐ anställd på heltid
- ☐ anställd på deltid
- ☐ egenföretagare. Gå till fråga 30!
- ☐ praktikant
- ☐ studerande
- ☐ pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad). Gå till fråga 34!
- ☐ arbetslös eller permitterad. Gå till fråga 34!
- ☐ Jag arbetar inte (till exempel, jag är hemma med barnen). Gå till fråga 34!
- ☐ Vet inte
- ☐ Annat, vad? _____

OBS! Om du är anställd, var vänlig svara på följande fråga

29. Om du är anställd, arbetar du

- ☐ i den offentliga sektorn, det vill säga för kommunen, Ålands landskapsregering eller staten
☐ i den privata sektorn, det vill säga på ett företag
☐ i en organisation, förening eller församling

OBS! Om du är egenföretagare, var vänlig svara på följande frågor

30. Varför är du företagare? Du kan välja flera alternativ!

- ☐ Jag har en bra affärsidé
☐ Det är vanligt i min kultur att vara företagare
☐ Jag vill vara min egen chef
☐ Jag har inte fått arbete som motsvarar min utbildning på annat håll
☐ Jag har inte fått något arbete alls på andra ställen
☐ Jag vill jobba med min familj/mina bekanta
☐ Jag vill anställa min familj/mina bekanta
☐ Annat, vad? _____

31. Har du fått tillräckligt stöd och råd för att starta företag?

- ☐ Jag har fått tillräckligt med stöd
☐ Jag har fått visst stöd, men jag skulle behöva ännu mer
☐ Jag har fått för lite stöd
☐ Jag har inte fått något stöd alls
☐ Vet inte

32. Vilken typ av stöd och råd har du fått?

_____

_____

33. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv?

	Helt av annan åsikt			Helt av samma åsikt			Kan inte säga
	1	2	3	4	5		
Jag trivs bra på jobbet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina kunskaper erkänns/ uppskattas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får förtroende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina anställningsvillkor är tydliga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har övervägt att byta jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har övervägt att starta ett företag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina arbetsuppgifter motsvarar min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

34. Har du tagit en examen på Åland?

- ☐ Jag håller på att studera till en examen på Åland. Ange skola och studielinje. _____
- ☐ Ja, jag har tagit en examen på Åland. Ange skola och studielinje. _____
- ☐ Nej, jag har inte tagit en examen på Åland.

Berätta här om du önskar att studera till en examen på Åland (ange då skola och linje) eller om det finns annat du vill berätta om studier/studiemöjligheter för de inflyttade på Åland.

_____

_____

_____

35. Vad gör du på din fritid? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Idrotts-/motionsaktiviteter
- ☐ Friluftaktiviteter (t.ex. vandra, fiska, plocka bär)
- ☐ Musik, dans, teater
- ☐ Frivilliga insatser, föreningsverksamhet
- ☐ Hantverk, konst
- ☐ Hem- och familjeliv
- ☐ Låsa
- ☐ TV, film
- ☐ Jag har inga hobbies
- ☐ Annat, vad? _____

36. Hur viktigt är fritidsaktiviteter för dig?

- ☐ Inte alls viktigt   ☐ Inte särskilt viktigt   ☐ Ganska viktigt   ☐ Mycket viktigt

37. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vet inte

38. Om JA, vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Idrotts-/motionsförening
- ☐ Fackförening/yrkesklubb
- ☐ Trossamfund
- ☐ Politiskt parti
- ☐ Invandrarförening eller en organisation som främjar min egen kultur
- ☐ Kultur-/musikförening
- ☐ Föräldrarförening
- ☐ Annat, vad? _____

39. Om NEJ, varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Det finns för lite fritidsaktiviteter
- ☐ Fritidsaktiviteterna ligger för långt bort
- ☐ Fritidsaktiviteterna är för dyra
- ☐ Jag har ingen information om vilka möjligheter som finns
- ☐ Brist på tid
- ☐ Kan inte svenska tillräckligt bra
- ☐ Jag är inte intresserad av det
- ☐ Annan orsak, vilken? _____

40. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ I grannskapet
- ☐ Genom arbetet
- ☐ Genom mina barn
- ☐ Genom fritidsaktiviteter
- ☐ Jag har inte några åländska bekanta
- ☐ Någon annanstans, var/hur? _____

41. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vet inte

42. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du?

- ☐ Ja   ☐ Nej

43. Hur lätt är det att lära känna ålänningar?

☐ Mycket svårt ☐ Ganska svårt ☐ Varken lätt eller svårt ☐ Ganska lätt ☐ Mycket lätt ☐ Vet inte

44. Om du svarade mycket svårt eller ganska svårt berätta varför. (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Våra kulturer är för olika (t.ex. olika seder och vanor)
☐ Jag vet inte var jag skulle träffa ålänningar
☐ Jag talar inte svenska tillräckligt bra
☐ Ålänningar förhåller sig reserverat gentemot mig
☐ Annan orsak, vilken? _____

45. Har du personligen någon att kontakta...

för hjälp med hushålls- eller trädgårdsarbete som du inte kan göra själv? ☐ Ja ☐ Nej
för hjälp hemma om du är sjuk och sängliggande för några dagar? ☐ Ja ☐ Nej
om du känner dig ledsen eller deprimerad och behöver någon att prata med?
för råd vid problem som handlar om familjen? ☐ Ja ☐ Nej
om du önskar sällskap till en fest eller någon annan evenemang? ☐ Ja ☐ Nej

UPPEHÅLLSTILLSTÅND/ASYL

Frågorna 46-49 är riktade till dem som har sökt uppehållstillstånd eller asyl i Finland.

46. Är du bekant med lagen om integrationsfrämjande?

☐ Ja ☐ Nej

*Integrationsplanen är en personlig plan om de åtgärder och tjänster som stödjer invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. I **sysselsättningsplan** antecknas målen för din jobbsökning, hur du främjar själv din sysselsättning, vilka tjänster du behöver och hur du i fortsättningen sköter dina ärenden med AMS.*

47. Har någon gjort en integrationsplan eller en sysselsättningsplan för dig?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte

48. Vem har gjort planen?

☐ Kommunen ☐ AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet) ☐ Vet inte

49. Har planen hjälpt dig?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte

a) Om du svarat **ja**, hur mycket har planen hjälpt dig inom följande områden?

	Inte alls	Lite	Ganska lite	Ganska mycket	Mycket
Att få ett jobb	☐	☐	☐	☐	☐
Att få en praktikplats	☐	☐	☐	☐	☐
Att lära mig svenska	☐	☐	☐	☐	☐
Lära mig nya färdigheter (t.ex. yrkesfärdigheter)	☐	☐	☐	☐	☐
Lära känna Åland och ålänningar	☐	☐	☐	☐	☐

b) Om du svarat **nej**, varför har inte planen hjälpt dig?

Har du övriga synpunkter på denna undersökning eller på integration på Åland i allmänhet?

Tack för din hjälp!

Bilaga 2. Enkät: svenskspråkiga inflyttade

**Att leva och bo som inflyttad på Åland
2020**

Vänligen fyll i blanketten tydligt (svaren läses maskinellt)! Tack!

Frågorna kan besvaras genom att markera i svarsrutan alternativet som passar dig bäst, eller så kan du skriva svaret på linjen. Markera bara ett alternativ om det inte står i frågan att flera alternativ är möjliga. Din åsikt är värdefull för oss!

FRÅGOR OM DIG

1. **Kön** ☐ Kvinna ☐ Man ☐ Vill inte svara

2. **Ålder** ☐ 18-24 år ☐ 25-34 år ☐ 35-44 år ☐ 45-54 år ☐ 55-64 år ☐ 65 år eller äldre

3. **Modersmål** (Du kan välja flera alternativ)
☐ Svenska ☐ Finska ☐ Engelska Annat, vad? _____

4. **Var är du född?** ☐ Finland ☐ Sverige ☐ Övriga Norden ☐ Övriga Europa ☐ Övriga världen

5. **Hur många personer bor i ditt hushåll?**
_____ vuxna _____ barn under 18 år. Barnens ålder: _____

6. **Var på Åland bor du?** ☐ Mariehamn ☐ landsbygden ☐ skärgården

7. **Hur länge har du sammantaget bott på Åland?** ☐ Mindre än 6 år ☐ 6-10 år ☐ Mer än 10 år

8. **Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland?**
☐ Arbete
☐ Studier
☐ Min partner/make/maka har/hade anknytning till Åland
☐ Familj (som minderårig tillsammans med min familj eller genom familjeåterförening)
☐ Annan orsak, vilken? _____

9a. **Vad är din högsta avslutade utbildning?**
☐ Grundskola eller liknande
☐ Gymnasieskola eller liknande
☐ Universitet eller liknande
☐ Jag har inte gått i skola eller studerat
☐ Annat, vad? _____ Antal år? _____

9b. **Inom vilket område utbildade du dig senast, alternativt utbildar du dig för närvarande?**
☐ grundskola/allmänt gymnasium
☐ pedagogik och lärarutbildning
☐ humanistisk och konstutbildning (inkl. språk, historia, litteratur, teologi, konsthantverk, teater, musik m.m.)
☐ samhällsvetenskap, juridik, ekonomi, handel, administration, socialt arbete
☐ naturvetenskap, matematik och data
☐ teknik och tillverkning
☐ lant- och skogsbruk, samt djursjukvård
☐ hälso- och sjukvård, samt social omsorg
☐ service (t.ex. hotell- och restaurang, turism, polisutbildning)
☐ annat område, vilket? _____

10. **Har dina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från ditt hemland bedömts (validerats) på Åland/Finland?**
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte/kan inte svara

UR INFLYTTADES PERSPEKTIV

11. Nedan följer en lista med påståenden som rör inflyttning och livet på Åland. Hur viktiga är dessa saker för dig ur perspektivet som inflyttad? Välj ett av svarsalternativen "inte alls viktigt", "inte särskilt viktigt", "ganska viktigt", "mycket viktigt" och "vet inte".

	Inte alls viktigt	Inte särskilt viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Vet inte
tillgången på arbete	☐	☐	☐	☐	☐
arbetets kvalitet och innehåll	☐	☐	☐	☐	☐
lönen	☐	☐	☐	☐	☐
karriärmöjligheterna	☐	☐	☐	☐	☐
möjligheterna till utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
bättre ekonomisk situation	☐	☐	☐	☐	☐
möjligheterna att få bostad	☐	☐	☐	☐	☐
kostnaderna för boendet	☐	☐	☐	☐	☐
social service (barn-/äldreomsorg, utkomststöd m.m.)	☐	☐	☐	☐	☐
hälso- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐
att barnen får ett arbete	☐	☐	☐	☐	☐
att barnen får en bra skolgång/studera	☐	☐	☐	☐	☐
kontakten med släkt och vänner	☐	☐	☐	☐	☐
fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
bra bemötande från ålänningarnas sida	☐	☐	☐	☐	☐
finskt medborgarskap	☐	☐	☐	☐	☐
tryggheten	☐	☐	☐	☐	☐
närheten och tillgången till naturen	☐	☐	☐	☐	☐
verksamhet i föreningar, t.ex. Röda korset, Folkhälsan	☐	☐	☐	☐	☐
kultur- och nöjesutbudet	☐	☐	☐	☐	☐
språkmiljön	☐	☐	☐	☐	☐
befrielsen från värnplikt, demilitariseringen	☐	☐	☐	☐	☐
Info Norden - infokontor för inflyttade från Norden (Ekonomiegatan 1)	☐	☐	☐	☐	☐

Annat, vad? (t.ex. bra bemötande på jobbet, att vara delaktig i samhället etc.)

SPRÅKET OCH DEN ÅLÄNDSKA ARBETSMARKNADEN

12. Upplever du att det räcker med kunskaper i svenska i ditt nuvarande arbete på Åland?

☐ Ja

☐ Nej, jag har även behövt kunskaper i följande språk: _____

☐ Har inte ett jobb på Åland

13. Har du avstått från att söka ett arbete på Åland på grund av att krav har ställts på kunskaper i finska?

☐ Nej ☐ Ja, vilken typ av arbete? _____

14. Hur skulle du själv bedöma dina kunskaper i finska språket?

- ☐ Inga kunskaper
☐ Vissa kunskaper
☐ Relativt goda
☐ Talar flytande och skriver obehindrat

15. Hur har eventuella kunskaper i finska inverkat på dina möjligheter att få arbete på Åland?

- ☐ Ej inverkat ☐ Försvårat ☐ Underlättat

16. Om du fått avslag på något arbete du sökt på Åland, tror du att krav på finskakunskaper varit en orsak?

- ☐ Nej ☐ Ja, vilket arbete? _____

17. Egna erfarenheter av finska språkets betydelse på Åland:

TRYGGHET OCH DISKRIMINERING

18. Om du går ut ensam sent en kväll i området där du bor, känner du dig...

- ☐ Mycket trygg ☐ Ganska trygg ☐ Ganska otrygg ☐ Mycket otrygg ☐ Vet inte/kan inte säga

Om du känner dig otrygg, berätta gärna på vilket sätt:

Diskriminering innebär att du har behandlats sämre än en annan person i motsvarande situation. Diskriminering är till exempel att etniska ursprunget hindrar att man får ett arbete även om man i övrigt är kvalificerad för arbetsuppgifterna eller att en person som inte har ett typiskt nordiskt utseende utsätts för lustigheter eller kommentarer av kollegor.

19. Skulle du säga att du tillhör en grupp som är diskriminerad på Åland?

- ☐ Ja, på vilka grunder (t.ex. kön, etnisk tillhörighet)? _____
☐ Nej
☐ Kan inte säga

Om du har upplevt diskriminering, berätta gärna om dina erfarenheter:

INSTITUTIONER OCH TJÄNSTER

20. Ange hur nöjd du har varit med följande tjänster och om du använt dem under de senaste 12 månaderna. Har du inte använt en tjänst behöver du inte ge ett omdöme utan endast kryssa i alternativet "Jag har inte använt tjänsten det senaste året".

Under de senaste 12 månaderna

	Mycket missnöjd	Något missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd	Har använt tjänsten	Har inte använt tjänsten
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsocentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psykisk klinik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barndagvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för personer med funktionshinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålands gymnasium	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan på Åland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd från kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Info Norden - infokontor för inflyttade från Norden (Ekonomiegatan 1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Webbsidorna aland.ax, alandliving.ax, norden.org	☐	☐	☐	☐	☐	☐
FPA (Folkpensionsanstalten)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålands skattebyrå	☐	☐	☐	☐	☐	☐
AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polisen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Migrationsverket i Ämbetshuset, Mariehamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Migrationsverkets webbsida, www.migri.fi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du inte alls var nöjd med en tjänst, berätta vilken och varför:

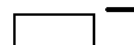

---

21. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland?

☐ Inte alls ☐ Lite ☐ Ganska lite ☐ Ganska mycket ☐ Mycket ☐ Vet inte

22. Varifrån får du information om det åländska samhället? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Åländska bekanta
- ☐ Andra inflyttade
- ☐ Familjemedlemmar
- ☐ Myndigheter
- ☐ Internet (t.ex. aland.ax, alandliving.ax, norden.org)
- ☐ Sociala medier
- ☐ Tidningar
- ☐ Radio
- ☐ TV
- ☐ Böcker
- ☐ Arbetsplatsen
- ☐ Skolan/kurser
- ☐ Annat, vad? _____

VARDAGSLIV

23. Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

- ☐ Mycket intresserad
- ☐ Ganska intresserad
- ☐ Inte särskilt intresserad
- ☐ Inte alls intresserad

24a. Röstade du i kommunalvalet på Åland 2019?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vill inte svara
- ☐ Hade ingen rösträtt

24b. Röstade du i lagtingsvalet på Åland 2019?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vill inte svara
- ☐ Hade ingen rösträtt

24c. Behöver du mer information om hur det går till att rösta på Åland?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

25. Hur intresserad skulle du vara att ställa upp som kandidat i ett allmänt val på Åland?

- ☐ Mycket intresserad
- ☐ Ganska intresserad
- ☐ Inte särskilt intresserad
- ☐ Inte alls intresserad

26. Vad mera vill du berätta om röstandet, rösträtten eller om att ställa upp som kandidat på Åland?

---

27. Vad var din huvudsyssla innan du flyttade till Åland? Jag var...

- ☐ anställd (heltid eller deltid)
- ☐ egenföretagare
- ☐ praktikant
- ☐ studerande
- ☐ pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad)
- ☐ arbetslös eller permitterad
- ☐ Jag arbetade inte (till exempel, jag var hemma med barnen).
- ☐ Vet inte
- ☐ Annat, vad? _____

28. Vad är din huvudsyssla för tillfället? Jag är...

- ☐ anställd (heltid eller deltid)
- ☐ egenföretagare. Gå till fråga 30!
- ☐ praktikant
- ☐ studerande
- ☐ pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad). Gå till fråga 34!
- ☐ arbetslös eller permitterad. Gå till fråga 34!
- ☐ Jag arbetar inte (till exempel, jag är hemma med barnen). Gå till fråga 34!
- ☐ Vet inte
- ☐ Annat, vad? _____

OBS! Om du är anställd, var vänlig svara på följande fråga

29a. Om du är anställd inom den offentliga sektorn, ange inom vilket område.

- ☐ skola, utbildning
- ☐ hälso-/sjukvård
- ☐ social omsorg (barn-/äldreomsorg, m.m.)
- ☐ förvaltningen
- ☐ underhåll och transport
- ☐ säkerhet, övervakning, brandförsvär
- ☐ fritidssektorn, någon kyrka

29b. Om du är anställd inom den privata sektorn, ange inom vilken bransch.

- ☐ primärnärings (jordbruk, djurhållning, fiskodling, osv)
- ☐ livsmedelsindustrin
- ☐ övrig industri (tillverkning, tryckerier, träindustri, osv.)
- ☐ vatten-, el- och värmeproduktion
- ☐ byggbranschen
- ☐ handeln
- ☐ hotell och restaurang
- ☐ transport och kommunikation (inkl. sjöfart)
- ☐ bank- och försäkring
- ☐ övriga tjänster, vilken? _____

OBS! Om du är egenföretagare, var vänlig svara på följande frågor

30. Varför är du företagare? Du kan välja flera alternativ!

- ☐ Jag har en bra affärsidé
- ☐ Det är vanligt i min kultur att vara företagare
- ☐ Jag vill vara min egen chef
- ☐ Jag har inte fått arbete som motsvarar min utbildning på annat håll
- ☐ Jag har inte fått något arbete alls på andra ställen
- ☐ Jag vill jobba med min familj/mina bekanta
- ☐ Jag vill anställa min familj/mina bekanta
- ☐ Annat, vad? _____

31. Har du fått tillräckligt stöd och råd för att starta företag?

- ☐ Jag har fått tillräckligt med stöd
- ☐ Jag har fått visst stöd, men jag skulle behöva ännu mer
- ☐ Jag har fått för lite stöd
- ☐ Jag har inte fått något stöd alls
- ☐ Vet inte

32. Vilken typ av stöd och råd har du fått?

33. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv?

	Helt av annan åsikt				Helt av samma åsikt		Kan inte säga
	1	2	3	4	5		
Jag trivs bra på jobbet	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Jag behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Mina kunskaper erkänns/uppskattas	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Jag får förtroende	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Mina anställningsvillkor är tydliga	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Jag har övervägt att byta jobb	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Jag har övervägt att starta ett företag	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Mina arbetsuppgifter motsvarar min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Mina arbetsuppgifter motsvarar mina tidigare arbetserfarenheter	☐	☐	☐	☐	☐		☐

34. Har du tagit en examen på Åland?

- ☐ Jag håller på att studera till en examen på Åland. Ange skola och studielinje. _____
- ☐ Ja, jag har tagit en examen på Åland. Ange skola och studielinje. _____
- ☐ Nej, jag har inte tagit en examen på Åland.

Berätta här om du önskar att studera till en examen på Åland (ange då skola och linje) eller om det finns annat du vill berätta om studier/studiemöjligheter för de inflyttade på Åland.

---

35. Vad gör du på din fritid? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Idrotts-/motionsaktiviteter
- ☐ Friluftaktiviteter (t.ex. vandra, fiska, plocka bär)
- ☐ Musik, dans, teater
- ☐ Frivilliga insatser, föreningsverksamhet
- ☐ Hantverk, konst
- ☐ Hem- och familjeliv
- ☐ Läsa
- ☐ TV, film
- ☐ Jag har inga hobbyer
- ☐ Annat, vad? _____

36. Hur viktigt är fritidsaktiviteter för dig?

- ☐ Inte alls viktigt   ☐ Inte särskilt viktigt   ☐ Ganska viktigt   ☐ Mycket viktigt

37. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vet inte

38. Om JA, vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Idrotts-/motionsförening
- ☐ Fackförening/yrkesklubb
- ☐ Trossamfund
- ☐ Politiskt parti
- ☐ Invandrarförening eller en organisation som främjar min egen kultur
- ☐ Kultur-/musikförening
- ☐ Föräldrarförening
- ☐ Annat, vad? _____

39. Om NEJ, varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Det finns för lite fritidsaktiviteter
- ☐ Fritidsaktiviteterna ligger för långt bort
- ☐ Fritidsaktiviteterna är för dyra
- ☐ Jag har ingen information om vilka möjligheter som finns
- ☐ Brist på tid
- ☐ Jag är inte intresserad av det
- ☐ Annan orsak, vilken? _____

40. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? (Du kan välja flera alternativ)

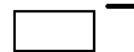
- ☐ I grannskapet
- ☐ Genom arbetet
- ☐ Genom mina barn
- ☐ Genom fritidsaktiviteter
- ☐ Jag har inte några åländska bekanta
- ☐ Någon annanstans, var/hur? _____

41. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta?

- ☐ Ja   ☐ Nej   ☐ Vet inte

42. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/region som du?

- ☐ Ja   ☐ Nej

43. Hur lätt är det att lära känna ålänningar?

☐ Mycket svårt ☐ Ganska svårt ☐ Varken lätt eller svårt ☐ Ganska lätt ☐ Mycket lätt ☐ Vet inte

44. Om du svarade mycket svårt eller ganska svårt berätta varför. (Du kan välja flera alternativ)

- ☐ Våra kulturer är för olika (t.ex. olika seder och vanor)
☐ Jag vet inte var jag skulle träffa ålänningar
☐ Ålänningar förhåller sig reserverat gentemot mig
☐ Annan orsak, vilken? _____

45. Har du personligen någon att kontakta...

för hjälp med hushålls- eller trädgårdsarbete som du inte kan göra själv?
för hjälp hemma om du är sjuk och sängliggande för några dagar?

☐ Ja ☐ Nej
☐ Ja ☐ Nej

om du känner dig ledsen eller deprimerad och behöver någon att prata med?
för råd vid problem som handlar om familjen?

☐ Ja ☐ Nej
☐ Ja ☐ Nej

om du önskar sällskap till en fest eller någon annan evenemang?

☐ Ja ☐ Nej

INTEGRATIONSPLAN/SYSSELSÄTTNINGPLAN

Integrationsplanen är en personlig plan om de åtgärder och tjänster som stödjer invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. I **sysselsättningsplan** antecknas målen för din jobbsökning, hur du främjar själv din sysselsättning, vilka tjänster du behöver och hur du i fortsättningen sköter dina ärenden med AMS.

47. Har någon gjort en integrationsplan eller en sysselsättningsplan för dig?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte

48. Vem har gjort planen?

☐ Kommunen ☐ AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet) ☐ Vet inte

49. Har planen hjälpt dig?

☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte

a) Om du svarat **ja**, hur mycket har planen hjälpt dig inom följande områden?

	Inte alls	Lite	Ganska lite	Ganska mycket	Mycket
Att få ett jobb	☐	☐	☐	☐	☐
Att få en praktikplats	☐	☐	☐	☐	☐
Lära mig nya färdigheter (t.ex. yrkesfärdigheter)	☐	☐	☐	☐	☐
Lära känna Åland och ålänningar	☐	☐	☐	☐	☐

b) Om du svarat **nej**, varför har inte planen hjälpt dig?

Har du övriga synpunkter på denna undersökning, utmaningar som inflyttad på Åland eller språkfrågorna?

Tack för din hjälp!

Bilaga 3. Kvalitetsredovisning för undersökningen

Undersökningens kvalitetsredovisning är en bedömning av de styrkor och eventuella svagheter som finns i undersökningen. Målsättningen för kvalitetsredovisningen är att hjälpa tolka och använda resultaten på ett korrekt sätt.

Ett mätfel kan bland annat uppstå om frågeformuläret innehåller otydliga eller felaktigt översatta frågor. Frågeformuläret i den här undersökningen översattes från engelska till estniska, lettiska och rumänska av en officiell översättningsbyrå, medan översättningar från svenska till engelska och finska granskades av sakkunniga i språket. Att använda samma frågor från tidigare undersökningar ger en välfungerande referenspunkt för jämförelser mellan resultaten. Stabiliteten och jämförbarheten mellan resultaten kan dock variera bland annat beroende på urvalets sammansättning. I den här undersökningen användes frågor från ÅSUB:s tidigare undersökningar för att skapa en jämförelsepunkt, men alla jämförande resultat behöver tolkas med försiktighet. Dessutom erbjöds svarsalternativet "Vet inte/kan inte svara" för de frågor som kan upplevas svåra för de svarande att ta ställning till.

Frågeställningen i enkätfråga 11 (enkät för de utomnordiska och finskspråkiga inflyttade), en lista med påståenden som rör inflyttning och livet på Åland, upplevdes som svår att tolka, vilket eventuellt kan ha ökat det partiella bortfallet. Frågan var formulerat på ett liknande sätt i den förra undersökningen (2014) och genom samma formulering bevarades jämförbarheten mellan resultaten. Att ställa samma frågor för utomnordiska och finskspråkiga inflyttade upplevdes av några svarande som en tveksam utgångspunkt. I allmänhet hade de svarande mycket varierande livssituationer och till exempel för många pensionärer kunde frågor om arbetslivet vara irrelevanta. De svarande erbjöds möjlighet att välja svarsalternativet "vet inte/kan inte svara" för de frågor som inte var relevanta eller aktuella.

Fråga 10 om validering av yrkeskvalifikationer var svårtolkad för de svarande. Resultaten för de finskspråkiga svarande visade att frågan hade tolkats fel och att innebörden av ordet validering var oklar. De svarande efterfrågade även mer information om och hjälp till validering av sin utbildning. Slutligen problematiserades begreppet "älänning" och "äländsk" av en svarande som önskade en tydligare definition.

Ett datafel kan uppstå om materialet har bland annat lästs in på ett felaktigt sätt och **ett datainsamlingsfel** kan uppstå om det finns tekniska problem i webbenkäten, tryckfel eller annat som skapar en källa till felaktiga uppgifter i materialet. Datainsamlingen startades i november 2019 genom att skicka en skriftlig inbjudan att delta i undersökningen. I följebrevet informerades om möjligheten att besvara enkäten antingen genom att fylla i och returnera den bifogade pappersenkäten eller genom att svara elektroniskt. Två påminnelsebrev skickades till dem som inte hade besvarat enkäten. Pappersenkäten skapades i dataprogrammet TeleForm som

möjliggör att de returnerade enkäten skannas in och kan kontrolleras genom att programvaran uppmärksammar otydliga markeringar och text. Dessutom kontrollerades alla svaren i efterhand. En svarande rapporterade att texten i vissa långa frågor i den elektroniska enkäten hade hamnat utanför rutan.

Etiska fel kan bli aktuella bland annat i samband med felaktig hantering av personuppgifter i enkätundersökningar. I foljebrevet som skickades i samband med den här undersökningen angavs tydligt den lagstiftning som styr hanteringen av personuppgifterna i undersökningen. Information om lagar och riktlinjer gällande hantering av svarsuppgifter anges även på ÅSUB:s hemsida (www.asub.ax). Resultaten som publiceras i den här rapporten presenteras på ett sätt som hindrar att enskilda personer kan identifieras.

Ett urvalsfel hänvisar till de fel som uppstår när slutsatser dras för populationen från ett urval i stället för att göra en totalundersökning. Undersökningen om de utomnordiska och finskspråkiga inflyttade var en totalundersökning, medan undersökningen om de svenskspråkiga inflyttade var en urvalsundersökning⁵⁰. Svarsprocent bland de svenskspråkiga inflyttade var dock mycket bra (57 %), vilket ger stabilitet till resultaten. Till eventuella urvalsfel hör även situationer där materialet innehåller personer som inte borde vara med i undersökningen (övertäckning). I den här undersökningen fanns med en svenskspråkig svarande som önskade delta i undersökningen utanför urvalet.

Ett bortfallsfel finns i materialet om bortfallet är överrepresenterat i förhållande till någon av undersökningens bakgrundsvariabler. Det totala antalet svarande minskades med antalet personer som inte kunde nås på grund av felaktiga adressuppgifter eller på grund av andra orsaker som till exempel sjukdom. Bortfall kan till vissa del bestå av urvalsfel på grund av personen inte gjort en flyttanmälan eller liknande. Viktning användes i materialet för att delvis kompensera för bortfallet.

---

⁵⁰ Basmaterialet omfattade 1 651 personer.

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSBYRÅ

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgift är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomiska-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna ÅSUB Statistik och ÅSUB Statistikmeddelande, medan serien ÅSUB Rapport innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och samhälle.

Mer information om verksamheten och publikationer finns på ÅSUB:s hemsida www.asub.ax

ÅLANDS STATISTIK- OCH
UTREDNINGSBYRÅ

Tfn +358 (0)18 25490
Fax +358 (0)18 19495
info@asub.ax
www.asub.ax

Ålandsvägen 26
PB 1187
AX-22 111 MARIEHAMN